GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

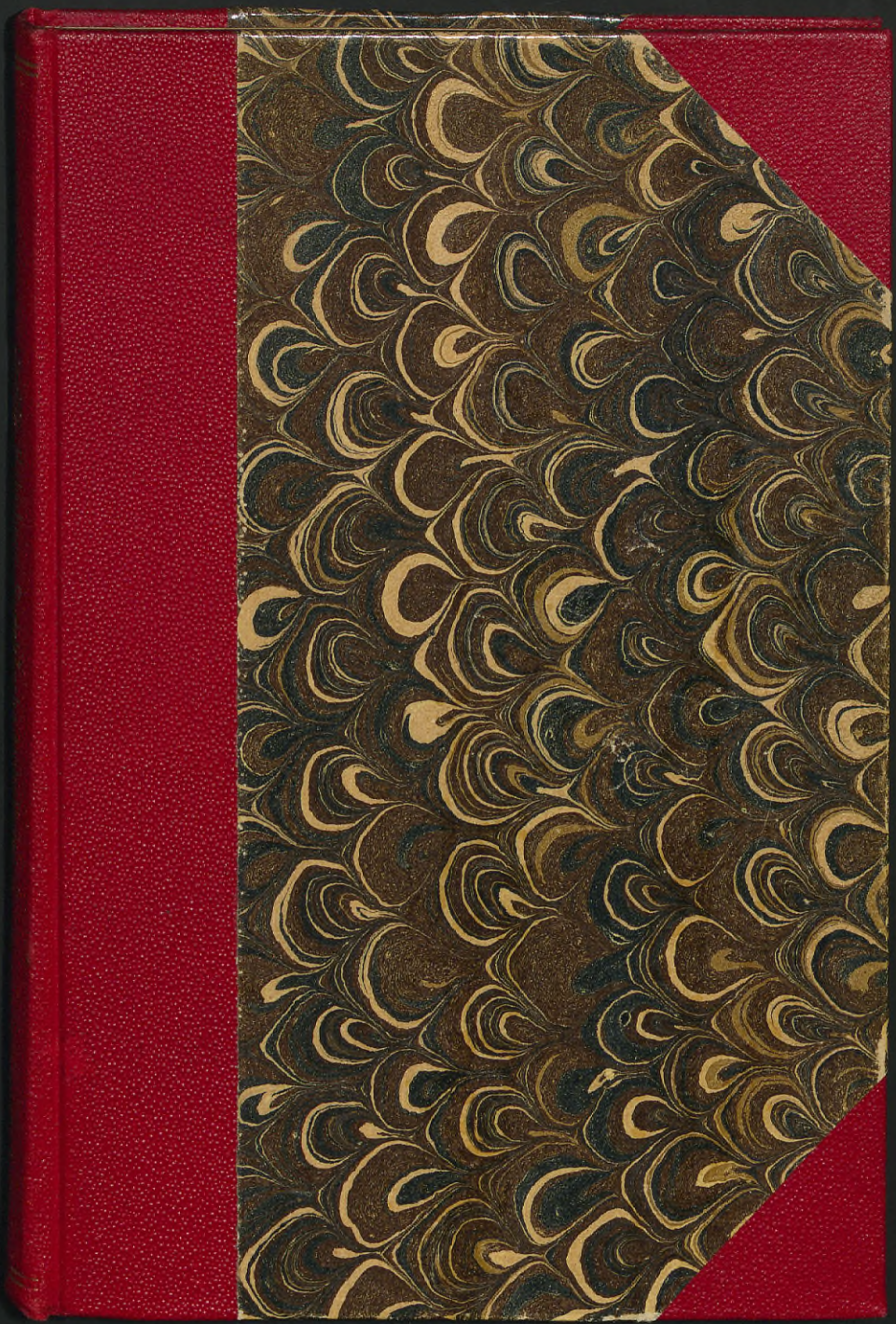

Litt.
Sv.

TRANEMÅLA
SAMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

SYDSKÅNSKA TECKNINGAR

AF

CECILIA HOLMBERG,
F. BÅÅTH.

STOCKHOLM,
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

Stockholm,
tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1886.

Innehåll.

	Sid.
Kullen	1.
I kråka och bahytt	13.
Borta	31.
I storm	45.
Rosor och flöjtspel	55.
I solnedgången	73.
På post	99.
Ola	107.
Söderslätt	119.

»Stiga vi upp på ättekulle,
Tälja kyrkorna rundt omkring,
Se dem med tegeltak och spiror
Midt i resliga askars ring.
Söder ut ser du hafvet blänka,
Blåna mot norr ser du höjder och skog.
Hvila på slätt, i skog och vid stränder
Vänliga hemmen. Du känner dem nog.»

A. U. Bååth.

KULLEN.

»Kullen» var egentligen en gammal ättekulle, som låg nära hafvet; den bonde, på hvars ägor den låg, hade planterat buskar och träd på och omkring densamma, och dessa hade nu vuxit upp och voro lummiga. — Det var den mest betydande höjd, som fans på vid omkrets. I sig själf var den väl ej så hög, men på slätten, som endast lätt vågformigt höjde och sänkte sig, såg man den redan på långt afstånd, och uppe på dess runda topp såg man åt väster, där träden ej vuxit skymmande upp, långt ut öfver fält och ängar, byar, gårdar och hagar. Man räknade härifrån ett halft tjog kyrktorn och ännu flera väderkvarnar; borta vid kalkbränneriet på stranden lyste de hvita kalkugnarne skarpt mot den mörka ljungen; och på hafvet — vidt utöfver dess glittrande yta såg man stora seglare med alla segel uppe och små fiskarbåtar med en enda röd klut glida fram, och ibland gingo ångbåtarne så nära intill kusten, att man med en god kikare härifrån kunde urskilja folket ombord.

Här på kullen var det jämt tort; blommande röd geranium och himmelsblå veronica trifdes godt här uppe; det samma gjorde äfven de båda halfvuxna flickorna, som lågo raklånga utsträkta i gräset och hvilade efter badet och den tröttsamma promenaden på den sandiga strandvägen; de gula långa flätorna, som ännu voro litet våta af hafsvattnet, hängde ned åt ryggen och de solbrända kinderna voro röda af sundhet och värme. De hade en

uppslagen bok emellan sig, som de dock nästan glömt för anblicken af den leende bygden framför dem, först och främst hafvet; med drömmande blickar följde de hvarje segel, som gled fram där ute och sakta försvann i fjärran; i inbillningen bemannade de hvarje skepp med en hjälte, en modig kapten, som kom från främmande land — en Gustaf Lindorm, mörk och sluten, men oerhördt ädel — och ack, så mild! — Eller ännu bättre en grefve af Monte Christo — en sådan där dyster hämnare, med händerna fulla af guld och ädla stenar; den äldsta af dem ville gärna, att det skulle varit en lord Rochester, han, som blef blind och åh! — som var så stolt och så glödande —; skada bara, att han inte passade riktigt bra på hafvet; nå, huru som hälst, det skulle vara en ädel, dyster och dock mild, svartmuskig man. — —

En gång skulle han komma äfven till dem, komma med något underbart, oväntadt, och kanske föra dem med sig på sitt stolta skepp öfver hafvet till de sköna länderna bortom det — till Paris, Piazza del Popolo — — åh! — Ty *att* han skulle komma, det var orubbligt visst, och *hvarifrån* skulle han väl komma, om ej från hafvet, detta oändliga, hemlighetsfulla, som fylde deras fantasi med drömmar, visserligen mycket romantiska, men dock barnsligt oskyldiga, som ännu aldrig kommit deras kinder att rodna ens för dem själfva? Från de vanliga byvägarne, vid hvilkas dikeskanter fåren stodo tjudrade, kunde han då inte komma!

Under sitt unga lif hade de ännu aldrig mött någon, som varit sådan, att han kunnat vinna en plats i dessa deras drömmar; de hade visserligen försökt ett par gånger att placera en eller annan ung herre af sina bekanta som chef på något af sina stora skepp, men han hade aldrig tagit sig riktigt väl ut där. — De hade försökt att

tänka sig den lille petige, svarthårige seminarieadjunkten komma sprängande på en mörk, löddrig häst för att bortföra dem; men när alt gick omkring, kunde han nog inte rida, och dessutom tykte de inte om, att han, så fort han råkade dem, försökte nypa dem i armarne eller taga dem om lifvet.

Så var det den unge doktorn, medikofilaren, han, som hvarje vår kom och vikarierade i grannstaden — honom hade de gärna velat gifva anställning såsom roddare på en sådan där lång svart gondol, som ljudlöst gled fram i natten, men så tykte de, att han såg sömnig ut, och att han behandlade dem för mycket som småflickor.

Sist hade de pröfvat på med den nye informatorn där hemma; men det gick då rakt inte; han var så prosaisk, han bara arbetade; han intresserade sig visst mest för grodorna i diket, som han gick och fångade och hade i glasburkar, och för flugor och skalbaggar och annat otyg; han hade också gjort narr af deras förkärlek för kullen, och han föraktade djupt romaner — se'n dess fans han inte till för dem.

Och de hade fortsatt att i inbillningen utmåla för sig sin drömde hjälte, hvilken för hvarje ny roman, de läste, fick någon ny intressant egenskap och tillbads som förut, lika ifrigt och lika oskyldigt.

De läste massor af romaner, naturligtvis i smyg. En mängd dylika funnos i det lilla skräprummet i flygeln, dit de blifvit förvisade. Dörren till rummet var alltid låst, men som det var mörkt och fuktigt där inne, stod fönstret om sommaren öppet utåt parken, och då kröpo de båda flickorna in genom detta och togo det ena häftet efter det andra. De hade snart gnott igenom alla de gamla luntorna på hyllan; men hälst läste de sådana, som voro litet äfventyrliga och hemlighetsfulla; de egent-

liga kärleksromanerna förstodo de sig inte riktigt på; de blefvo lätt utledsna på det myckna kyssandet och gråtandet, men läste gärna sjöröfvarehistorier och hemska händelser i gamla slottstorn, där ändå kärleken spelade mystiskt med i det hela.

Sättet hvarpå de kommo åt böckerna, — att smyga in i parken, bort till flygeln och försigtigt äntra upp i det öppna fönstret, ständigt utsatta för faran af upptäkt och ständigt beredda på en hastig flykt, — var också i sig självt mycket lockande, och dessutom, tykte de, låg det något romantiskt öfver det tillästa mörka flygelrummet, ja, till och med i de gamla böckernas unkna lukt — det var alldeles, som om det kunnat vara i något gammalt graflikt slott någonstädes i Skottland eller vid Rhen, med ett ord, något riktigt trefligt gammalt — och så den dystra parken utanför! —

Kullen var deras älsklingsplats; här var så svalt och skönt, varma och trötta som de voro. — Och så godt den smakade sedan, kafringssmörgåsen, som de hade i sin lilla korg; aldrig voro de så hungriga, som då de badat i det friska kalla vattnet, som glänste så blått där borta! —

Och så var här så ensligt och tyst, och här tykte de om att ligga i gräset, fördjupade i sina flickaktiga drömmar, för hvilka de, som nu, till och med understundom glömde själfva romanen.

Skada bara, att det fans en sådan stygg mängd myror! Hur man än flyttade sig, så följde myrorna efter, eller också funnos de öfver alt. Och den ena af de båda flickorna reste sig med ett litet skri: en liten svart myra hade förirrat sig ned i hennes blårandiga strumpa och gifvit sig på ett obehagligt sätt tillkänna. — Litet ängsliga reste de på sig, skakade sina klädningar och flyttade sig

ett stycke åt sidan — nej, här hade de solen, som stack dem rakt i ansigtet, så att de inte kunde läsa! — Men vänta, på kullens andra sida, där var skuggigt och tätt; här mot nordost hade träden vuxit täta och höga, så att de skymde för allting, annars skulle man godt kunnat se hela milen bort till Ystad, påstods det; men ingen hade sett det, ty träden voro gamla.

Här, på denna sida af kullens sluttning, fans det också ett snår af hassel och tall, som var alldeles ogenomträngligt; och kröpo de in under det, kunde ingen människa upptäcka dem, och de lupo ingen fara att bli öfverraskade i sitt intressanta, fast otillåtna studium. Genom grenarne kunde de dock — utan att själfva synas — titta ned på den gröna trekanten eller det norra hörnet af planteringen, som från deras utkik till vänster begränsades af den mossiga stengärdesgården, som omgärdade hela planteringen och kullen, och till höger af baksidan af en liten lerkoja, som såg nästan puckelryggig ut på grund af den stora runda utskjutande bakugnen, och som öfverskuggades af en stor gammal lind; och här nere på den gröna trekanten stodo några högstammiga, resliga askar och lindar, mellan hvilka aftonsolen sken in i långa strimmor, och det drog alltid svalt från slätt och haf; här i norra hörnet fans också en källa med ständigt klart, kallt vatten, S:t Annas källa, af hvilken man skulle dricka för att bli lycklig i kärlek; närmast rundt omkring denna var sankt och fuktigt, och här var grönskan alltid friskast.

Alldeles invid stugan under den gamla lindens täta löftak var jorden bar; här växte under fuktiga somrar en rikedom af champignoner, och redan på långt håll skimrade de hvita hattarne mot den svarta myllan. — Det var en präktig förevändning att skylla på champignonplockningen, då man för länge drömt eller läst bort

tiden på kullen, och de båda flickorna brukade alltid kappas att komma först och få de flesta. Den äldsta af dem, som hade långa ben, kring hvilka den ännu korta klädningen flaxade och slog, då hon sprang, var ständigt den, som kom vigast öfver gärdesgården, och hade nästan plundrat fältet, innan den yngsta, som var liten och knubbig, hann komma efter. Litet rädda voro de, när de kommo alldeles intill huset, där de största champignonerna, hvita och fasta som små snöbollar, brukade växa. De väntade nästan att få höra en bultning i väggen och höra spågumman ropa till dem, som till »Hans och Greta» i skogen.

Ty det var spågummans koja.

Hon var en liten torr gumma, rynkig och led, och mycket, mycket gammal.

Så gammal, att bygdens ungdom nästan betraktade henne som en sägen. Ingen visste, hvad hon hette, eller om man visste det, så brydde man sig aldrig om att säga det. Hon var »spågumman». Sällan såg man henne ute. Men näjdens flickor gingo gärna — i smyg — till henne för att få sitt öde uttydt.

För henne voro de båda ännu en liten smula rädda, isynnerhet den yngsta, som trots alla romaner ännu mycket älskade sagor.

En gång hade de i största hemlighet och med bäfvande hjärtan vågat sig in till spågumman i kojan! Hon hade sett skarpt på dem öfver de stora mässingsbågade glasögonen, småskrattat — hemskt, tykte de — för sig själf, betraktat linjerna i deras händer och spått dem, att de »skulle få ett godt madabord», och för resten skulle de gå bort och dricka ur källan, för då skulle de bli lyckliga i kärlek; — det var en dum spådom, hade de tykt, i synnerhet den första; men därpå hade de gått bort till källan under askarne vid gärdesgården, lagt sig på knä i

det höga gräset och under högtidlig tystnad druckit af det klara vattnet. — Sedan hade de gått upp på kullen och suttit och väntat, att vattnet på något hemlighetsfullt sätt skulle värka; men då de efter en lång stund ingenting märkte, hade de tykt, att altsammans var dumt, och gått hem.

Men nu hade de slagit sig till ro så långt in under hasselhäcken, att dennes ludna runda löf strök dem uppåt de glödande kinderna, och en närgången tall, som sträkte några grågröna grenar in bland den sammetsmörka grönskan, naggade dem i det orediga håret. Hattarne, de hvita, hemmasydda, af linong, hade de strukit af; smörgåsarne hade de förtärt, och nu läste de tigande och ifrigt i Marlitts »Gullvifva»; det var så stilla och tyst omkring dem; myggen dansade i solskenet litet högre uppe på kullen; ett rassel från kornas tjuder hördes från klöfvervången bakom gärdesgården — lyssnade man, så kunde man höra den hitersta kon långsamt och liksom med oändligt välbehag tugga de saftiga röda klöfverblommorna. —

En och annan liten myra hade förirrat sig ända hit ned, kom släpande med ett tallbarr, var nog dristig att taga en genväg öfver bokens hvita blad och blef genast bortknäpt af små solbrända fingrar. Solen gick alt längre ned i väster och sköt alt snedare strålar in i löfvärket.

Den yngsta låg framstupa, med hakan stödd mot båda händerna, så fördjupad i sin läsning, att hon ej märkte, hur hennes syster satte sig upp, liksom spanande och lyssnande. — Slutligen fick hon af henne en puff och samtidigt en nypning i armen att vara tyst — någon hördes komma nedanför kullen, mellan träden, fram om hörnet af spågummans koja; säkert någon, som låtit spå sig, tänkte de, satte sig litet bättre upp och sågo sig ny-

fiket omkring; — det var visst två, — de hörde ljud af röster, — de hade stannat där nere på trekanten.

De båda lyssnarinnorna höllo andan och sutto alldeles stilla. — Det fortfor att hviska; emellanåt trängde ett klarare ljud fram till dem; det var en karlröst, och den, som hviskade, måste vara en flicka; tänk, om det nu vore ett förälskadt par, som, liksom de själfva gjort, på spågummans inrådan druckit af källans underbara vatten? Det blef alt för intressant; de kunde inte längre hålla sig stilla.

Försigtigt reste de sig upp, veko sakta undan några grenar, sträkte på sig och tittade ned. —

Nere under askarne, på den yfviga gräsmattan, som i draget från haf och slätt och i de sneda solstrålarne vajade och glänste förgyld, nästan som i lågor, stodo tvänne — en man och en flicka. Det var — ja sannerligen! — det var deras egen informator där hemma, han, som samlade grodor, och hon var kalkbruksdisponentens dotter.

De måtte ha stämt möte — och, ja, de måtte visst ha druckit af källans vatten, och på dem måtte detta redan ha värkat! — Han höll henne om lifvet och trykte henne hårdt intill sig — de två där uppe tykte riktigt de kände, hur hårdt han höll om henne, som ville han aldrig, aldrig mera släppa henne; han såg in i hennes ögon och smekte hennes kind; hon måtte visst ha gråtit, ty de sågo, hur hon strök med handen, som om hon aftorkat tårar. —

Intet ord kunde de förnimma, men de sågo på läpparnes rörelser och på glansen i hans ögon — han stod vänd emot dem — att de talade ömma, allvarsamma ord. — Han böjde sitt ansigte ned till henne, och hon tog honom med båda armarne om halsen — så stodo de länge, stilla — stilla; — ett strålflöde från väster strök alldeles öfver dem och snuddade vid deras hufvuden;

trädens grenar skeno i den gyllne strimman; det vajande gräset glänste, — och han kyste henne, kyste henne, kyste henne. —

Grenarne där uppe i snåret rörde sig sakta; två blossande barnansigten med stora, halft rädda, halft undrande ögon, stirrade med vidgade pupiller girigt ned på de två där nere. De halfvuxna barnen kände något sällsamt, nytt, vakna inom sig; deras kinder brunno; de nästan blygdes öfver något, som de ej kunde förklara, och de vågade ej se på hvarandra. Boken låg glömd vid deras fötter — hvad frågade de nu efter dennas färglösa berättelse! Här, här sågo de värkligheten, sågo den lefvande, glödande, omfluten af sol och strålar, där nere i gräset, som tyktes nästan stå i lågor. —

I KRÅKA OCH BAHYTT.

Kyrkan var bygd på en backe; nedanför denna låg den lilla byn med två rader små hvita, halmtäkta hus med toffelblommor och blodsdroppar i fönstren. På andra sidan den tegeltäkta kyrkogårdsmuren låg den stora prestgårdsträdgården och parken. — Kyrkan var mycket gammal, isynnerhet tornet, som var alldeles rundt och en liten smula snedt, så att det såg ut, som om det stod och sköt magen fram. Det hade ingen spira, utan var trappformigt. Högt uppe på tornets framsida var en stor fyrkantig urtafla, hvars visare alltid pekade på tolf. Urvärket hade för länge sedan upphört att gå.

I kyrkgluggarne hade en stor flock kajor slagit sig ned; då de ej fingo bygga i skorstenarne på prestgårdstaket, drogo de ihop kvistar från parken och bygde sina reden i kyrktornet. Här uppe ifrån hade de öfverblick långt ut på slätten och kunde passa på, då man ute på fälten började plöja. Då vankades det godt om mask, och det var en läckerhet att få litet färskt ofvanpå vinterns torrmat.

Prestens lilla dotter stod ofta inne i trädgården och såg med längtande blickar efter »alikorna».

Hon hade en gång haft en tam vipa med tofs i nacken; den hade hon hållit instängd i osthäcken, men hon hade måst släppa den fri igen, och den hade flugit bort till de andra viporna, hvilkas gälla skrin om kvällarne hördes långt borta från ängarne.

Se'n dess hade hon så mycket önskat att få en alika.

Hon var ett litet pyre på åtta år, med lingult, afstubbadt hår, liten trubbnäsa, stålgrå ögon och kinder som hvetebullar.

En främmande tant från Köpenhamn hade en gång, då hon var på besök i prestgården och stod och letade efter en mogen aprikos på trädet, som växte uppåt väggen rundt omkring barnkammarfönstret, där den lilla satt och lekte, kallat henne för »sin lille basuneengel», och detta namn fick hon sedan behålla. —

Hon kände sig själf en smula skamsen, då hon om söndagen satt i prestgårdsbänken i kyrkan och genom det fina hvita rutgaller, som utmärkte denna från de andra bänkarne, såg på de trinda barhalsade änglarne, som sutto i hörnen af den i trä utskurna ekbladsslingan kring altartaflan och blåste med utspända kinder i långa pipor, som nådde ända bort till de blågrå molnen, som voro målade kring altaret. Det såg ut, som om de blåste såpbubblor, tykte Ninna — hon hette Carolina, men hade själf kallat sig Ninna — och kunde inte förstå, att det kunde gå an i kyrkan.

Hon tykte också, att det var litet tråkigt att sitta stilla under den långa gudstjänsten, och alt emellanåt tänkte hon på alikorna, som bodde uppe i tornet, och som ibland flögo förbi kyrkfönstren och skreko, så att hon hörde det ända in; hon undrade, hvad de tänkte, då de stora klockorna började svänga och dåna, och om de inte fingo hufvudvärk eller blefvo rädda.

Men så slumrade hon vanligen in under predikan och vaknade inte, förrän klockaren kom med håfven, på hvilken satt en liten lustig bjällra; första gången hade hon trott, att han skulle fånga flugor, och förvånad tittat sig omkring för att upptäcka dem.

Men det fans inga flugor. De trifdes inte inne i den

kalla källarfuktiga kyrkan, hvars hvitkalkade väggar voro grönmögliga i alla hörn; men ute på grafvarne, där de röda och hvita vallmorna blommade, surrade de muntert i solen.

Där ute ville Ninna också mycket hällre vara. Det var så roligt att göra dockor af vallmoblommor; man vek ned alla bladen, så att det gröna fröhuset blef hufvud, band ett grässtrå om lifvet på dockan, satte en trästicka tvärs igenom till armar, och så var hon färdig.

— Nej, flugor kunde det då inte vara, som skulle i håfven.

Högt uppe under hvalfvet flög en liten svala oroligt fram och tillbaka — hon hade kommit in genom den öppna kyrkdörren — men henne kunde visst inte den stelbente klockaren nå.

Till sist kom Ninna underfund med, att man lade slantar i håfven; sedan fick hon alltid en slant med sig i kyrkan och satt och höll den hårdt i den lilla handen, till dess den vigtiga stunden kom, som hon trodde var det förnämsta af hela gudstjänsten. Och när mässan var slut, fick hon lof att där hemma räkna slantarne, som tecknades upp som kollekt och sedan lades som »tiggepengar» i den lilla bruna träasken på kökshyllan, och Ninna fick lof att dela ut dem, när det kom tiggare i köket.

Ninna hade många goda vänner: den stora brunhvita långhåriga hunden med hängande öron och ljusbruna ögon, som följde med henne öfver alt, och som, precis en kvart innan hästarne kommo hem från marken, satte svansen i vädret och sprang rundt omkring huset med ett ljudligt skall. Vidare, gamle Bruningen, enspännarhästen, som var trotjänare i gården. På honom brukade hon rida i trädgården rundt omkring den stora gräsplanen framför huset, och far och mor stodo på trappan och

logo, då Bruningen trafvade i väg och deras lilla flicka, klädd i en stor rödprickig kråka, skumpade upp och ned, flaxande med de små armarne och benen.

Om senhöstarne, då trädgårdsgossen körde de vissna löfven bort ur den stora parken, satt alltid Ninna på hästen, och åstad bar det genom parkens gångar, medan det lilla rödblossande ansigtet i den vadderade bahytten strålade af stolthet och fröjd.

Så fans det ett stort dufslag, inredt i två våningar med flera rum och många fönster med glasrutor i hvarje. Dufvornas gulmålade palats stod midt i syrenhäcken, som vid midsommarstiden, då den blommade, stod full af tunga blåröda blomklasar, som nådde nästan ända upp till det.

Här bodde kurrande och kuttrande en mängd dufvor: hvita krumstjärtar, som höllo sig för sig själfva och voro högfärdiga; små blå dufvor med i violett och grönt skiftande halsar, som kallades tasar, och som ej voro så fina af sig, utan alltid trippade med sina ljusröda ben bland hönsen, då dessa hade fått korn utströdt åt sig på gården. Vidare fans det några rödbrokiga unga dufvor, som gifvit sig i maskopi med sparfvarne i takrännan; alla de stadgade äldre tykte mest om att sitta i långa rader på den fuktiga gröna mossan på halmtaket och med öfverlägset lugn se ned på oredan i hönsgården, då hönsen hackade de små objudne inkräktarne.

Bjässen i dufflocken var den stora svart- och hvitspräckliga durken, som, när den lilla flickan kom ut med ärter i handen och ropade: »durrrken, durrrken», nöp de närmaste dufvorna i nacken och kromade upp sig, så att hon blef riktigt rädd.

Dufvorna fingo vanligen sin mat utanför stora trappan, där prostfar själf kom ut med ärtskäppan under armen och hvisslade på dem, tills han var omhöljd af en

hel här flaxande hvita och brokiga dufvor, som satte sig på hans hufvud, armar och axlar och åto ur hans mun.

Ninnas allra bästa vän var dock hennes gamla mormor, som vistades hos sin dotter och bodde i ett vindsgafvelrum, just utåt lillgården, där Ninna, hönsen och dufvorna brukade hålla hus.

Mormor var en liten fin, spenslig kvinna. Hon hade i sin ungdom varit sällsynt vacker, och ännu långt in i ålderdomen buro dragen denna ädla stämpel, som hjärtats finhet och sinnets renhet samman med yttre fägring förmå gifva. I det rika, mörka håret fans ännu ej ett grått hårstrå, och de djupblå stora ögonen glömdes aldrig af den, som en gång blickat in i dem. — Mer än de flesta hade hon pröfvat på det pinande bittra i lifvet, för hvilket mången annan skulle dukat under; sorgen hade genomträngt och luttrat henne; hon var en stilla, ödmjuk, djupt religiös kvinna; blid och from, gick hon alltid medlande emellan, när någon liten svårighet uppstod, och hennes svärson, Ninnas far, brukade säga, att han för den lycka, som alltid följt honom, haft *hennes* förböner att tacka.

Hon var känd och älskad af alla i hela socknen; de första äggen, som hönsen om vårarne värpte i gårdarne, skulle »gamla frun» ha, och i hennes fönster stod alltid någon doftande reseda eller blommande gyllenlack, gåfvor af en eller annan af byns kvinnor.

Hon var egentligen Ninnas bästa lekkamrat. Hon förstod väl barnets sinne och uppfattade med fin blick och innerlig medkänsla alla de skiftningar och intryck, som rörde sig i barnasjälen. Hon var den outtröttliga kamraten i hvarjehanda små oskyldiga lekar och den milda tröstarinnan i de otaliga små sorger, som andra logo åt, men i hvilka hon ensamt deltog, väl vetande, att

den smärta, som svider i barnets själ, kan vara långt häftigare än den vuxnes samlade och sansade sorg och ofta lämnar djupare spår, än någon kan ana.

Ingen kunde, som hon, fylla barnets fantasi med vackra ljusa bilder, och ingen förmådde, som hon, leda dess tankar och bibringa goda intryck, som outplånligt inristades i det vaxmjuka barnasinnet.

I skymningen, då den yra ungen icke längre fick lof att vara ute, utan kallades in, och humöret blifvit nedstämdt, brukade mormor med sin milda, ehuru svaga stämma sjunga sina visor för henne:

»ute blåser sommarvind,
göken gal i högan lind,
bror bygger dammar
med sin såg och hammar,
syster sopar stugan ren,
sätter löf i taket se'n,
blommor så rara,
där ska' barnet vara — —»

Eller också sjöng mormor:

»när träna stå stilla,
får Ninna gå ut.»

Men då såg Ninna ut genom fönstret på de höga trädtopparne i parken, som ännu lyste i aftonens rosiga sken, medan den öfriga trädgården redan låg i skugga och blommorna slutit sig, och sade litet buttert:

»Stå de inte stilla nu då, mormor?» Men då blandade mormor bort korten med en annan visa och sjöng om och om igen, medan barnet på pallen vid hennes fötter så småningom klarnade upp:

»jag fattige lappman,
som har hemma i Lappland,
mellan bärg och stenar
betar jag mina renar. — —»

En gång kom Ninna instörtande till mormor, omfamnade henne hårdt med sina små armar, borrade ansigtet ned i hennes knä och grät och skalf af förskräckelse och sorg. Hon hade hört af trädgårdsgossen, att det hade blifvit krig, och att ryssen nu skulle komma och hugga hufvudet af dem allesammans. Hon hade nyss läst om Kristian tyrann och Stockholms blodbad och såg redan i fantasien mormors och mammas och pappas hufvuden afhuggna och blodet strömma i rännstenen på lillgården.

Men mormor strök med sin fina smala hand, på hvilken de blå ådrorna skarpt syntes mot den gulhvita huden, barnets orediga hår undan och sade, att kriget var inte här, det var borta i Danmark, där den främmande tanten bodde, som berättade de vackra sagorna om storkefar, då han satt på ett ben på taket, och om »den fula ällingen», som blef en vacker hvit svan.

Och så fick Ninna hjälpa till att packa in mammas och mormors vackra guldsmycken i fint silkepapper — de skulle säljas för att bli penningar åt de danske soldaterna; och hela vintern stickade mormor strumpor och tröjor, som skulle skickas till det stackars folket, där storkarne bodde, och Ninna satt på sin lilla pall och repade upp små fyrkantiga linnelappar till charpi åt de sårade.

Och under långa vinterkvällar, medan lampan brann på det runda bordet och prosten, Ninnas far, ur Snällposten läste högt underrättelser från kriget, arbetade den gamlas skrumpna händer och flickans små späda ljusröda fingrar lika flitigt för dem, som med tunga hjärtan, i ur och skur stredo sin ensamma kamp på Dybböls vallar.

Och när mormor efter middagen satt sig i sin stora länstol i hörnet och sakta inslumrat, kröp Ninna försigtigt in i vrån bakom och började först mycket sakta,

sedan alt ljudligare sjunga en visa, som hon hört i folkstugan af pigorna och lärt af skolbarnen på bygatan, en visa, som ljöd från hvarje stuga och hvarje gård på skånska slätten:

»Konung Fredrik är död,
tysken äter vårt bröd,
och vårt land vill han från oss borttaga. —»

Och om mormor inte strax gaf tillkänna sitt deltagande, stack hon fram hufvudet och frågade:

»Hörs det, mormor?»

Hvarpå hon fortsatte visan till slut, innerligt öfvertygad om, att det hela gjorde en storartad och gripande effekt. —

På våren var trädgården full af märkvärdiga ting, och dag för dag fans något nytt att uppleta och beundra.

Krusbärsbuskarne voro de första, som blefvo gröna; medan alla andra buskar ännu stodo kala, utvecklade de små fina krusiga ljusgröna blad. Långa gula hängen prydde hasselhäckens nakna ljusgrå grenar; när de föllo af ned på den hårda släta trädgårdsgången, sågo de ut som stora otäcka maskar. Ninna var litet rädd för dem, och för öfrigt lågo de i vägen på gången, där det annars gick så bra att spela topp.

I gräset under häcken frodades hundkäxet i vackra bladrosetter; gräsliljorna sköto upp fina ljusa strån; det stora valnötsträdet med järnband kring den spruckna ihåliga stammen bar nästan sammetssvarta hängen; uppe i rabatterna hade tulpaner och påskliljor tjocka knoppar; snödropparne och de blå och gula krokusarne voro nära på utblommade; käjsarkronorna stodo med sina stora smutsgula klockor fullt utslagna, och på gräsplanerna nere i parken stodo grupp vid grupp af små ljusblå pärl-

blommor, som luktade godt och färgade näsan blå af fint frömjöl, då man kom dem för nära.

Och när så persiko- och aprikosträden på väggspalieren åt söder började visa ansats att blomma på »bär kvist», då togos den vadderade kappan och stoppade bahytten fram för att solas, och när de små knopparne till sist slagit riktigt ut och den röda tegelstensmuren nästan doldes af ett i vårsolens värme rodnande blomhölje, då skulle mormor för första gången ut. Ah, hvad det gjorde godt att andas den friska luften och att riktigt få skåda våren på nära håll! I bahytt och parasoll vandrade den gamla i middagsstunden långsamt, så långsamt fram och tillbaka utanför huset, medan den lilla flickan i stor sitskråka hoppade och skuttade på trädgårdsgången omkring henne och skrek af fröjd, hvar gång hon lyckades fånga en af de bjärtröda åkerhönorna, som brukade sitta i de hvita aprikosblommorna. Hon satte det lilla glänsande kräket på den knubbiga, redan solbrända handen och ropade:

»Åkerhöna, flyg, flyg, i morgon blir det solsken och vackert väder!»

Och åkerhönan lyfte de röda vingarne och flög bort som en eldgnista i solskenet.

Mormor gick på gången och njöt af den milda luften, nickade åt barnet och sade: »det är ljufligt ute!» Hennes fina smala ansigte såg blekare ut än vanligt inom den svarta sidenbahytten, och hon nästan försvann i sin stora kappa. Men hennes mörka ögon strålade förnöjdt, hon slog ned sin parasoll och lät solen skina på sig, såg upp emot den klarblå luften, kände sig fyld af frid och glädje och tackade Gud, att hon ännu en gång fick njuta af den sköna våren.

Och Ninna visade henne tulpanernas knoppar, och

hon log så blidt och sade, att Ninna var hennes lilla åkerhöna. Och flugor och bin surrade i blommorna på väggen, som skiftade i hvitt och rödt, där persikoträdet skjutit en gren med ljusröda blommor långt in bland aprikosernas mjällhvita; de första svartröda vårfjärilarne fladdrade yrvakna förbi, och dufvorna sutto på fönsterbläcket och mådde godt i solen.

* * *

Invid korsvägen i byn, midt framför den lilla gräsbevuxna trekanten, där drängarne på söndagseftermiddagar bytte klockor och spelade dragharmonika, låg ett litet hvitt lerhus med halmtak och hög trätrappa.

Här bodde Boel snickares, som, innan hon blef gift, hade tjänat tretton år i prestgården och många gånger burit Ninna på sina armar. Det var inte länge sedan hon gifte sig med Per snickare, och man kunde långt ut på vägen höra, huru han hvisslade och hyflade i sin värkstad.

Ninna fick ibland gå ned till Boel med blommor — ackläjor och gubbaskägg — från trädgården; dessa skulle sättas i den blå porslinsvasen, som en gång blifvit kasserad i prestgården, emedan den fått foten afslagen, men Per hade satt en träfot på den, och då blef den nästan som ny, sade han. Man kunde väl inte ha vatten i den, men om man fylde den med våt hafssand och stack blommorna ned i denna, så höllo de sig länge friska.

Inne i den lilla nätta hvitkalkade kammaren med sandadt golf stodo fönstren fulla af blommor, och på väggarne hängde de fyra årstiderna på tyska, kalabaliken i Bender och en stor gul tulpan, som Ninna målat och skänkt Boel till minne.

En dag, då Ninna stack sitt lilla rödblommiga ansigte in genom dörren till kammaren, hoppade en stor svart fogel fram emot henne på det sandade golfvet. Den hade rundt, grått hufvud, vingarne till hälften afklipta, och såg på Ninna med stora klotrunda ögon.

Det var en alikeunge, som Per snickare tagit i kyrktornet, då han en lördagskväll var uppe och ringde heligafton. Nu var den nästan tam och lät sig tagas och utan fruktan smekas af de små händerna.

När Ninna skulle gå, flög fogeln upp på hennes axel och skrek ett gält och skarpt »tjääk» in i hennes öra. Detta roade Per snickare så mycket, att han gaf henne fogeln.

Och från denna stund upptog Spaker, som han kallades, flickans alla tankar; nu hade hon fått sin länge närda önskan uppfyld. Spaker fick hennes första varma kärlek; hunden och Bruningen voro glömda, och Ninna var sällan tillstädes i köket för att gifva slantar.

Hon drömde om Spaker och talade bara om alla hans många utmärkta egenskaper. Han fick en upp- och nedvänd »agnekorg» af flätade pilgrenar med hål i bottnen att bo uti, och hon var outtröttlig att gräfva upp mask i trädgårdslanden för att stoppa dem i Spakers breda näbb, och så fort hon kom ut på trappan och lät ett ljudligt »Spaker» höras öfver trädgården, kom fogeln hoppande fram på gången, flög upp på hennes kråka och satt småflaxande kvar, hur mycket hon än sprang omkring bland träd och buskar.

Men Spaker hade också en del oarter, som Ninna visserligen försökte öfverskyla, men öfver hvilka alt starkare klagomål ingingo från köksan, den barska hvassnästa Kersti.

Än hade Spaker hoppat in genom fönstret och vält

omkull gräddsnipan på det renskurade köksbordet, än hade han anstält förödelse i hönshuset, genom att hacka hål på alla äggen, än hade han huggit ihjäl någon liten hjälplös kyckling eller älling. — Kerstis vrede öfver fogeln tilltog för hvar dag, men alt detta hade måhända kunnat fördragas, om ej Spakers slägtkärlek tilltagit på samma gång, som de afklipta vingarne växte ut till sin ursprungliga flygvidd.

När de andra alikorna, som bodde i kyrkgluggarne och jämt sutto och solade sig på kyrktornets trappgafvel, gjorde en sväng öfver prestgården och läto höra sina hesa skrin, kunde Spaker ej emotstå de lockande ljuden, utan flög med ett högt kraxande bort till frändeflocken, som tog sig en liten rast i prestgårdsparken och alltid satt två och två tillsammans på grenen. Men så fort Ninna visade sig och ropade på honom, återvände han genast för att ur handen emottaga en sockerbit eller en metmask eller en sakta strykning öfver de glänsande vingarne.

Denna Spakers trofasthet var hennes största stolthet; hon tykte, att det var så besynnerligt, att han, som kunde sitta så fritt högt uppe på grenarne bland de andra foglarne, kom tillbaka att bo i agnkorgen. Hon hade själf pröfvat på, hur pass roligt det var att bli inkallad, då hon om kvällarne inte längre fick lof att vara ute.

Så småningom blef Spaker dock så förtrogen med kyrkalikorna, att dessa kommo och hälsade på honom ända nere på lillgården bland alla hönsen och dufvorna. Då blef det ett kakalorum: hönsen kacklade, dufvorna flaxade, och Kersti kom ut på kökstrappan i hvitt förkläde och de seniga armarne bara till armbågen. Hon bannade och fräste och var så ond, att näsan blef skarp och gul på ryggen och drogs litet på sned; hon sprang ned på gården i sina träskor, så att de blåspräckliga strum-

porna syntes, motade hönsen in i hönsgården och sjasade bort de objudna gästerna. Hon tålde inte Spaker och snäste Ninna, som var mycket rädd för henne, mycket mer än alikorna, som snart kommo tillbaka lika talrikt och ännu djärfvare. Det dröjde inte länge, innan de med Spaker i spetsen kommo underfund med, att dufslaget var långt mera inbjudande än kyrktornet. Detta anfölls således en vacker dag, intogs fullständigt, duforna utdrefvos, och två små krumstjärtar, som bodde för sig själfva och ömsevis rufvade öfver två hvita ägg, blefvo illa åtgångna och utvräkta.

Nu var måttet af Spakers förbrytelser rågadt. På kvällen, då Ninna redan somnat i sin lilla säng, anställde Kersti en ordentlig razzia i dufslaget; alikorna fördrefvos; den brottsligaste, Spaker, fångades.

»Nu ska' du, ja gonn, mista nacken, ditt rälia kräg», sade Kersti argt, i det hon höll fogeln tvärs öfver vingarne. Det hjälpte inte, hur mycket Spaker än sprattlade med benen och skrek »tjääk, tjääk, tjääk» — han bars bort till huggkubben, hönsens afrättningsplats; Kerstis ena hand trykte honom ned mot träblocket, den andra svängde yxan — knack — där föll Spakers hufvud, just som mormor, lockad af fogelns skarpa skri och undrande, hvad som försiggick på lillgården, kom bort till sitt fönster; med öppen näbb låg hufvudet på marken, liksom om det velat klaga öfver den grymma behandlingen. Den hufvudlösa kroppen rykte till och lyfte ett par gånger på vingarne; den blef tagen och väl nedgräfd i ett hörn af hönsgården, och nu skulle ingen kunna säga, att det var Kersti, som haft sin hand med i spelet.

När morgonen kom, stod Ninna som vanligt på trappan med frukost till Spaker. Men hur hon ropade och

lockade, kom ingen fogel skuttande på gången, och endast ett sträft kraxande svarade från kyrktornet.

»Nu har Spaker minsann flöet bort frå Ninna», sade köksan, som i det samma kom ut i dörren.

Ninna såg på henne med en blick full af vaknande ångest; att Spaker skulle kunna svika, var en tanke, som aldrig förr fallit henne in. Det var ju alldeles omöjligt. Han skulle nog komma igen, bara han riktigt fick höra hennes röst.

Och hela dagen gick hon omkring i trädgården och ropade. Hon klängde upp på den sluttande höga kyrkogårdsmuren och stod och ropade: »Spaker», för att det bättre skulle höras. Men alikorna, som sutto i en lång rad på kyrktaket, flaxade bara litet med vingarne, och alt mera klagande ljödo ropen, och alt mera beklämd blef hon om hjärtat.

Och dag gick efter dag; Ninna glömde bort alla sina lekar. Hon gick och väntade, att fogeln skulle komma tillbaka, och Kersti, som skrattade och sade, att Spaker glömt henne, svarade hon, att bara han *riktigt* hörde henne, så kom han.

Hvarje morgon i lång tid stod Ninna på kökstrappan och ropade »Spaaker». Hon gräfde upp ny mask, så att han skulle finna mat i sin kopp, då han kom; och om aftonen, då hon kallades in, vände hon sig ännu en gång på kökstrappan och ropade: »Spaaker, Spaaaker!»

Och mormor inne i sin kammare åt lillgården satt där och hörde och hörde den bedjande, vemodiga rösten; det skar henne i hjärtat, och hennes ögon tårades. Hon visste, att detta var den första länken i lifvets sorgekedja; hon hade själf pröfvat på hvad sorg var och förstod väl dess alla skiftningar; hon visste, att den, som nu väntade hennes älskling, på samma gång den skulle kännas

så svidande, skulle komma henne att instinktlikt ana tillvaron af något, som hon hittills aldrig mött — något mörkt och kallt, den första bekantskapen med människors hårda grymhet — den skulle ingjuta det första tviflet i barnets omisstänksamma sinne. Och mormor led öfver den lillas första stora sorg.

En dag kallades hon åter af ett högljudt klagorop till fönstret: nere på gården stod Ninna, i handen höll hon Spakers afhuggna hufvud, som Kersti glömt att gräfva ned, och som hon hittat undanskuffadt i rishögen. Det lilla af smärta förvridna ansigtet i den stora kråkan vändes upp emot fönstret, och högljudt gråtande visade Ninna sitt fynd för mormor.

* * *

När Ninna sedan om söndagarne satt bredvid mormor i kyrkan, tänkte hon inte mera hvarken på basunänglarne eller flugorna, hvilka nu som förr surrade omkring vallmoblommorna ute på grafvarne. Kärleken till Spaker och sorgen öfver hans grymma död hade undanträngt alt annat ur hennes hjärta.

Men när alikorna flögo förbi kyrkfönstren och hon hörde deras skrin, då spratt hon till, och mormor förnam några små kväfda snyftningar och kände, hur den lilla flyttade sig närmare intill henne, medan prosten på predikstolen talade om synd och sorg och död.

Solen, som vid mässans början vanligen brukade skina rakt in på kyrkans rutiga tegelstensgolf, skred så småningom undan och var vid predikans slut alldeles borta; det blef grått och tungt där inne.

Det var liksom en skugga glidit fram öfver hennes solskensvärld.

BORTA.

I dag fylde hon tolf år. Näst julafton var födelsedagen den roligaste dag på hela året, och julafton var inte väl förbi, förr än hon började räkna dagarne till den 21 mars. Och på morgonen den dagen var det feber i blodet, innan hon kom upp och fick se det lilla bordet, som hennes mamma dukat så vackert redan kvällen förut. Den hvita duken var i år som äljes uppfäst med konstgjorda blommor, som år för år gömdes, och som alltid voro lika öfverraskande vackra, och på bordet stodo tallrikar med nötter, mandel och annat snask; det låg också några gåfvor och så de små bref, som kommit från bröderna, själfve kallande sig »kungliga gymnasister» (i Lunds katedralskola), jämte alla de andra bref, hon fått föregående födelsedagar. Dessa kommo aldrig fram utom på denna dag, resten af året förvarades de väl i mammas chiffonierlåda; men nu blefvo de också samvetsgrant och med stor andakt studerade om igen allesammans.

Det första bref hon fått, var på hennes sjätte födelsedag; hennes yngste bror hade med mycken möda skrifvit det kvällen förut; om morgonen låg det under hans gåfva, en gammal sprucken dockkaffekanna, som lilla syster jämt haft ett godt öga till; det emottogs med mycken vördnad och beundran.

Det lydde:

Min kära Elly!

Efter som det är Ellys födelsedag vill jag gratulera Elly i dag och önska att min lilla syster måtte blifva snäll nu då hon fyllar 6 år och icke mer skrika då vi vill se på Ellys leksaker gud välsigne

Elly

det beder Ellys lille

rare

Bror Ludde.

I dag fylde hon tolf år. Hela dagen hade hon njutit lyckan af att vara ägarinna af en bänk, ett bord och en »rullbör» för hennes egen lilla trädgård, där hon om vårarne planterade gullvifvor och jungfru-Mariehänder, som hon gräfde upp ute i ängen.

I skymningen kom hennes far in och tog henne upp i sitt knä och sade henne, att nu var hon för stor att bara springa hemma och leka i trädgården. Nu skulle hon ut, »bland andra», hon skulle i pension i staden. Hon skulle lära så mycket vackert och nyttigt och bli hans stolthet och glädje, som hon alltid varit, och han smekte ömt det rödkindade ansigtet, som låg upp emot hans axel och nu med stora tårfylda ögon allvarligt blickade upp emot honom.

Hvad det med ens blef mörkt för henne, hvad glädjen miste sitt skimmer! Hon grät och hon bad, hon tog honom om halsen och snyftade och bad, att hon måtte få stanna hemma, hemma hos honom och mamma och blommorna. Men han kyste henne sakta och sade med rörd stämma, att det var för hennes eget bästa. Äljes hade han visst ej velat sända bort sin ros, sin lärka, sitt trofasta lilla sällskap.

»Tro mig, i pappas rum blir tomheten störst, men

han vet att bära den, ty det är för hans lilla dotters lycka.»

Och sorgsen och svårmodig kröp hon upp på stolen vid fönstret, stödde armbågarne mot fönsterkarmen och stirrade ut i den mörka trädgården.

Jaså, hon skulle bort till staden, i pension; hon skulle lära att skicka sig och inte vara bondblyg. — Var hon inte bra nog, som hon var då? De hade ju alltid sagt henne, pappa och mamma, att om hon bara vore lydig och snäll, så skulle det gå henne väl; förslog inte det nu längre då?

Och hvad kunde de väl lära henne där, som hon inte kunde lära hemma; — hennes mamma ritade och spelade så vackert, och hennes pappa var en lärd man, det visste hon, för han skref böcker, som andra läste. — Så godt hon mindes, då hon första gången läste geografi för honom. Han hade kommit med en stor karta, som var målad i många färger, och han hade visat henne, hvar hon bodde; stället stod visserligen inte utsatt, men närmsta stad, och hon undrade öfver, att inte en så stor trädgård, som deras, stod på kartan.

Och nästa dag skulle hon läsa upp sin läxa. Kartan låg framför henne, och hennes pappa gjorde sina frågor.

»Nå», hade han slutligen sagt, »hurudant land är nu Halland?»

Och hon hade sett på kartan, vändt sig emot honom och förtjust utropat:

»Halland är brunt!»

Hvad han skrattade; — hon mindes det så godt och småskrattade litet vid tanken därpå. —

Och räkningen sedan; den hade varit så rolig i början. Då hade han alltid haft äplen och pepparkakor, och så hade han skurit sönder dem och sagt:

»Om jag nu delar det här äplet midt i tu, hur många delar blir det då?»

Eller:

»Om vi nu ha tre pepparkakor, och Elly får två och pappa två, hur många blir det då öfver?»

Och slutet hade blifvit, att Elly fick äta upp altsammans, och då blef där minsann ingenting öfver.

Men när hon sedan skulle taga i tu med multiplikationstabellen, då var det inte roligt mer. Hon satt där och räknade och räknade och spottade på taflan och strök ut altsammans med fingret; en dag hade hennes pappa sagt åt henne att sätta upp ett sådant svårt tal.

»Lägg nu samman», sade han, då hon var färdig; han satt borta i sin gungstol och läste.

Lägga samman? Jo, det behöfde han då inte säga mer än en gång. Boken i hop, och tafla och altsammans ned i bordlådan. Hon stod redan med handen på låset, då pappas röst kallade henne tillbaka.

Ack nej, det var talet, som skulle läggas samman. Hon slapp minsann inte så lätt från det!

— Och hon skrattade till, där hon satt i fönstret, högt för sig själf åt sin missräkning. —

Men roligast af allting var det att läsa tyska. Inte precis grammatikan och resolveringen; men att läsa Wilhelm Tell, som hon nu hunnit slut på. Pappa och hon läste i hvar sin bok, ömsevis högt för hvarandra. Det var vanligtvis på eftermiddagarne. Hon satt vid bordet i pappas fönster på norra sidan; solen stod långt nere i nordväst och kastade en gyllne strimma på sned in i fönsterkarmen, just mellan stackarne i hästhagen, där bygossarne om våren lekte boll. Och denna glans kom med in i boken. Så härligt det var. Hon lefde med i boken; i inbillningen var hon med alpherden högt ofvan molnen;

hon kände vårluften, då han sjöng sin visa, hon hörde skällorna pingla och bäckarne porla »im lieblichen Mai», och hon grät öfver den slumrande gossen vid sjöns rand.

Hon kunde hela den visan, fiskargossens visa, utantill, och det var hennes stolthet att läsa upp den för pappa, då hon följde med honom på promenaden och gick och höll honom i handen.

Om hon hade glömt den? Nej, hon mindes den lika bra, och hon mumlade sakta upp den för sig själf: — —

Ihr Matten, lebt wohl!
Ihr sonnigen Weiden!
Der Senne muss scheiden,
Der Sommer ist hin. — —

Ist hin, ist hin — ja så var det.

Det var slut nu på altsamman. Hon skulle bort, till staden, till pensionen.

Och hon lade hufvudet ned på fönsterkarmen och snyftade, och tykte, att marskvällens gråa dager bredt sig öfver hela hennes lif.

* * *

Så kom hon i pensionen.

Liten och tafatt, yngst af alla, för första gången skild från hemmet och alla dem, hon älskade, med en förnimmelse af, att den skyddande hand, som så troget hållit i hennes, att de ömma ögon — ack, de vackra blå ögonen, hennes mammas ögon — som alltid vakat öfver henne, voro långt borta: med alt detta blef hon till en början ett mål för sina kamraters gäckeri.

I början hade de blott skrattat åt henne och gjort narr åt hennes hemväfda klädning — den vackra, nya, som hon varit så stolt öfver, och som hennes mor själf sytt — och åt de likaledes hemväfda byxhålkarne, som

hängde ända ned på kängorna; och när hon blifvit ond och gifvit den mest närgångna ett slag i ansigtet, hade de skrattat ännu mera, några hade hållit henne, medan andra ritat stora mustascher med bläck i hennes ansigte, och hennes nya förkläde hade blifvit fördärfvadt, när hon med det torkat tårarne från kinden.

När de sedan märkte, hur slängd hon var, ville de ha henne att hviska under lektionerna, då de fingo frågan; men då detta var strängt förbjudet och hon lofvat sin far att vara lydig, satt hon stum, tills turen kom till henne; men sedan fick »den dumma bondlollan» många knuffar och nypningar af sina större kamrater.

Och genom alla dessa små förolämpningar, med hvilka flickor hafva en outtömlig förmåga att tillfoga hvarandra styng, och genom att inom sig sluta sin sorg och saknad, sin glödande längtan efter sitt hem, genom att gömma sina tårar till natten och kväfva snyftningarne i kudden, blef hon omsider bitter i sinnet.

Hennes hemsjuka — kärleken till dem där hemma — betraktades som något klandervärdt, något som borde bekämpas. — Hon skulle ju lära att skicka sig, att lägga bort sin blyghet; hon skulle lära att tala franska och engelska, — och hon läste och läste, hennes stolta mål var att bli främst i skolan och att förödmjuka alla dessa stora öfvermodiga flickor.

Hon hade fått en almanacka till julklapp; hon hade aldrig förr ägt någon sådan, och hennes högsta glädje i skolan var att sätta en prick i boken för hvarje vecka, som gått, tills hon skulle få komma hem. På den första rena hvita sidan hade hennes far skrifvit:

»Hvad skall jag önska dig det nya år,
om icke mycket blommor och skön vår;
jag menar hjärtats och förståndets daning.

Att så skall ske, jag har en tröstfull aning,
i goda händers vård jag lämnat dig —
och Herren hör hvar dag en bön från mig.»

På denna värs kunde hon sitta och stirra långa stunder, till dess tårarne fylde hennes ögon, och hon snyftande kyste den kära handstilen och öfvergifven hviskade för sig själf: »ack, pappa, min pappa!» —

»Göra så godt jag kan», hade pappa sagt, att hon skulle säga, när hon fick någon uppgift att lösa.

»Hur kan du understå dig att svara så? Du *skall* göra det *bra* och därmed punkt», var den barska tillrättavisning, som numera åtföljde hemläxorna, och föreståndarinnans, fröken Beatas, svarta ögon sågo hotande på henne.

Då kände hon hjärtat svälla inom sig; hon tykte, att det var en förolämpning emot hennes egen far. Åh, hvad hon längtade att få lägga armarne om hans hals och bedja honom inte vara ledsen. Hvad hon längtade!

Första räknetimmen hade hon funnit det så lustigt; hon satt nederst bland alla de små; hon kom sig inte för att skrifva af det konstiga talet i boken framför henne; hon satt helt lugnt med handen under hufvudet och betraktade de många öfver griffeltaflorna nedlutade hufvudena omkring sig — hon lade just märke till, att den lilla fina flickan, som satt bredvid henne, hade en bit kängesnöre bundet om sin lilla gula fläta — och lyssnade på, huru grifflarne knäpte och prickade på taflorna, och på surret, ty alla räknade halfhögt.

Då hade hon mött lärarens forskande blick; omedveten om någon förbrytelse, såg hon honom rakt i ansigtet, undrande, om han någonsin räknat med äplebitar och pepparkakor. — Men då hade han, uppretad öfver denna exempellösa fräckhet och lätja, rusat bort, rykt

undan armen, ruskat i henne, och under de andra flickornas fnitter sagt:

»Om inte Elly är flitig och räknar, så skall jag sätta anmärkning i journalen!»

Röd af blygsel och skam, hade hon räknat ut sina tal, men med en känsla af, att något groft, främmande, vidrört henne.

Värst var det, när hennes läxlag skulle läsa tyska. Med seg ihärdighet hade hon svingat sig upp till och med öfver de äldsta, och nu skulle de läsa Wilhelm Tell. Den ena efter den andra hackade sig igenom och misshandlade obarmhärtigt hennes kära Sennevisa — hon hörde knappast på dem; en kväljande känsla kom öfver henne, det var, som om en stor klump satt i hennes hals, och hon måste oupphörligt svälja; en gränslös smärta tvang tårarne fram, men de måste bekämpas, ty vid bordändan satt den mustascherade mörka fröken, hon, som förbjudit henne att vara hemsjuk, och när hon såg upp, mötte hon den barska blicken ur de svarta ögonen.

»Wir fahren zu Berg, wir kommen wieder,
Wenn der Kukuk ruft, wenn erwachen die Lieder,
Wenn mit Blumen die Erde sich kleidet neu,
Wenn die Brünnlein fliessen im lieblichen Mai. —»

Ah — där var det åter — vårkänslan — vårluften — glansen! Hon glömde alt omkring sig, hon förflyttades med ens tillbaka till det lilla rummet, hon såg sin fars fina bleka ansigte med det silfvergråa håret, som hon ibland på lek fick burra upp, såg, hur han log af nöje öfver sin lilla dotters ifver; — hon såg solen mellan stackarne och den smala gyllne strimman på sned i fönsterkarmen.....

Ett slag i bordet och ett bistert: »följ med i boken, Elly», från lärarinnan återkallade henne till medvetande om verkligheten. — Sol, vårluft, glädje, alt var långt

borta i hemmet, det älskade, nere på slätten, och det skulle aldrig mera bli som förr. — Kvaf skolluft i förening med matos från köket slog emot henne — och hennes käre Wilhelm Tell ohjälpligt sönderplockad i resolveringen, förvandlad till en hatad läxa. Och så dessa svarta, stränga ögon! -- Hon kände den mest sugande längtan att få se in i älskade blåa, att få frossa i ömma kärleksfulla blickar.

Nu var turen hos henne:

»Mach hurtig Jenni — — —» det gick an, så länge hon fick läsa innantill och öfversätta, ehuru rösten skalf och ibland var nära att kväfvas. Men när det strängt ljöd: »nå Elly, leta nu upp subjektet», då var det slut; subjekt och predikat, alt gick omkring för henne, hon kunde inte svara — inte svara i sin egen Wilhelm Tell, som hon kunde utantill! —

Tårarne stodo ej att återhålla — en skarp tillrättavisning, åtföljd af ett slag med boken i ryggen, och hon blef gripen i armen och, under de andra flickornas skadeglada miner, utvisad för att ej med sina opassande tårar och sin oförskämda ouppmärksamhet störa lektionen.

* * *

Och tiden gick; hon pluggade och läste, skref stilar och talade franska, knuffades och knuffade igen.

Hon och de andra helpensionärerna fingo på sina födelsedagar ha en liten munterhet på kvällen, då deras bröder eller andra bekanta gossar fingo komma på besök, och det skulle dansas, fast det endast var ringdansar, på det inte gossarne skulle få taga dem om lifvet, men ändå gick kurtisen lika bra. De andra flickorna tykte visserligen detta vara mycket trefligt, men hon fann det inte på långt när så roligt som att leka boll i hästhagen.

Födelsedagen var för öfrigt en af hennes svåraste dagar, ty hon grät sina modiga tårar, då lådan med alla små gåfvor och kakor och ömma bref kom hemifrån. — En gång hade hon smugit sig in till föreståndarinnan och bedt, att hon skulle slippa katekesläxan den dagen, men det tordes hon aldrig mera göra om igen.

Hon var egentligen aldrig riktigt glad, för det mesta var hon tyst och sluten och skrattade sällan. Utom under ferierna; då fick hon komma hem igen; i början hade hon jublande flugit far och mor om halsen, — hvad det var för en glad ro och trygghet, nästan som en befrielse, att åter se in i mammas violblå ögon i stället för i de där svarta. . . .

Hon hade sprungit omkring till alla kära gamla ställen, hälsat på hvarje buske och träd med brödernas och hennes eget namn i barken och skrattat åt alla de gamla roliga födelsedagsbrefven. Men så småningom blef hon likgiltigare och allvarsammare äfven i hemmet, och brefven frågade hon alls inte efter.

»Det är de många hemläxorna, som gör det», sade hennes far, »nästa termin skall hon sluta; då ska' vi få se!»

Och dagen kom, då hon skulle lämna pensionen. Hon var nu femton år, hade gått och läst, var stora flickan och visste att skicka sig väl.

Hennes far hämtade henne själf i den stora täckvagnen; då den svängde upp för trappan, böjde han sig ut, viftade med sin handske och ropade gladt: »här ha vi henne, här ha vi vår lilla Elly!»

Men Elly steg långsamt och trött ur vagnen. Trött gick hon omkring, tyst och sluten som förut; visst stack det till, och hon kände en brännande smärta i bröstet, då hennes far tog henne i sina armar, smekte hennes hår och med sorgsen röst sade: »hvart har min ros tagit

vägen? Jag som trodde mig få se min Elly hoppa omkring som en liten lärka!»

Men hon tog honom blott om halsen, lade hufvudet mot hans axel och såg med tårfylda ögon allvarligt upp emot honom.

Ack, rosen hade mist sin friskhet, vingarne på lärkan — fordom ängarnes glada vildfogel — voro stäkta; månne för alltid?

I STORM.

Det var just vid den tiden, då vinbären började mogna. Röda och svarta lyste de friska och frestande mellan de bjärtgröna bladen i den täta vinbärshäcken.

Denna växte tätt utanför den västra prestgårdsgafveln, och hur mycket det än blåste öfver slätten — det blåser nästan jämt på Skånes Söderslätt — så var där lugnt. På den ena sidan skyddade den med tätt vildt vin öfvervuxna gafveln af boningshuset; på den andra en lummig hasselhäck och på den tredje den lilla flygeln, hvars hvitrappade väggar sparsamt skymtade fram mellan bengaliska slingerrosor och yfviga vindrufsrankor. Framför utbredde sig den stora trädgården med väldiga almar öfver en grön krocketplan, där det alltid var litet skumt under löfhvalfvet och så svalt — åh, så svalt; — med jordgubbsland, sparrissängar och mullbärsträd, med alla en sydskånsk prestgårdsträdgårds härligheter, först och främst en skog af körsbärsträd.

Och så vinbärsbuskarne!

Det var mycket svårt för prestgårdsflickorna att slita sig lösa ifrån den platsen, och den öfriga ungdomen fick ropa och mana många gånger, innan den yngsta kunde komma sig för att följa. I synnerhet när det gälde att gå och bada — man skulle då just passera förbi det far-

liga stället — sågos ofta de andras ljusa klädningar redan långt nere på stigen mellan den gula rågåkern och den gröna pilvallen, innan det gick för henne att slita sig lös.

Och sedan var det att springa för själfva lifvet för att hinna upp dem, där de raskt vandrade framåt med badhanddukarne öfver axeln.

Den här dagen var det full storm.

Den föregående hade all prestgårdsungdomen varit på stor kristning i den lilla vackra gården med kvarnen på taket, som låg ett stycke söder om prestgårdsträdgården, långt ute i marken med en tät pilallé upp till den svarttjärade porten. —

Vid middagen, till hvilken man var bjuden klockan ett, men som blef klockan sex på eftermiddagen, sutto alla kristningsgästerna kring ett stort hästskobord, uppdukadt med rågade siktebrödskorgar, släta, stora smörtoppar, pepparrotskött och kokta höns, strödda med kanel, sockerkakor och spettkakor i massa. Midt emot de unga flickorna — prestamamsellerna — satt ett läjon från närmsta lilla grannstad, Trelleborg, som med allvar och eftertryck, medan han förstulet blickade på dem, försäkrade en gammal hvithårig bonde: »att det i sanning fans en ande i naturen.»

Hvilket ingen där fann sig föranlåten att förneka.

När prestgårdsfamiljen hade gått sjövägen hem från gillet, hade det susat sällsamt i pilarne, och ett entonigt sorl hade hörts från hafvet.

»Hör, hur sölan hon går», sade ungfar i gården, som följde prosten ett stycke på väg, »hon hörs i öster; då tar de' nock te' å blesa me' makt.»

»Ja, det blir ett herrans väder», sade prostfar med dof stämma», »det kyler i min rygg».

Den rare gubben, där han stultade fram, hög, ära-

vördig, gråhårig och älskad — huru ofta var ej hans rygg familjens unga medlemmar till sorg och förtret, och huru ofta hade ej hans olycksprofetior angående väderleken satt dem ur humör! De visste alt för väl, att när hafvet lät höra »sölan», och när det kylde i fars rygg, då var det inte lönt mödan att titta på barometern.

Men det var oförskräkta och härdade slättboflickor.

Det skulle gå bra långt, om de skulle låta hindra sig från badpromenaden; vanligtvis skedde detta blott, när det såg ut att bli åskä — åskan drogs alltid mot hafvet, och man kunde från prestgårdens fönster se blixt efter blixt slå ned i det mörka vattnet — men litet storm! Strunt — då först var det friskt! Isynnerhet i östlig vind — då böljar det alltid mest därnere vid sydskånska kusten, och då är vattnet alltid varmt.

Hur skönt var det ej att stå på den lilla badhustrappan och hoppa bums ned i det grågröna vattnet!

Den mest oförfärade af dem, den yngsta, brukade till och med gå längst ut på ändan af bron och därifrån taga ett skutt ut i böljorna. — Bron var en liten lastbrygga, bygd af stenar och stora stolpar; den slöt med ett slags bro-kar, bredare än själfva bryggan, och bakom detta låg det lilla badhuset.

Detta hade varit utsatt för många äfventyr; flera gånger hade det lösrykts af stormen och gifvit sig ut till sjös, men blifvit uppvräkt någonstädes på den flacka stranden, på hvilken maststumpar och skeppsplankor äfven lågo kringströdda; det hade haft en föregångare, som en gång i stormväder seglat af till Rügen; att den lilla badhustrappan for sin kos med en ostyrig våg, hörde till de mera hvardagliga händelserna.

Åh, det hafvet — aldrig hade det synts dem så stort, så öfverväldigande, som just här vid Skånes sydspets. I

storm eller stiltje — alltid var det lika skiftande: från kallt, klart blått med snöhvita »gäss» på de krusiga små korta böljorna vid nordvästlig vind, till varm gröngrå färgton med långa mjuka dyningar, när hafvet låg på och det blåste östan. —

Huru berusande var det ej i soliga eller halft disiga sommardagar, då det led mot aftonen, att gungas — sänkas, lyftas, upp och ned, ned och upp — af de långa, mjuka vågorna, som sakta rullade hän emot stranden och alt emellanåt insnärjde de unga hvita kropparne i frisk grön tång, — att då, långt ute vid udden, där fiskläget låg, se fiskarena lägga ut med sin lilla båtflottilj till nattligt arbete och att höra deras långdragna: »hal — åhoj —» ljuda ut öfver vattnet; kvinnor, barn och hundar långt borta längs stranden och sommareftermiddagens matt rodnande milda ljus öfver altsammans! —

Eller så som i dag — hafvet i vildaste uppror, svartgrått, ursinnigt rytande, så att man måste skrika hvarann i öronen för att höras, då man stod det så nära, att vattnet stänkte upp mot skospetsarne. Längs stranden yrde den hvita sanden, där den ej var bunden af blommande ljung, så att man knapt kunde se väderkvarnen, som stod ett stycke upp på strandvallen och svängde vingarne med de till hälften refvade seglen, och öfver den lilla bron slogo böljorna, så att den ej kunde urskiljas.

Den såg ut som en stor skummande bränning, och de unga flickorna blefvo nästan genomvåta af det öfverspolande vattnet, då de skyndade fram öfver de gungande plankorna till badhuset, som skalf och knakade i alla fogar, medan vattnet slog våldsamt in genom den åt hafvet öppna dörren. —

Men strunt i all fara!

Hisnande stego de försigtigt utför den lilla nu af

skum höljda slippriga trappan, ned i det upprörda vattnet, skrikande och skrattande för hvarje gång en — som det såg ut därnere — tornhög våg jagade dem i lä bakom bro-karet. — Håll bara väl fast i brostolpen, när hafsvågen kommer, släpp inte taget! Stolparne äro hala af grönt slemmigt sjögräs, och Gud nåde den, som inte gripit dugtigt fast! Hon slungas hjälplöst mot stenar och stockar, och lycklig må hon kalla sig, om hon slipper undan med några blånader och skråmor. —

Vågorna slå öfver dem, så att de få munnen full af salt vatten; badmössorna strykas af, håret flyter upplöst på böljorna, det flyger för vinden, till dess det, öfversköljdt af fradgande hafsvatten, snor sig kring hals och armar. — Hafvet vältar upp massor af sten och bråte. Och tång sedan — stora, tunga flockar — man skulle nästan kunna tro det vara sälar eller drunknade människors kroppar. Skri af förskräckelse hvar gång en mörk tånghärfva kommer dansande. — Och — se där ute — nu, just nu lyfter den väldiga vågen upp något tungt — och in slungas det mellan de hvita, af ångest och fasa skälfvande kropparne. Nådige Gud — en man — liket af en man — en blå jacka — tomma ögonhålor. Gud hjälpe dem allesammans! Med foten stöta de emot den mjuka, hemska massan, som fastnar just vid trappan; stormen dånar, ingen människa hör det, hur högt de än ropa. Blott hafvet hör dem, och det dröjer ej häller med hjälpen! En ny våg — och det fasansfulla sällskap, de fått, lyftes undan, föres mellan brostolparne och vräkes upp på stranden.

Upp ur vattnet, upp för trappan, fort kläderna på! Känslan af att trampa i något ohyggligt mjukt vill ej försvinna. Och där uppe på land vid brons ända, där ligger det. Bleka, tysta, darrande och hållande hvarandra hårdt i händerna skynda de upp till gården, som ligger

strax bredvid. Folk kommer ut, man »bärgar» den döde, som ännu ligger med fötterna i vattnet.

Under tystnad bäres han upp och lägges på en logdörr utanför gården. — En fruktansvärd syn. Fullständigt sjömanskädd, så när som på fötterna, som äro bara, och på hvilka benstumparna sticka ut; håret afskafdt; ögonhålorna tomma. —

Gårdens folk slog en krets omkring.

»Skulle en inte se etter i hanses lommor», sporde en af drängarne slutligen.

»Jo, men hvem vill ta' i en», frågade en annan.

»Han ä' ja gu' rent oppsvälder, ingen kan röra ve' en», sade den förste.

»Men vi får liavel ha båd te' prosten å te' länsman, så får di' ransaka'n, forr han ska' i alle fall i joren på våreses kjarkegård», tillade den tredje.

»De' ä' nock den, som flö' i loften forr tre vecker se'n, då ångpannen exploderte här nere ve' Bornholmen», framkastade en i flocken.

»Ja gu' kan inte de' va' sant; forr de' leste ja' om i Malme Allehanda — de' va' en unger kar, sto' där; han va' där henne frå' Rügen. — Di hitta en alri se'n. Det kan ja gu' nock va' han». —

De unga flickorna hörde ej mera. Tysta begåfvo de sig hemåt. Bakom dem dånade hafvet, som ville det hafva tillbaka sitt rof. —

En oöfvervinnelig skräck hade fattat dem. Om aftonen vågade de sig ej ensamma öfver den skumma vinden till sin kammare på gafveln. Men långt sedan de andra ändtligen somnat, satt den yngsta, med det långa ännu våta och tunga håret neråt ryggen, i fönstret och såg ut öfver fälten med de susande pilhäckarne. Stormen hven, så

att rågåkern gick i böljor, men nere bland vinbärsbuskarne var det lugnt.

Och där borta vid randen brusade hafvet. — Där sof nu en främling sin sista sömn. På en okänd strand hade han hamnat till slut, okända händer buro honom bort till en liten ödslig kyrkogård nära detta samma haf, som tagit hans lif. —

Men långt borta på Rügen, i leende, fager bokskog satt kanske en gammal kvinna, som haft en enda son.

Undrade hon, hvar han nu färdades i världen, eller visste hon redan hans öde? Hvad skulle *hon* ej velat gifva för att känna denna lilla kulle, som nu snart var det enda, som påminde om honom, som en gång, kanske nyligen, med lefnadsmod sagt henne farväl! —

— — — — — — — — — — — — —

Länge dröjde det, innan ungdomen i prestgården åter kunde förmå sig att gå ned till sitt älskade haf, och med den friska leken, skämtet och skrattet i böljorna var det slut — för hela *den* sommaren! —

ROSOR OCH FLÖJTSPEL.

Morgonsolen lyste in i matsalen, rakt på ett vackert grönt cypressträd, som stod i en hvit porslinskruka på det för två personer dukade kaffebordet. Ett par vackra buketter af röda, hvita och gula rosor i fint, taggigt, utkrusadt papper stodo bredvid den ena koppen, och själfva bordet var kransadt med friska akacieblad.

Det var husmoderns, den unga doktorinnans, födelsedag. Hon såg så täck ut i sin ljusa sommarklädning med några blåklint instuckna i det rika blonda håret, att hennes man, doktorn, inte kunde låta bli att ännu en gång taga henne i famn och kyssa henne på de sänkta ögonlocken.

Men hon såg så ovanligt tankfull ut, — han kunde inte riktigt förstå det; hon, som annars plägade vara så munter och språka och jollra så gladt och älskligt, när de, som nu, sutto på tu man hand i sitt lilla vackra, soliga hem, hon satt nu helt tyst och betraktade emellanåt nästan vemodigt den gröna cypressen, med hvilken han velat öfverraska henne på födelsedagen. Han hade också gifvit akt på, att när hon kom in och fick se trädet, spratt hon till, som om hon helt oväntadt kommit

att tänka på något, och en skugga hade glidit öfver hennes älskliga ansigte.

Det gjorde honom ondt, att hans gåfva ej blifvit så välkommen, som han trott, och när de rest sig från bordet, lade han armen om hennes lif, böjde upp hennes hufvud, såg henne in i de milda, mörka ögonen och frågade ömt, hvarför hon ej var så glad som vanligt, eller om något gjort henne sorgsen.

Hon smålog emot honom, i det hon sakta smekte hans kind, och svarade honom, att han ej skulle anse henne för barnslig eller otacksam; hon hade endast blifvit så ovanligt sällsamt berörd vid anblicken af cypressen.

Och arm i arm gingo de ut på den af vildt vin omslingrade verandan, där de gärna brukade sitta en stund efter frukosten; där ute var skuggigt och svalt; och medan hon ur det lilla arbetsbordet af korgflätning framtog sin sömnad, utsträkte hennes man sig makligt i en af de låga bekväma hvilstolarne, pustande den blå cigarröken i lätta skyar ut i solskenet. Utanför i rabatten på gräsplanen doftade reseda och löfkojor, och blotta ljudet af springvattnet, som plaskade i bassinen, gaf ett intryck af läskande svalka. —

Den unga frun lät arbetet sjunka ned i knät, och i det hon genom de öppna glasdörrarne blickade in i salen, där cypressen ännu stod på det runda bordet, sade hon långsamt, nästan drömmande:

»Är det inte märkvärdigt, att en liten tillfällighet med ens kan få lefvande fram något man nästan glömt. Och så besynnerligt det är, att ju mera oväntadt och plötsligt det sker, dess skarpare framstå alla konturerna och detaljerna, ända ned till de minsta och obetydligaste — det har jag åtminstone mer än en gång erfarit. —»

Hon tystnade ett ögonblick och fortfor därpå lifligare:

»Så var det nu med cypressträdet där inne. —

Då jag såg det på bordet och böjde mig öfver dess mörkgröna topp, var det, som om jag sett hela taflan framför mig: kyrkogården i min fäderneby med det stora, af järngaller omgifna grafstället, där det höga cypressträdet växte, hvars midt i vintern friska grönska var ett ständigt föremål för min barnsliga beundran, och där den hvita marmorpelaren stod vid den lilla kullen, på hvilken snöklockorna alltid först stucko upp om våren. — Jag såg ett fint blekt flickansigte med djupa mörkblå ögon och slätkammadt hår, trykt tätt intill gallret; jag hörde en låg röst hviska: »där ligger mor.» — — — Jag såg en öppnad graf inom samma galler, såg en kista sänkas ned; på locket låg en knippa röda och hvita rosor — det var mina. Och i kistan låg flickan med de blå ögonen, min forna lekkamrat, min käraste väninna i byn, som jag höll så mycket af; själf stod jag, liten och försagd, kvar, sedan prest och följe försvunnit, och af kyrkvaktaren fick jag en kvist af det vackra trädet, cypressen — — den ligger ännu i min skrifbordslåda, fast inte mera så grön. — —

Gården låg alldeles midt emot prestgården, mitt hem, på andra sidan af landsvägen. Den var bygd af röd tegel, hade grönmålade fönsterbågar och en smal grönmålad dörr från »sommarstugan» ut till trädgården. Taket var af halm, tätt och tjokt, och från takåsen ned till takskägget jämnskuret som en schaggmatta.

Själfva boningshuset var väl inte just så gammalt, men taket var dock betäkt af mossa, som kunde skifta i alla möjliga färger, från friskaste ljusgrönt, när det var duggväder, till mörkt sammetslikt rostbrunt, när halmen riktigt hunnit torka i sommarvinden. Detta senare hände dock sällan, ty de stora päronträden, som växte alldeles in på huset, skuggade öfver det och kommo fukten

att stanna kvar, så att till och med den röda tegelväggen här och där fick en ärggrön anstrykning.

Genom de ständigt slutna fönstren trängde aldrig en solstråle, och inne i »sommarrummen», som vette åt trädgårdssidan, var luften unken och intäpt.

Men i folkstugan åt gårdssidan var det litet varmare, ehuru tungt och mörkt äfven här; den låg mot norr, och de stora halmstackarne, som fylde den kringbygda, stenlagda gården, skymde för dagen.

Blott en enda gång i mitt lif vågade jag mig inom denna dörr, då hållande hårdt i handen vår stu'piga, som var sänd i ett ärende af min mor. Men outplånligt står det dock för mitt minne.

Det var i kvällningen, och alt utgöra i stall och fähus var slutadt. Hela familjen var samlad här inne, utom Sven Pålsson, mannen själf i gården, som för tillfället låg och halfsof och rökte pipa på en soffa i sin egen lilla smala kammare innanför stugan; alla kvinfolken spunno lin, och drängarne halflågo öfver det långa omålade matbordet, på hvilket lämningar efter kvällsmaten, sillstjärtar, grofbrödsbitar och ett stort lerkrus med dricka, ännu voro kvar.

I en stor väggfast brits låg den sjuka äldsta dottern, hoprullad som ett bylte. Rummet var mörkt och rökigt, svart i taket, med stampadt lergolf, som helt visst ej blifvit sopadt och sandadt på hela veckan. Omålade väggfasta träbänkar på långsidan framför fönstren, det långa matbordet, vid ena väggen ett stort grönt skåp, vid den andra ett par väggfasta sängbritsar — i den ena hvilade den sjuka — och en hörnhylla med väl ett tjog långpipor — det var hela möbleringen. Luften i rummet var fyld af kväfvande tobaks- och torfrök med tillsats af en intäpt kväljande snusklukt. —

Mor i huset var för flera år sedan död; jag hade fått följa med på begrafningen, och jag kommer i håg, hur förfärligt sömnig jag blef i det stora mörka och källarkalla rummet — sommarstugan —, där alla gummorna sutto tigande rundt omkring väggarne, svartklädda och i styfstärkta hvita hufvudklutar, och hur en af dem, när min mor ville skicka mig hem i sängen, bad för mig: »hon skulle väl ha' litta rolet nångång, hon också».

I alla andra byns gårdar var jag, prestens lilla dotter, annars en självskrifven gäst. Ingen fans, som bättre hade reda på, när mor Ola Pers skulle kärna och mor Jöns Lars skulle skatta sina bikupor, och att få en färsk kärnsmörgås på »siktebröd» eller en bit vaxkaka, i hvars runda hål honungen ännu satt kvar, var det bästa i världen.

Men öfver denna den närmsta granngården hvilade något skrämmande dystert och mörkt. Det var ej utan, att man kastade en rädd blick dit bort, då man red barbacka förbi att vattna hästarne i den af pilar omgifna bydammen, där byns alla ankor brukade ligga och snattra i den gröna »ankmaten», som flöt på vattnet.

Nästan hemlighetsfull, som rufvade den öfver en mörk tanke, låg gården där bakom den tätt igengrodda trädgården, inom hvars stengärde lavendel och buxbom växte i långa blågrå och dunkelgröna rader. Gårdens svarttjärade port var alltid stängd. Den porten var den farligaste i hela byn; den vaktades af en svart ilsken hund, länkad fast vid muren med en lång kedja. Hunden var lika fruktad af byns barn, som mannen själf i gården, Sven Pålsson, han med det breda hårda ansigtet, orörligt, som om det varit hugget i sten, och omgifvet af svart, rundklipt, midt i pannan benadt hår, med de små ljusgrå ögonen och den tunga släpande gången.

Sven Pålsson var socknens rikaste åbo. Att han ägde

en half million daler, sades som säkert på bygillena, och då han kom gående bygatan fram i sin korta, på gammaldags vis med små silfverknappar prydda blå vadmalsjacka, hviskade ungarne, som lekte på dikeskanten: »där kommer rige Sven». —

Man hade mycket att berätta om, huru han var led mot hustru och barn, om hans snålhet, och hur han öfver alt annat i världen fruktade en penningutgift, äfven om den var nödvändig för husets underhåll, och till och med om det rent af varit en sparsamhet att ge ut den. —

Så lät han mångt och mycket i gården hällre förfalla, än han kostade på någon lagning; dörrarne i boningshuset voro utan lås och höllos oftast stängda af en träslå; aldrig tillät han någon upputsning eller kalkning i rummen. Han drog sig för anskaffandet af nya värktyg eller maskiner, och långt efter det tröskmaskinen hållit sitt intåg i socknen och surrade och snurrade i byns andra gårdar, hörde man ljud af slagan från Sven Pålssons loge. Han hade oftast dåligt tjänstefolk, som söp och slogs och ouphörligt flyttade; det fans intet ställe i socknen, där folket fick så dålig mat, knapt annat än sill och syltmjölk, och där det var så svårt att få ut lönen; hela år efter det drängarne lämnat tjänsten, fingo de vänta på de »lärskor» eller den hemväfda omgång kläder, i hvilka lönen delvis utgick i stället för i kontanta penningar.

Hans hustrus död hade kommit hastigt på; hon hade länge varit svag, men arbetat lika oförtrutet, ty Sven ville, att hon och döttrarne skulle sköta alt, och ville ej veta af mer än en piga; en dag hade hon stått och kärnat smör, tills hon plötsligt fick en häftig blodstörtning; de förfärade döttrarna hade sprungit ut till sin far, som var ute på marken och sådde, men han hade blott lugnt svarat: »ah, det sätter sej nock».

Om natten dog hon, och Sven sade då, att om han än skickat efter doktorn, så hade hon dött »iliaväl»; men en stor begrafning hade han låtit tillställa efter henne. —

Efter hennes död hade han, om möjligt, blifvit en ännu större gnidare och ännu mera sträf och inbunden. Man glunkade till och med om, att han började skåpsupa, och att han ibland hemma tyktes liksom orolig och ängslig. — Man trodde, att han i hemlighet fruktade för, att man skulle anse honom på sätt och vis vara skuld till hustruns död. Men utomhus kunde man aldrig märka något på honom; då höll han sig alltid styf och gaf sig min af att aldrig röra glaset. —

Men rik var han i alla fall. Han var till följd häraf på sitt sätt både aktad och fruktad; han var ordförande i kommunalnämden och medlem af kyrk- och skolråd; utom det, att han var socknens, ja en af slättens rikaste män, var han äfven en af de mäktigaste, och han hade många af byns mindre bemedlade åboar såsom gäldenärer i sitt våld, och gud nåde dem, om de ej parerade med sin betalning i rättan tid; Sven Pålsson var hård som flintan på hans mark, och han gaf aldrig anstånd. —

En enda svaghet hade han dock, och i denna visade han sig storartadt — folket i socknen tykte skrytsamt — slösaktig. Det var i att pryda grafstället på kyrkogården; han hade efter sin hustrus död låtit sätta ett dyrbart järngaller däromkring och äfven öfver henne låtit uppföra ett ståtligt monument af marmor. Det låg alldeles intill gången, där alt kyrkfolket skulle gå, och före mässan samlades vanligen en flock rundt omkring detsamma för att beundra det och grufva sig öfver Sven Pålssons rikedom.

Själf gick han hvarje söndag gången rakt upp till kyrkan, utan att ens vrida hufvudet åt den sidan eller på något sätt visa, att han var medveten om det intryck, som

det praktfulla grafstället söndag efter söndag gjorde på de andra sockenborna, som stodo där och hängde öfver dess galler. Han tykte öfverhufvud taget inte om, att någon vidrörde detta ämne eller talade till honom om, hur hederligt han ärat sin döda kvinna. — Att han drifvits till detta slöseri af en hemlig, oförklarlig känsla af fruktan och skuld, ville han långt ifrån erkänna, kanhända inte ens i sina innersta tankar.

Utom sin rikedom hade Sven Pålsson tre döttrar. Den äldsta hade varit sjuk sedan barndomen; hon hade för tidigt fått taga i tu med hårdarbete och blifvit knuten i växten. Nu hade hon legat länge, och man berättade i byn, att rike Sven sagt, att kunde hon inte lefva, utan att han skulle kosta på'na doktor och medicin, så kunde intet bättre hända, än att »vår Herre ville lätta honom» och låta henne dö. Hon kunde ju i alla fall inte mera vara till någon nytta. —

Den andra i ordningen var den långa, bleka, tysta Mätta, som fick arbeta både söcken och helg, hälst sedan modern dött, och strängt pligttroget skötte hon alt släpgöra; hon var den enda, som någon gång vågade stå en dust med fadern, och för henne hade han också en smula respekt. Hon hade genom sitt bestämda, stilla sätt vunnit en viss makt öfver honom, och inför den lugna blicken ur hennes mörkblå ögon kände han sig synbarligen ej fullt väl till mods. Man berättade, att hon, som äljes var ordknapp och tyst, en gång haft mod att säga till honom: »ja, nu ligger mor där henne i jor'en; men det säger ja': hade I, far, kostat på'na lite järnpiller i stället för det därna kostbara järnstaketet, så hade hon stått sej ännu.»

På detta hade Sven inte svarat ett ord; han hade gått in i sin kammare och nästan skygt kastat en förstulen blick på sin bleka dotter, som sysslade med maten.

Men sedan hade han gått bort till det gröna skåpet och tagit sig en sup, och man påstod, att det var från den stunden han börjat dricka.

Hvarje söndag gick hon i kyrkan, där hon alltid satt med nedslagna ögon, så att de långa svarta ögonhåren skuggade kinden; det svarta håret stack slätkammadt och glansigt fram under en tung sidenduk, och ofvanpå den hopvikna kyrknäsduken höll hon mellan de sammanknäpta händerna en starkt doftande lavendelkvist.

För min barnsliga fantasi stod denna långa, smärta, tysta kvinna i ett sagoskimmer, och i mina ögon var hon prinsessa i det förtrollade slottet, som väntade på den befriande prinsen.

Och prinsen fans äfven; han var lång och smärt, han också; han hette Kristen och kunde blåsa flöjt. Om söndagsaftnarne satt han på gärdesgården vid den svarta porten och spelade på flöjten; tonerna ljödo vemodigt ut öfver hela byn, öfver den vida, slumrande slätten, öfver pilvallar och hvita gårdar och bortdog långt ute öfver de dimmiga ängarne.

Och inne i prestgårdsträdgården bakom den höga, täta hagtornshäcken stod en liten flickunge och lyssnade med hjärtat fullt af medlidande; ty Kristen hade tjänat som trädgårdsdräng hos presten, innan han blef »störste dräng» hos Sven Påls. Och dit hade han inte kommit, om inte ett par mörkblå ögon lockat honom. Men dessa tillhörde inte den bleka Mätta, utan hennes yngre syster Hanna, som var den tredje och yngsta dottern.

Detta var en stor missräkning i mina drömmar; det hade ju passat så bra, om han med sina toner — som det alltid gick i sagoböckerna — öfvervunnit trollet, mannen i jackan, och befriat Mätta. Att i hennes ställe insätta Hanna i min lilla roman föll sig till en början ej så lätt.

Hanna hade ju varit, ehuru flera år äldre än jag, min forna lekkamrat, som jag höll så mycket af, och i hvars stilla sällskap jag trifts långt bättre än i mina jämnåriga väninnors från grannprestgårdarne eller tillsamman med de små flickorna ifrån staden, som ibland bjudits ut, på det jag riktigt skulle få leka och ha roligt; jag hade alltid längtat ifrån dem till min tysta väninna, jag hade ej förstått deras yra väsen och de ej mitt mera slutna lynne; nej, med Hanna, i våra egna lekar, som ingen annan var med om, det hade varit långt bättre.

Men att göra henne till sagohjältinna hade jag aldrig tänkt på; därtill stod hon mig för nära, jag kände henne för väl; vi hade ju kasat i stackarne ihop och slagit kana på vattningen, med ett ord, hon omgafs ej af den sällsamma hemlighetsfullhet, som hennes allvarsamma syster, hvilken jag ännu aldrig vågat tilltala, utan blott undrande betraktat på afstånd, då hon någon gång kommit i ett ärende till prestgården. —

Men det återstod mig ej annat; jag fick lof att låta de båda systrarna byta roller, och Hanna blef således, då värkligheter ville det, så småningom min sagas nya hjältinna.

Hon var lik sin syster, men vackrare; också hon hade stora mörkblå ögon och tunga svarta flätor. Liten och späd var hon, alldeles olik de andra rund- och rödkindade, hvithåriga och lunsiga bybarnen. Hon hade nästan något förnämt i sitt väsen, och de andra barnen sade därför, att hon var »stolt». Hon var mycket stillsam, nästan betrykt och mycket tyst. Min lekkamrat hade hon varit på den tiden, då hon ännu gick i skolan.

Men i leken i stackar och på logar var hon aldrig riktigt med; bäst trifdes hon, då denna flyttades in vid kyrkogårdsmuren under den tjocka kaprifoliehäcken i prestgårdsträdgården; här var alltid lugnt och varmt i solske-

net, och jorden var så fin och mullig att göra små trädgårdar af och plantera blommor i.

Genom muren ledde en liten järngrind från trädgården in till kyrkogården. Ibland hade man glömt att läsa den, och då smögo vi oss, Hanna och jag, in att se på grafvarne. — Det var, som om hon oemotståndligt dragits dit in; det var något lockande i ensamheten och tystnaden där inne; där var så lugnt; när vinden kom hvinande öfver slätten och susade i de höga kastanjerna, som stodo rundt om innanför muren, rördes ej ett grässtrå på grafvarne ens af den svagaste fläkt, och här i lugnet, där solstrålarne, återkastade af kyrkans hvitkalkade väggar, lyste varmare än på något annat ställe, fans en rikedom af blommor, utslagna långt förr än andra i någon trädgård i hela byn.

I synnerhet på fattiggrafvarne växte frodig vintergröna, med små violblå blommor; där stodo rödgula prunkande »hanekammar» och »prinsens gula knappar» och tusenskönor, både röda och hvita.

Det var vårt älsklingsnöje att gå omkring och se efter, huru långt blommorna hunnit slå ut sedan sist vi voro där; vi kände dem alla och glömde aldrig bort en enda.

Och på andra sidan kyrkan, där de rika lågo begrafna, funnos stora hvita och grå stenar med marmordufvor och marmorurnor öfverst och med förgylda bokstäfver därunder. — Ehuru vi med beundran betraktade dem, tykte vi dock, att de sågo så kalla ut emot blommorna på andra sidan, och det blåste och drog också mera här än där borta.

Men det förnämsta af alt på denna de rikas sida, ja, på hela kyrkogården var dock det stora fyrkantiga grafstället med järngallret, cypressen och den stora marmorpelaren, där »mor låg».

Hit smögo vi oss alltid till sist och stodo långa stunder med ansigtena prässade mot det kalla järngallret, staf-

vande på grafstenens gyllne bibelspråk: »kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag vill vederkvicka eder» —; det hade mor själf utvalt, innan hon dog, sade Hanna. — Det egendomligt sorgsna uttrycket i hennes ansigte framträdde då klarare än äljes, och det var henne liksom svårt att skilja sig från denna plats. — Jag ser ännu i dag tydligt för mig, hur djupt och tankfullt de mörkblå ögonen blickade in på den lilla kullen framför stenen, och hur sällsamt blekt hennes fina ansigte tyktes emot de svarta järnstängerna.

Och då jag tänkte på, huru förfärligt det vore att stå som hon bakom ett galler och blicka på en grafsten och säga: »där ligger mor» — ack, min egen mamma, som satt så träget och sydde inne i det soliga hvardagsrummet! — då liksom snördes mitt hjärta samman, och jag drog Hanna hastigt med mig bort.

Men detta vemodiga intryck förmådde ej minska vår kärlek till kyrkogården och grafvarne där inne. Ej häller bortskrämdes vi af det hemska ena hörnet, dit man brukade kasta de ben, som följde upp med jorden, då nya grafvar gräfdes. Om man tog i ett sådant ben, berättade Hanna, så blefvo ens fingrar uppfrätta; det hade gått så med en vaktgosse, som tjänat hemma hos Sven Påls; ty de mänskoben, som ej fingo multna i fred, utan åter kommo upp i dagen, voro betäkta af etter, som obotligt frätte på alt, som kom vid det. — Också skydde vi detta hörn och gingo aldrig dit. —

Men detta oaktadt var det vänligt, ensamt och stilla bland grafvarne och blommorna, och att gå omkring däriinne var ändå det bästa vi visste. —

Men det var nu rätt länge sedan. Hanna fick inte lång tid gå i skolan, ty där, tykte Sven Pålsson, spilde hon bara bort tiden; hvad skulle hon sitta och läsa »jor-

grafi å sån't nå't forr, hon kom nä gonn iliaväl alri di väjane». —

Hanna skulle nu vara hemma och »göra gärning», och det var endast helt sällan, jag numera fick se en skymt af henne från vår trädgårdsgrind.

Hon kom någon gång ut i deras trädgård, då hennes far inte kunde se det, och då kunde hon en stund stå under en af de höga popplarne, som växte å ömse sidor längs hela vägen ända ned till korsvägen på bygatan; i synnerhet då det led mot den tid, då drängarne kommo hem från marken, ridande i långa rader, hvar och en med fyra hästar i bredd, och i spetsen red alltid den länge Kristen.

Långt efter det skaran hunnit förbi och dammet på landsvägen åter lagt sig, kunde hon stå kvar och se efter dem, medan popplarnes runda löf sakta rasslade öfver hennes hufvud.

Ibland vågade hon sig till och med öfver vägen in till mig, hälst om det var lördagskväll; med sig tillbaka fick hon vanligen den vackraste rosenknopp, jag kunde hitta — öfver rosorna i prestgårdsträdgården var jag enväldig härskarinna. —

Nästa dag sågs då Kristen vid kyrkan med den blå söndagsmössan käkt på sned och en törnros instucken inom dess blankládersrem. — Hvarifrån hade månne rosen kommit? I Sven Pålssons mörka fuktiga trädgård växte inga rosor. —

Och när aftonen kom, satt Kristen åter utanför och blåste en visa, hvari det står:

»de rosor och de blader,
de göra mig så glader». —

Och den visans mening förstods ej af så många; utom af Kristen, bara af två, och den ena af dem — det var jag — förstod den ändå inte riktigt, förr än alla rosorna redan vissnat.

Men det dröjde inte länge, innan det blef tyst om söndagskvällarne, och flöjten hördes aldrig mera.

Kristen hade måst flytta. —

Det var nog någon fjärde med, som begripit visan, och Sven Pålsson hade inte alls sinne för rosor och flöjtspel. —

Och hur jag tittade och väntade, aldrig mera såg jag Hanna stå och se utåt vägen; jag väntade och undrade och frågade, men in i gården vågade jag mig inte.

Och rosorna i rabatterna blommade ut, och popplarne fälde sina löf; som små runda guldpengar hvirflade de fram öfver vägen. Hösten kom och vintern med, men af Hanna såg jag aldrig en skymt. Hon var sjuk, sade de; hon hade bleksot, sade några, hjärtlidande, sade andra. — En dag ut på våren talades det om, att Sven Pålsson rest med sin dotter in till staden; hon skulle in på sjukhuset, sades det. Men det måtte inte ha varit sant, ty kort därefter, då sommarsolen redan åter fått rosenbuskarnes knoppar att svälla, stod hon för första gången på länge åter under popplarne.

Jag ropade åt henne öfver häcken.

Hon öppnade grinden och kom långsamt ut öfver vägen. — Men var det Hanna! Min vackra lekkamrat! — Ögonen voro insjunkna, hyn gulaktig, läpparne hvita, och tänderna, som förr lyste så vackert fram, när hon log, voro så ovanligt långa. Vid tinningarne voro två djupa hålor, och hennes hår tyktes svartare än någonsin.

Jag stod tyst af häpnad och sorg, men hon smålog blott stilla och berättade, att när hon ej fått friplats på fattigafdelningen, hade far rest hem med henne igen. Nu hade hon för öfrigt inte mera så ondt i bröstet; nu var det ju sommar, och nu skulle altsammans nog snart bli bra. —

»Men gif mig ändå en blomma i dag», tillade hon, innan vi skildes.

Det dröjde inte länge, innan man sade, att Hanna var död — af hjärtlidande, sade några; af bleksot, sade Sven Pålsson. Jag plockade alla trädgårdens vackraste rosor och smög mig bakvägen genom den smala gröna trädgårdsdörren, som för första gången på åratal stod öppen, in i den stora kyliga sommarstugan.

Där låg hon redan i kistan, som stod midt på golfvet. De svarta flätorna lågo tunga på båda sidor om halsen långt fram öfver bröstet; på hufvudet bar hon — som seden var, då en ung flicka dött — myrtenkrans och brudslöja; händerna voro hopknäpta. —

Till henne hade befriaren kommit; men en annan än sagans vackre prins. — Jag lade mina blommor på det hvita täcket och gick rädd hem.

Vid begrafningen gick Sven Pålsson i blå jacka, kall, med som vanligt orörligt ansigte, bakom kistan. Man påstod, att han hade gråtit öfver sitt döda barn där inne i likrummet, då brudkransen sattes på hennes hufvud, men däraf syntes nu intet spår.

Mina rosor lågo på locket och följde med ned i grafven inom järngallret, som var gräfd bredvid kullen med den stora marmorstenen, där »mor låg». — Och midt i den lilla inhägnade fyrkanten står ännu cypressträdet, friskt och mörkgrönt. En kvist däraf ligger i min skrifbordslåda. —

Och därför, min vän, när jag nyss där inne i salen böjde mig öfver din vackra gåfva och samtidigt inandades doften af rosenbuketterna bredvid, såg jag åter en skymt af min barndomsvärld, med ljusa och sorgsna minnen; jag såg den unga flickan med de blå ögonen,

min vackra sagoprinsessa, min barndoms kära stilla väninna, och jag hörde de vemodiga tonerna af en flöjt:

»de rosor och de blader,
de göra mig så glader.» —

Den unga frun tystnade; hennes läppar skälfde lätt, och ögonen glänste fuktiga; hon räkte handen åt sin man, som ömt fattade den och strök den smekande; hans cigarr hade slocknat; men utanför i rabatten doftade reseda och löfkojor, och springvattnet plaskade sakta och entonigt i bassinen på gräsplanen.

I SOLNEDGÅNGEN.

Hon hade trött och tankfull satt sig att hvila på en af de låga stenar, som voro kringströdda nere vid stranden af den utskjutande holme, där badgästerna om aftnarna hälst plägade samlas, då de ej voro ute och seglade, eller när de hemkommit från någon utflykt i skärgården, och det var vackert väder.

Här ute var ännu friskare än inne i den lilla staden, ehuru äfven denna något längre inne i bugten låg öppet utsatt för hafsvindarne. Här såg man ut öfver hela fjärden, förbi alla de nakna holmarne och skären, om hvilka skepparen på den båt, hon hyrt, hade så många historier och spöksägner att berätta, hela milen ut till Koster fyr. Luften var ofta här så underbart mild, och om aftnarne, när solen sjönk ned i hafvet där långt bort i väster och färgade luft, klippor, alt rosenrödt och småvågorna sakta krusade sig mellan stenarne och klippblocken på stranden, då var det en njutning att för en stund draga sig undan från det tröttsamma sällskapslifvet och ensam sitta här nere och blicka ut öfver det klara grönskiftande vattnet.

Och så fans det litet grönska här ute på holmen, träd och buskar och gräsmatta —; inne i staden rent af trånade man efter att se grönt; där fans visserligen en liten brunnspark, i hvilken en musikkår spelade salmer, operett-bitar,

marscher och galloppader morgon och middag, och där alla mödrar släpade omkring med sina utpyntade barnungar; men parkens träd voro små och tvinande och skamfilade af västanvinden, och barnen — usch, man kunde få leda vid att se de arma insnörda små kräken, sina mödrars leksaker. Hon för sin del afundades då visst icke dessa kvinnor, hon föraktade dem; hvad skulle man med barn att göra, om man endast fördärfvade dem och gjorde dem olyckliga — då var det bättre att vara utan. —

Och ett smärtsamt, nästan bittert drag flög öfver hennes ansigte.

Vara utan — barnlös — ja, visst var det ensamt ibland hemma i de stora rummen, när hennes man var borta eller sysselsatt, och visst skar det henne i hjärtat, hvar gång hon såg det drag af sorg eller saknad, som flög öfver hans ansigte, då han smekte de små grannbarnen, som lekte på gatan utanför eller i trädgården näst intill deras, eller dessa jollrande lade sina små armar kring hans hals.

I början hade hon då alltid gått sin väg, hon uthärdade ej att se det; det var hennes mörkaste stunder, och hon önskade sig död; till hvad ändamål skulle hon väl lefva? Och hvad de pinat henne, dessa hennes bekantas odrägliga, taktlösa frågor: om det inte var tomt att ej ha några små att pyssla om, om hon ej mycket önskade sig sådana o. s. v., frågor, som hon med leende min alltid sökt slå bort, men som stuckit henne in i hjärtat!

Hon blef till slut nästan mänskoskygg och drog sig hälst undan i ensamhet, grubblande öfver hvad hon kallade sitt tunga öde.

Längre fram blef det bättre; hon fann sig i förhållandena och lefde uteslutande för sin man och sitt hus. Och de voro ju så lyckliga; han var så god och öm mot henne, och hon älskade honom så innerligt — men ändå,

öfver deras lif hvilade en tyngd, en skugga, som gjorde dem sorgsna och slutna äfven för hvarandra, och som kom deras leende att synas så matt.

Och så hade hon ständigt varit så svag; hon orkade nästan intet, och när denna förfärliga hufvudvärk kom på — — åh! —

Hon suckade och plaskade lätt med parasollspetsen i vattnet vid sin fot. Hon hade i många år, redan då hon gick i skola, och innan hon ännu var vuxen, rest från badort till badort; nu skulle hon för tredje året pröfva på, hvad västkustens milda luft och salta vatten kunde åstadkomma. Hon trifdes bättre här, än vid de sydsvenska badorterna; här kunde hon lättare draga sig undan för sig själf, och den kalla ofruktbara naturen samstämde bättre med hennes lynne än Skånes och Blekings fruktbara yppighet.

— Den som en gång kunde få känna sig riktigt frisk, ung till sinnet, som hon ju ännu var det till åren! Men det var länge sedan — hon mindes knapt när — då hon rund och röd sprang hurtig och glad omkring i sitt föräldrahem där nere i Skåne. Det var, innan hon blef bortsänd i pension. I pension — ja; det stod så lifligt för henne altsamman just i dag; bland de nyanlända badgästerna hade hon sett ett välbekant ansigte, men huru förändradt! Det var en af hennes kamrater från pensionen, då en yr, glad, lefnadsfrisk flicka, nu en blek, mager, insjunken kvinna — nästan lik henne själf. Och barnlös såsom hon. De hade språkats vid en stund efter middagen, den gemensamma table d'hôten i hotellets stora sal, och påmint hvarandra om gamla tider; det var väl detta, som gjorde, att hon nu i kväll så lifligt kom i håg alt och tänkte tillbaka på sin ungdomstid.

De hade varit en hel mängd flickor inackorderade i samma pension.

Det var en utmärkt pension, den bästa man visste om; den var känd och erkänd vidt och bredt, och föräldrar skickade sina barn dit långväga ifrån, till och med från andra landskap.

Det var en allvarlig skola, och föreståndarinnan var högt värderad och aktad. Hon var en barnlös äldre fru, som pröfvat åtskilligt i lifvet; som fattig enka hade hon börjat hålla skola i staden med några få flickor, men så småningom ökades antalet, och skolans rykte växte alt mer. Hon var en religiöst anlagd kvinna med sträng gudsfruktan och orubblig samvetsgrannhet; i grund och botten var hon varmhjärtad och höll af de barn, hon hade i sin vård, men hon lät aldrig någon vek känsla bryta igenom af fruktan att bli svag och eftergifven. Hon gjorde intet utan moget öfvervägande dels med sig själf, dels med en af stadens prester, en strängt kristlig man, som var hennes vän och rådgifvare samt hade ett slags öfveruppsigt öfver skolan. Hon hade genom alt det bittra, hon genomgått, och genom inflytandet af denne mans lifsåskådning eller rättare genom det religiösa system, hon omfattade, kommit derhän, att hon ansåg mänskonaturen i grund fördärfvad, och därför skulle den behandlas med stränghet ända från de spädaste åren; alla eftergifter ansåg hon endast främja det onda.

Man ansåg det såsom en lycka för sina barn, då de blefvo antagna till elever hos henne och tidigt fingo vänja sig vid allvarlig gudsfruktan, pligttrohet och flit; ty i denna pension fingo barnen åtminstone arbeta, och det var alldeles förvånande, hvad de på jemförelsevis kort tid hunno att inhemta mycket; deras insigter i vissa kunskapsgrenar öfverstego vida, hvad som fordrades för stu-

dentexamen, och så denna stränga tukt, hvari de höllos — ja, det var, som sagdt, en utmärkt inrättning, mönstret för en flickskola.

Just på det att så litet som möjligt utifrån störande skulle få tillfälle tränga sig mellan barnens sinnen och detta allvarliga religiösa inflytande, och på det de i så mycket större grad skulle komma under denna samvetsgranna uppsigt, sökte man få sina döttrar helt inackorderade; alla platser voro alltid upptagna; men skolan besöktes dessutom äfven af en mängd flickor från staden.

Själf hade den unga frun varit en af dessa fullt inackorderade flickor; — hvad hela denna tid nu stod lefvande för henne! Hon tykte sig nu nästan kunna följa den dag för dag, timme för timme, där hon satt vid stranden och stirrade ut öfver det glittrande grönblå vattnet, i minnet genomgående detta för henne så ödesdigra tidsskede.

— Då klockan i kyrktornet slog sex, skulle de stiga upp. Den flicka, som hade veckan, ålåg det att göra upp eld i kaminen — det eldades med stenkol i alla rum —, och i början, innan de voro vana därvid, hade de sölat erbarmligt ned sig och fått mycket bannor för sitt slarf och sin oordentlighet. Och när elden började knastra i kolen, blef det ett virrvarr på golfvet af flickor, stora och små, som i långa, hvita nattdrägter, med bara fötter och med sömnen ännu i ögonen kappades om att skjuta ihop sina små sänglådor. Det fladdrande röda skenet från den runda luftventilen på kaminluckan lyste ut öfver golfvet i det för öfrigt mörka rummet, i hvilket man nätt och jämt skymtade ett par långa rader sängar, som nästan sågo ut som små lådor. Det lyste på en ring af gestalter, som sutto på golfvet så nära kaminen som möjligt, sysselsatta med att pådraga strumporna och snöra kängorna eller

gäspande kamma ut sitt hår. Hvarje gång lågan sprakade till, blef skenet starkare och kom de trötta, bleka barnansigtena att liksom få färg och lif — ett skenbart lif, ty ej ett spår af munterhet syntes i de tunga ögonen.

Djup tystnad härskade, endast afbruten af det buller, som hvar och en åstadkom vid sin klädsel och af den skarpa hostan från en liten en, som hade så svårt att hålla armarne sträkta, medan hon kammade sitt orediga hår, att en af de andra vänligt halp henne med att få den lilla ljusa flätan i ordning.

En af de större flickorna, som nyss legat i närvfeber och fått håret afklipt och därför hann fortare bli färdig än de andra, tände en liten låg lampa, vid hvilken hon i fönsterkarmen läste eller åtminstone låtsade läsa i bibeln.

Detta var det första, de skulle göra, då de blifvit klädda; det var just inte roligt; hon för sin del brukade oftast sitta och stirra på en liten prässad blombukett, som hon använde till bokmärke. Hon hade fått den förra våren hemifrån; den var vissen nu, men hon tykte ändå, att hon kände doften af den och satt och tänkte på, hvarest hvarje blomma vuxit; hon kände godt ställena under lindhäcken.

Under bibelläsningen skulle de hålla sig tysta för att inte störa hvarandra. Och det var minsann inte svårt att vara tyst; de kände ingen lust att stoja; allra hälst hade de velat krypa ned i sina små sängar igen och sofva ännu några timmar.

Ett par af dem sträkte ut sig raklånga på golfvet; det var inte, som de voro sömniga, sade de, det var emedan det värkte så i deras ryggar. Och nu vid det svaga lampskenet, som kom kaminelden att blekna, nu voro också färgen och lifvet borta; med olust och trötthet gingo de sin dag till mötes. Hon kom i håg, hur hon själf, som, sedan hon kom till skolan, blifvit en liten blek, mager

unge, brukade skälfva af köld, innan hon blef klädd, och hur hennes hufvud ständigt värkte. Hon brukade få närvösa anfall af svindel; i början kom det ej så ofta på, men så småningom tog det till vid hvarje sinnesrörelse; detta skrämde de andra flickorna, och de voro alltid tysta och nedstämda, då hon låg nedbäddad i sin lilla trälåda och i full yrsel ropade, att hon ville hem.

Hon kom väl ihåg, då hon första gången fått denna hufvudvärk, som sedan aldrig fullständigt lämnat henne. Det var en gång efter morgonbönen. — Åh, den morgonbönen, aldrig skulle hon förgäta den! Midt i den stora skolsalen, där långa svarta bänkar stodo på båda långsidorna bredvid hvarandra, stod föreståndarinnan, och rundt omkring henne längs väggarne var hela skolan — alla flickorna från 16- till 9-åringarne — uppradad. Den gången var det hennes tur att göra bön; fönstret stod öppet åt gatan; där ute höll man på med att bygga ett hus, och hammarslagen jämte den friska lukten af färska furuplankor drogo oupphörligt hennes tankar dit ut i solskenet; hon kom dock lyckligt öfver fadervår och välsignelsen och tog redan ett lättadt andetag, — att läsa en värs i bibeln innantill var ju inte så farligt; det var äfven hennes tur att börja läsningen: 1 värsen af Johannis evangeliums 1 kapitel: »I begynnelsen var Ordet, och Ordet var när Gudi; och Gud var Ordet.»

Hennes granne till vänster var redan färdig att begynna nästa värs, då föreståndarinnan, som hela tiden haft sin allvarsamma blick fäst på henne, sade: »förklara betydelsen häraf; hvem menas med 'Ordet'?»

Där stod hon. Hon stammade, blef alldeles vilse, rodnade och bleknade om hvartannat och fick gråten i halsen.

Det var dödstyst i rummet; alla flickorna sågo på henne; en del småskrattade, men de flesta sågo rädda ut,

liksom om de trott, att frågan skulle gå öfver till dem. Nej, hon hade alls inte kunnat förklara betydelsen af värsen och hvem »som menades med Ordet». Och så blef hon ställd i skamvrån för ouppmärksamhet och fick skämmas för hela skolan och fick C för kristendom till slut. Och hon hade gråtit, gråtit så gränslöst, och på eftermiddagen hade hon legat i hufvudvärk och feber och yrat.

Sedan dess afskydde de morgonbönen allesamman, och de längtade efter att bli stora och slippa läsa fadervår och i bibeln.

Men hur skönt hade det ej varit, då de blefvo fria till middag och skolan var slut för dagen! De sista timmarne hade de suttit nästan alldeles hopsjunkna på bänkarne och förgäfves sökt finna stöd upp emot hvarandra och bordet framför dem. Hvad det nu gjorde godt att få röra på sig litet! I stojet och larmet, då alla flickorna från staden skulle taga på sig sina kappor, hattar och galoscher, kunde de också få springa upp och räta ut sig, sträcka på armarna och hoppa öfver bänkarne; en af dem hade till och med varit slängd i att slå kullerbytta.

Men när stojet tystnat och alla de andra glada stormat ut för trappan, stodo de vanligen nedstämda i fönstren och sågo efter kamraterna, som bekymmerslösa och skrattande spredo sig i gatorna, och de tänkte på, huru lyckliga dessa voro, som nu kommo hem, hem till en vänlig middag med »hemmamat» och sedan fingo vara fria, fria hela eftermiddagen och leka ute!

Och skolsalen var dubbelt tung och ledsam nu, då alla bänkarne voro tomma, och borden voro gråa af dam, och luften kvaf och het.

Och så hade de en lång eftermiddag för sig med läxläsning och stilskrifning inne i det rum, där de lågo och där det fans ett stort slagbord, kring hvilket de sutto med

sina läxikon och skrifböcker. De stora flickorna satte sig alltid i fönsterkarmarne; därifrån kunde man se ned i en liten trädgård med höga popplar och en lindhäck; hon hade ofta undrat, om det växte tusenskönor under den häcken också liksom hemma. Och så kunde man mellan ett par gaflar se en liten, liten smal skymt af hafvet. Leka fingo de ej på fritiden, endast pligtskyldigast taga sig motion. De voro allesamman af skolans läkare ålagda att använda sjukgymnastik, och hvarje eftermiddag skulle de promenera en timme på trottoaren i den lilla trånga gränden bakom skolan.

En och annan gång hade de också fått gå ett litet slag ned på hamnarmen; men då var föreståndarinnan själf med, och de fingo gå så sirliga och stela; då var det ändå långt bättre i gränden, där fingo de åtminstone knuffa hvarandra. Roligt var det också att där stå och kika mellan springorna på det höga rödmålade planket in i trädgården innanför. De kunde se, huru blommor och buskar knoppades där inne; de önskade, att de fått komma dit in och kratta i jorden och så frön, och de talade ofta om, hvad de skulle så, om de hade hvar sitt lilla land där inne; hon för sin del var alldeles på det klara med sig själf, att hon skulle så rädisor och morötter, ty dem tykte hon så mycket om att äta; de andra delade sig mellan ärtskidor och gräslök; — när de någon gång fingo hackad gräslök på sin grofbrödssmörgås till kväll, var det en riktig högtid.

Det fans för öfrigt anledning till ännu flera roligheter i gränden, som ingen, allraminst föreståndarinnan, äljes hade någon aning om. På hörnet var en liten bod, långt nere i källarvåningen, så att fönstret låg i jämnhöjd med gatan; och i fönstret stodo alltid små tallrikar med stora röda och hvita pepparmyntkarameller, tvåstyfverskakor och små

runda tyska äplen; det var dem strängt förbjudet att någonsin köpa kakor och 'snask' i staden, men så ofta de kunde, smögo de sig till att köpa karameller och äplen nere i källarboden.

Det fans också ett litet envåningshus i gränden; där bodde några skolgossar, som de ofta brukade möta och småprata med, och af dem fingo de roliga böcker till låns, som de läste i om söndagseftermiddagarne i stället för bibeln, som de voro ålagda att läsa, men som de voro alldeles utledsna på.

En gång hade de fått ett litet grönt häfte, som det stod så konstiga namn på: »Synnöve Solbakken. Af Björnstjerne Björnson». Hvad var det för en? Den hade de då aldrig hört talas om förr. En dansk var han väl, efter som boken var på danska; men danska lästes icke i deras skola. Boken skulle vara rolig nog, hade han sagt, som kommit med den. Det förstodo de egentligen inte riktigt; det stod så mycket om att gå i kyrkan i den — det hade de minsann nog af ändå om söndagarne; kyrkan ville de inte godvilligt hafva mera af, allraminst på fristunderna och i smyg; och med en grimas hade de kastat bort boken. Nej, då var »Rosen bland Camelior» och »De sju dödssynderna» och sådana där riktigt roliga böcker mycket bättre; — väl förvarade, doldes de under linnet i deras byrålådor.

Gränden var ändå det bästa de hade. —

En gång hade det kommit öfver dem ett riktigt lekraseri; de började midt på eftermiddagen leka blindbock och rusade omkring, varma och röda, ända tills föreståndarinnan stod midt i rummet och de plötsligt tvärstannade och tystnade. Hon upprepade då för dem, hvad hon ofta förut sagt: att hon ej kunde tillåta, att de tanklöst spilde bort den dyrbara tiden med lek och ras; de hade kom-

mit dit för att lära, inte för att leka; därtill var lifvet alt för allvarligt och kort. Allvarligt, hade de då tänkt, ja, nog var det allvarligt alltid, men kort! Herre Gud, då en enda termin var en sådan evighet!

Och så fingo de sätta sig till läxorna igen, men inte ens i samma rum, utan skilda åt i de båda stora skolsalarne och strängt förbjudna att gå in till hvarandra. Men när föreståndarinnan gått, smögo de sig bort till tröskeln mellan rummen och satte sig på hvar sin sida om denna i en tät klunga på golfvet. När de ej fingo leka, så skulle de åtminstone berätta historier; detta var ett af deras favoritnöjen, och historierna, som under lifliga och tysta hviskningar cirkulerade, voro mycket intressanta. Flickorna hade många funderingar för sig; de flesta hade redan för länge sedan vuxit från sagan om storken; men ingen hade någon faktisk upplysning att lämna i stället; så mycket voro de dock ense om, att några fogelhistorier trodde de alls inte på; så mycket zoologi hade de då läst i skolan. De hade läst om människokroppen också, om att de hade hufvud, bål, armar och ben, och de hade fått lära blodomloppet utantill, men detta hade de ej blifvit mycket klokare af. Flera af dem voro från landet och visste att berätta åtskilligt om små valpar och kalfvar; somliga hade också uppsnappat ett och annat i pigkammaren, hvilket de själfva vidare utsmyckade för sina nyfikna åhörarinnor.

Af historierna hade de, som sagdt, varit mycket intresserade. — —

Hvad det beständigt varit svårt för henne i skolan; inte så mycket i början, men sedan, då hon blef så trött och hufvudvärken alt oftare kom på. Hon hade så svårt att lära sina läxor, så svårt att uppmärksamt följa med lektionerna och hade så stor böjelse att somna under dem.

Hon fick mycket bannor för sin lätja, gång på gång fick hon bakläxa, ja, föreståndarinnan hade en gång skrifvit hem till hennes mamma och klagat. Och så kom denna in till staden; det var en eftermiddag på våren. Hon satt, liten och blek, i fönstret och läste öfver; hon fick ej gå ned till tåget och möta sin mor, och hon fick ej gå till henne hos de vänner, hvilka hon besökte, förr än hon kunde sin vocabulaire och läst upp den för en af de större flickorna, som fått i uppdrag att vakta henne. Hon satt med fingrarne i öronen och läste och läste och kastade ej en enda blick ned i trädgården, där lindhäckens bruna knoppar börjat spricka ut, och där eftermiddagssolen så vänligt lyste! Hon visste, att tåget kommit, och att de korta, dyrbara stunderna ilade undan; alla ledsamheter hade hon emellertid glömt, glömt i hvad ärende modern kommit, glömt alt, utom det, att denna var där, och att hon om en stund skulle få flyga i hennes famn och bli smekt — bara, bara den läxan ej vore så svår!

Och kamraten, som såg hennes vånda, tog vänligt bort boken och sade: »spring du till din mamma; jag skall säga, att du kunde den.»

Och så flög hon åstad med kinderna röda af glädje; och i sin mors armar grät hon sig för första gången på länge till en ostörd, stilla sömn. —

Och modern bad föreståndarinnan, att hennes lilla flicka skulle slippa arbeta så strängt; hon var kanske inte så stark. Men denna svarade, att den lilla blifvit undersökt af skolans läkare, och att henne felades intet annat, än hvad som var vanligt för flickor under uppväxten; hon behöfde blott litet järnpiller och till sommaren porlavatten; föreståndarinnan trodde därför, att hennes metod var riktig, och hon åtog sig att svara för densamma; det

flärdfulla, tanklösa sinnet borde i tid vändas till allvar och pligttrohet, och flickor borde ej uppmuntras i sin slappa pligtuppfyllelse. Och modern hade suckande medgifvit, att föreståndarinnan, som ju var så van att handleda skolbarn, kunde hafva rätt, och hon smekte blott med ännu större ömhet sin lilla bleka flicka till afsked.

Men läxorna blefvo lika svåra och omöjliga, och stilarne voro oftast under all kritik. Stort bättre gick det ej i handarbetet; lärarinnan häri klagade ständigt öfver henne. Då hände det ofta efter aftonbönen, som var lång och tråkig, men under hvilken de höllos i ständig spänning genom att helt oväntadt bli tillsporda om, »hvad som nu lästes», att hon fick, i stället för att gå och lägga sig som de andra flickorna, till straff sitta kvar inne hos föreståndarinnan, — som med järnenergi använde en stor del af natten till enskilda studier och korrespondans, — och där, gråtande och med bläckiga fingrar, brodera på en smutsig remsa, till dess de svidande ögonlocken ej längre kunde hålla sig uppe, och hufvudet sjönk tungt ned emot det lilla insjunkna bröstet. — —

Den unga frun rätade på sig litet och reste sig upp; som om tankarne plågat henne, lämnade hon sin plats och gick litet längre upp bland klipporna. Solen hade glidit ännu längre ned mot vattenranden i väster; uppe från villans, restaurationslokalens, veranda hördes skratt och skämt af några från fisket nyss hemkomna herrar, alla badgäster, som nu sutto där uppe vid en bricka punsch och likörer. — Hon slog upp sin parasoll och följde stranden, tills hon kom litet längre in åt bugten; där satte hon sig åter på en af de flata bekväma stenarne, af några höga jasminbuskar på sluttningen öfver sig skyddad för alla blickar från villan.

Långt, långt ute började ett och annat segel sticka fram; ännu ett och ännu ett; det var båtflottiljen, som återvände från vikarne och skären, där badgästerna hade sina utflyktsställen. Det var stilla lugnt; seglen hängde slappa, och på en och annan båt kunde hon se, att man stack årorna ut. —

Hon andades ett par gånger djupt; den milda, fuktiga luften gjorde henne godt. — Insjunken — ja, det var hon ännu; det var ett minne från pensionen, som åtminstone var faktiskt, en värklig behållning, som hon nog ej lopp fara att slå i glömska, då ju spegeln dagligen påminde henne därom. — — —

Och ändå — med alla läxor och stilar voro hvardagarne i pensionen dock de minst svåra; dem kunde de åtminstone stå ut med; men söndagarne — det var deras pinodagar.

Hon kunde se sig själf och för öfrigt hela raden flickor sitta i kyrkbänken under högmässan. Hon var för det mesta ännu sömnigare då än under skoltimmarne, och det var henne rakt omöjligt att låta bli att nicka; ibland lät hon hufvudet tungt sjunka mot sin grannes axel och slöt de sömndruckna ögonen, och denna, som var godhjärtad och höll af sin lilla kamrat, lutade sig framåt, på det föreståndarinnan, som satt ytterst i bänken, ej skulle upptäcka den brottsliga.

I och för sig skulle de väl ej funnit det så ledsamt att gå i kyrkan under högmässan, ty det fans ju så mycket att se på, och de upptäkte alltid någon väninna, med hvilken de kunde utbyta förstulna ögonkast. Men de hade varit där på morgonen också, innan det var dager och innan de fått kaffe, i katekesförhöret, och ibland kunde det hända, att de fått stanna kvar efter detta äfven under skriftermålet

— de skulle, bevars, i tid få starkt intryck af och klart besked om denna vigtiga sida af kristendomslifvet! —

Men det värsta var ändå, att föreståndarinnan på sista tiden börjat förhöra dem efter gudstjänstens slut om predikans ämne och innehåll; de funno visserligen snart på att turas om med att höra på hvar sin söndag och sedan berätta det vigtigaste för hvarandra; men tråkigt var det i alla fall. — Predikan var så fasligt lång; den var alltid i nio afdelningar, och när presten sade: »för det nionde och sista anmärka vi slutligen», blefvo de alltid så glada och vaknade med ens upp. För öfrigt hade de sällan förstått något af den, fast det nästan var det samma, som de hörde under kristendomstimmarne i skolan; de hade emellertid alltid känt sig mer eller mindre beklämda, ty den handlade mycket om syndasömnen och syndastraffet och Guds vrede och dom — och de voro visst djupt sjunkna i syndasömnen; det hade föreståndarinnan sagt mer än en gång; hon var ju mycket god vän med presten, just med honom, som brukade inspektera skolan och ibland gifva frivilliga kristendomstimmar — kanske han just menat dem? Och de hade ängsligt spärrat upp ögonen och nupit sig i armarne för att hålla sig vakna.

Emellanåt sutto de och sågo bort till skolgossarnes bänkar, som voro fullsatta med små ostyriga bytingar, som hade allehanda knep för sig, och långa bleka förvuxna pojkar, som sutto och läste romaner i smyg; — detta hade de hört af gossarne i gränden. Flickorna sågo, huru de sutto och åto karameller och äplen; en gång hade äfven de tagit med sig några pepparmyntskarameller från hörnboden, men de hade inte vågat stoppa dem i munnen af fruktan för att föreståndarinnan skulle märka det: de tänkte då för sig själfva, att fast gossarne också voro tvungna att hvar söndag sitta och höra på den långsamma

predikan, så var desses lott ändå mycket afundsvärdare än deras egen, ty de sluppo att, som de själfva, hela eftermiddagen läsa katekesläxor och förhöras inne i det där lilla heta kvafva rummet, i hvilket eftermiddagssolen sken så starkt in. — Flickorna blefvo så tunga där inne i värmen, och de lyssnade inte på föreståndarinnans förklaring, men så mycket mera på de glada röster, som ljödo in till dem från gatan. Alla hade fritt i dag, alla, alla, till och med pigorna och fabrikspojkarne — de, bara de skulle sitta här instängda och höra kristendomens heliga sanningar! Usch, den kristendomen, hvad de hatade den — hvad var den väl till för annat än att pina lifvet ur arma pensionsflickor? Och så afskyvärdt hett det var i föreståndarinnans rum! De riktigt önskade, att de varit små negerflickor, som fått springa halfnakna och fria omkring och suga på sockerrör, liksom »den lilla svarta Sara», som det stod om i den »sångbok för söndagsskolor», som de fått af föreståndarinnan att roa sig med på lediga stunder. Men allra mest lust hade de att kasta både katkes och bibliska i golfvet och trampa på dem. Om det också skulle gå dem, som det gick »den lilla flickan, som trampade på brödet» och kom till helvetet, det brydde de sig inte om. De kunde i alla fall inte få det värre än här. —

För sin egen del hade hon, i synnerhet i början af sin skoltid, funnit en stor tröst i att på söndagseftermiddagar sitta och läsa i salmboken.

Hon hade en sådan vacker blå och förgyld salmbok, som hon fått, då hon började läsa rent, och hvarå det stod »från mamma» skrifvet på titelbladet. Hon läste gärna alla de salmer, hon fått lära sig hemma, mindre för salmens skull, men därför, att hvart värs påminde henne om något i hemmet — mest om den lilla soliga kammaren med fönster utåt trädgården, där hon vid det

hvita oljemålade slagbordet satt och läste och skref och hade så småtrefligt bredvid sin mamma, som just ej var så noga, utan lät henne språka och hvila alt emellanåt. — Detta och annat mera dök upp för henne, då hon satt och såg i salmboken, och hon spratt till och skämdes, när föreståndarinnan en gång öfverraskade henne, där hon satt och läste och grät, och berömde henne och sade, att det var gudi behagligt, att hon begrundade hans heliga ord och var bedröfvad öfver sina synder. — Det var hon ju inte — hade hon då tänkt — och Gud vore nog mycket ond på henne, som tänkte på alt därhemma i stället för på sin egen ondska och Kristi svåra pina och död, något som skolans inspektor, presten, han med de långa predikningarne, ständigt framhöll. —

En stund af söndagseftermiddagen fingo de använda att skrifva bref, och så fingo de gå med brefven på posten. Det var en af dem, som skref så vackert: hon skulle alltid skrifva utanskriften för dem allesamman, men till gengäld ville hon också lämna in alla brefven i postluckan — det var så präktigt att ha stor brefväxling, tykte hon.

Då passade de också på att göra en liten omväg ned till hamnen; den friska luften fylde deras lungor, och deras hopsjunkna bröst vidgades, det kom färg på kinderna och glans i ögonen.

Hvad det var skönt att gå ända ytterst ut på hamnarmen och stirra ned i hafvet, som här var djupt och mörkt; hvad de önskade, att de en enda gång finge komma ut och segla; bara bort till mudderpråmen, som låg och flåsade där ute, eller ännu hällre till det röda fyrskeppet, som de voro så nyfikna på. Och med trängtande blickar följde de ångbåtarne, som kommo och gingo; hvad de gärna velat följa med någon af dem, det samma hvarthän,

bara långt, långt från katkesen och från den rysliga predikan, som de nu åter skulle hem och ha till lifs igen — liksom om de inte redan fått mer än nog — en Schartaus predikan i nio afdelningar, med oupphörliga frågor af föreståndarinnan om innehållet, efter hvilka de voro så trötta, att de voro färdiga att somna med dynorna i famnen, när de omsider skulle reda till sina små bäddar och denna förfärliga söndag var slut.

Nej, söndagarne voro de allra, allra värsta!

Ofta nog om kvällarne, sedan de lagt sig och ljuset blifvit släkt, hörde de, huru den ena eller andra af dem låg och snyftade; hon kom ihåg, hur hon själf ibland kunde bli utom sig af förskräckelse och ångest; understundom kunde hon spritta häftigt upp ur sin oroliga sömn, och hon brukade då ligga och fundera och fundera i långa, långa timmar.

När hon då i mörkret hörde de andras jämna andetag, kände hon sig så ensam och rädd; hon visste sig nästan ingen råd; hon satte sig upp i sängen och började hviskande läsa upp alla sina små böner, som hon läst hemma, från »Gud som hafver» till »amen, amen till en godnatt», men det hjälpte inte. Hon fann inte samma fred i det som förr, och hennes hjärta var inte med i bönen: hon var rädd. Hvad brydde Gud, som var så sträng och noga och förskräcklig, sig om en sådan stackare som hon — han, som såg allting och såg, hur ledsamt hon tykte det vara att läsa »hans ord», katkesen, och hur hon somnade i kyrkan, när presten stod och talade hans ord.

Hon tänkte då nästan med förundran tillbaka på den tiden, då hon hade legat i sin lilla säng hemma i barnkammaren bakom den målade gröna skärmen, och hennes mamma hade kommit in hvarje kväll och läst de många små bönerna högt, medan hon hade hållit hennes händer

inneslutna i sina; hur trygg hon då hade känt sig, och hur godt hon sofvit! —

Men nu — inte var Gud sådan, hon hade tänkt sig honom!

Han var en helt annan här än därhemma! Hon hade så svårt att förstå det; det var så mycket, hon inte förstod, och som var så svårt. —

Och så fans det något, som hette »tro». De fingo alltid så många förmaningar om att »tro»; hemma hade hon inte stort hört talas om det; hon hade aldrig tänkt så mycket öfver det häller; hon hade alltid tykt, att det var så trygt, när de därhemma berättade för henne om Gud, som var så stor och god och mäktig, och som var öfver alt och såg alt; hon hade inte kunnat förstå, att andra kunde vara rädda t. ex. för åskan; hon kom i håg, hur en gång, då det hade åskat och blixtrat om natten, så att hela trädgården upplysts af ett blått sken, hennes mamma kommit ängslig in till henne och trott sig skola finna henne gråtande; men hon hade suttit rätt upp i sängen, visserligen litet häpen, men med händerna hårdt hopknäpta, och sett på henne med stora ögon och sagt: »mamma, mamma, Gud hjälper oss nog!» Och hennes mamma hade kyst henne och om morgonen berättat det för hennes pappa. —

Men nu var det så svårt; nu hade hon fått lära, att Gud var en sträng, rättvis straffare, som aldrig lät föra sig bakom ljuset, och som fordrade tro, ovilkorlig tro. Och detta var det värsta af alt; det var så mycket, de skulle tro, och katkesen var så tråkig, och tredje artikeln med salighetsordningen, som var det allra vigtigaste — om de ej kunde den riktigt väl, skulle de ju aldrig kunna komma till Gud — var så krånglig och svår; värst var Schartaus katkes med de långa, långa frågorna och de

korta svaren. Strax hade hon tykt, att det var en bra katkes, just för det svaren voro så korta; men när hon af de andra flickorna hört, att de skulle läsa utantill altsamman, frågorna med, då hade hon skrifvit hem och bedt att få slippa, och det hade hon också fått. — Men Laurelii spörsmål och Atanasii symbolum hade hon fått läsa, och det hörde till de saker, som hon skulle tro på; men hon begrep det rakt inte, och hon afskydde det altsamman, ja altsamman! —

Hon kunde en salm, som varit hennes favoritsalm hemma, och hon tänkte på den känsla af trygghet, hvarmed hon brukat sträcka ut sig i sin lilla säng därhemma, då hon läste den; i synnerhet en värs:

när mörker jorden höljer
och all dess prakt fördöljer,
jag till ditt rike ser;
jag ser det kring de dina
af nåd och sanning skina
uti ett ljus, som ej går ner. —

— Det var så vackert; hon hade tykt, att hon såg en stor ljus sal, där Gud Fader satt på en tron på ena långväggen med en skinande trekant kring hufvudet — liksom på stycket främst i salmboken — och med långt, långt skägg; han var mycket gammal och såg så vänlig ut, och rundt om honom sutto små änglar, som hvarje natt skulle ner till jorden och vakta omkring barnens sängar; och allting var så ljust, så ljust, och Gud var alls inte ond på henne — mera hann hon aldrig därhemma, ty när hon hunnit så långt, brukade hon jämt somna.

Men fast hon nu i skolsängen läste salmen om och om igen, så återfick hon ej den lugna tryggheten som förr; hon stirrade vaken för sig utan att kunna komma i sömn.

Hvad hon måtte vara stygg!

Hvarför hade inte hennes mamma sagt henne, huru ond och stygg och syndig hon var? Om hon bara kunde ångra sig och be om förlåtelse, annars blefve hon ju evigt fördömd!

Hon hade så svårt att ångra sina synder, och hon syndade också så rysligt ofta; och värst var, att det var så roligt och så svårt att låta bli.

Hon visste, att det var en svår synd att ljuga och vara olydig; det hade hon lärt hemma; och där hade hon just aldrig brukat göra någon af delarne; hon hade fått lof att leka fritt och rasa så mycket hon ville, och hon hade alltid fått mat, då hon var hungrig — och ack, så god mat, stora smörgåsar på fint bröd med spekekorf —; hon hade alls inte behöft vara olydig, och hon hade inte behöft narras, ty hade hon någon gång varit stygg, så hade hennes pappa och mamma nog blifvit mycket ledsna — och detta hade skurit henne i hjärtat, det hade varit hennes straff — men aldrig hade hon blifvit utpekad för alla människor att skämmas, och hon hade aldrig fått sitta och brodera om kvällarne.

Men här —, hon var olydig hvar dag, och hon narrades med den oskyldigaste uppsyn i världen.

Och i sin ångest försökte hon, där hon låg i sin säng, att bedja; men bönen blef till en halfkväfd snyftning: »ack, gode, gode Gud, förlåt mig, och låt mig få komma hem igen!»

Och i förtviflan kröp hon under täcket, grät och mumlade: »låt mig få komma hem», tills hon ändtligen somnade, för att vakna med tungt hufvud och svidande ögon, då den flicka, som hade veckan, höll på att fylla stenkol i kaminen och göra upp eld. —

Och så skulle hon upp och läsa i bibeln igen!

Och ångra sina synder igen!

Strax hon kommit i skolan, hade hon endast haft ett

»nytt testamente» i brunt skinnband; men de andra flickorna hade riktiga biblar, sådana trefliga, små fyrkantiga, tjocka, i svarta vaxduksband; däri voro både gamla och nya testamentet och de apokryfiska böckerna med — hon hade alltid tykt, att det var så roligt att läsa om Ester och Mardecai och om Daniel bland läjonen —; hon afundades de andra flickorna, som kunde sitta och läsa i »profeterna»; hon ville så gärna ha' en sådan treflig bibel i sådant där blankt band, och så smög hon sig en dag in till föreståndarinnan och bad att få köpa en sådan för sin silfverkrona — hon hade fått den, när hon reste hemifrån, att använda efter eget tycke.

Och föreståndarinnan hade blifvit rörd och sagt, att det var mycket vackert af henne, och att, om hon läste och bad flitigt och fruktade Gud, så skulle han förlåta henne alla hennes synder. —

Men då tykte hon, att bibeln, hon längtat efter, såg så mörk och hotande ut i det svarta bandet.

— — — — — — — — — — — — —

Och ändå — var hon så lycklig, då den sista dagen kom och hon skulle resa?

Det var flera af dem, som lämnade skolan på samma gång. Afskedet hade varit smärtsamt; kvällen förut hade de allesamman gått för sista gången i gränden; utanför gossarnes hus stod en stor fjädervagn med två hästar; också de skulle resa men endast för sommarferierna; flickorna däremot, de skulle ej mera komma tillbaka, de skulle förbli fria, fria!

Men de skulle aldrig, aldrig glömma hvarandra! — Och de hade kyst och kyst hvarandra och lofvat att skrifva så ofta, så ofta!

— De flesta hade aldrig hört ifrån hvarandra sedan,

och de, som skrefvo, upphörde snart därmed. Det var rent af en slump, om de någon gång träffades; som nu i dag, när hon mött den väninna, hvars anblick så lifligt återkallat det flydda i hennes minne, och som hon ej sett sedan den dagen!

Och de andra? De hade just talat om dem alla vid middagsbordet. Ett par af dem hade kommit ut som lärarinnor och fått reel nytta af de kunskaper, de förvärfvat; men de flesta hade nog snart glömt det allra mesta liksom de båda, ty böcker och studier hade de sedan den tiden ej kunnat fördraga.

Det var egentligen dit, de kommit —; detta hade de åtminstone grundligt lärt sig! Och den lärdomen hade de sannerligen fått betala — i kursafgift hade de lämnat sina kinders färg, sina ögons glans, sina hjärtans oskyldiga tro; de hade lärt sig medvetet afsky, hvad de förut omedvetet älskat; det hade dröjt åratal, innan hon själf kunnat öppna sin bibel utan en känsla af leda. — — —

En köl skrapade emot stenarne helt nära henne; hon spratt upp; hela viken var full af segelbåtar; glada, skämtande herrar och damer viftade och vinkade öfver relingarne till hvarandra och till dem af badgästerna, som nu började samlas på holmen.

Flera båtar lade i land här ute helt nära, där hon satt; andra gledo fortfarande med jämna roddtag långsamt fram och tillbaka i bugten; hon reste sig och slöt sig till några väninnor, som nyss kommit hem från seglingen; solen var alldeles borta, men aftonrodnaden dröjde ännu öfver det blanka vattnet och färgade luft, klippor, alt rosenrödt; och från villarestaurationens musikpaviljong blåstes upp: »vi äro muntra musikanter».

PÅ POST.

I den breda fönsterkarmen och på bordet därinvid stodo en mängd krukväxter och midt bland alla blommorna hängde på ett snöre pippis lilla bur.

Heliotropen sköt upp långa smala stänglar, som, tunga af gråblå doftande blomklasar, böjde sig ned emot burens fina galler, och pippi stack gärna ut sin lilla ljusröda näbb för att nappa efter de små späda blombladen.

Pelargonians högröda blommor stucko bjärt fram mellan de sammetsgröna bladen, som luktade illa, då man gned dem mellan fingrarne. Hortensian stod där klargrön och yfvig och pöste med sina hvitröda blombollar, som sågo ut som uppblåsta kinder.

Och när akacian, som med en hög tät krona skuggade öfver buren, på kvällen slöt sina fina blad, då ruggade pippi upp sig till en liten gul boll, flög upp i den förgylda ringen, gömde hufvudet under vingen, hvarefter de sofvo lika godt, både fogeln och trädet, till dess morgonsolen åter stack in och väkte dem båda, så att pippi slog till en klingande drill, akacian vecklade upp sina blad, och den stora gula dusken, blomman i trädets topp, strödde sitt lätta blomstoft öfver både fogel och bur.

Präktigast af alt på blombordet var dock den stolta kaktusen; den bar blodröda stora blommor, nästan lik-

nande små bägare, hvilka, när de suttit en dag eller två i fullt utvecklad spänstig prakt, åter slöto sina kalkar, i det de läto en söt, klibbig saft droppa ned på bordet. — De höga raka stänglarne vakade öfver denna blomrikedom, stela som soldater i uniform och väpnade med hundratals små sylhvassa bajonetter.

Att komma åt dessa af honung drypande blommor var den största passion, som hittills vaknat i pippis lilla fogelhjärta, och långa stunder kunde han sitta på pinnen, lägga hufvudet på sned och med de små svarta pepparkornsögonen illmarigt plira ned till blommorna på bordet. Så fort pippi slapp ut ur buren, flög han också ned till kaktusen, och kunde han än inte komma åt blommorna, så borrade han näbben djupt in i de gröna stänglarne, frossande af deras friska saft.

Men kom någon då, blef pippi undansjasad; med ett litet otåligt kvitter klängde han sig fast vid akacians smidiga stam och ruskade den så häftigt, att denna ånyo fälde ned sina stjälkar. Så kom handen, som pippi kände så väl, som alltid räkte fram små läckra svarta korn, och jagade honom bort äfven där. För den handen var pippi emellertid alls inte rädd; ibland flög han dock undan den och gäckades med att flyga från rum till rum, upp i murgrönsrankan på väggen, där han satte sig på en stjälk och vaggade fram och tillbaka, som vore det ringen i hans egen bur, eller ock slog han sig ned på skrifbordet och roade sig med att springa efter den raspande gåspennan, som fördes af samma välkända hand, nappa efter den, få näbben full af bläck och ruska på sig, så att bläcket stänkte ut öfver det hvita papperet.

Detta var pippis bästa tjufpojkstreck.

Men oftast lät han dock helt beskedligt fånga sig; hjärtat i det lilla gula bröstet bultade väl litet till en

början, när handen sakta klämde om de små vingarne, och som ett litet hjälplöst barn håller om det finger, som räckes det, så klämde pippi sina små röda klor hårdt om handens tumme, medan han fördes upp till ett par varma mjuka läppar, så röda, att pippi trodde, det var den sköna blomman på bordet och nappade till.

Men så blef han insatt i buren igen, och så fick han friskt vatten i sin glasskål; det blänkte i solen — han hoppade ned på kanten, stänkte först litet med näbben, liksom hissnande, därpå dök han bums ned med hela kroppen, det lilla gula bröstet svalkades i vattnet, och stjärten stod rakt upp, ett plaskande och ett ruskande, och en kaskad af glittrande vattendroppar stänktes öfver blommorna, som ångade och doftade kring buren.

Pippi var hela husets glädje; hans täcka kvitter fylde de stora rummen med fröjd; och blommorna sågo ut, som om de stodo och räkte och sträkte sig för att nå upp till hans gungande slott och läto små gula kanarifrön slå rot och hämta näring i sin mull och växa upp till smala ljusgröna strån.

Och i rabatten utanför pippis fönster blommade syrén och gullregn i vårlig fägring, och hvita pingstliljor på höga stänglar nickade med de stjärnformiga hufvudena; tusenskönor och pärlblommor tittade försigtigt fram ur sina gröna bladvippor. Långa vinranksslingor sköto fram utanför rutan, och de virade kring fönstret en frisk bladkrans, genom hvilken en lätt ljusgrön dager föll in i rummet.

Pippi hade det så vänligt och vackert omkring sig.

Men en fiende hade han dock; det var den brokiga kattan, som alltid låg i spiseln och som, när solen brände riktigt varmt, satt på trappan och nappade efter flugor eller slickade sina hvita tassar.

Så fort någon kom, strök hon sig smekande upp emot kläderna, sköt rygg, satte svansen rakt i vädret och spann af bara sällskaplighet. Men till den glade, sorglöse sångaren, omgifven af sitt bugande blomsterhof, för hvilket kaktusen skyldrade gevär, hade kattan ett snedt öga. Och när hon ute på den grusade gården inställsamt strök sig upp emot husbondens ben, kastade hon i smyg en lysten blick bort emot det haspade fönstret, där pippi sträkte på halsen, satte näbben upp och drillade, så att trädgårdssångarne ute i syrénhäcken tvärt tystnade.

Men en dag stod dörren på glänt till köket. Kattan låg på sin gamla plats i spiseln uppåt den varma muren. Genom dörrspringan hördes fogelkvittret klarare än äljes och väkte mordiska känslor inom hennes hvita bröst. Hon lyfte på hufvudet och såg sig omkring: ingen syntes till. Hon reste sig långsamt och smuttade ned på golfvet, smög ljudlöst fram till dörren, bände upp den med hufvudet och tittade in.

Solen sken dämpadt in på den gula fogeln, som hoppade sjungande i buren, så att blommorna skälfde.

Ingen syntes till. —

Snart var kattan med hela kroppen inne i rummet — borta vid bordet — håret reste sig längs ryggen — hon slickade sig om mustascherna — hukade sig ned, tog sats och var i ett nu uppe på bordet, på buren.

Den jublande sången kväfdes plötsligt af ett litet skarpt skri. Pippi flaxade vildt med vingarne, utom sig af fasa för de gulgröna ögon, som gnistrade emot honom, och gjorde de mest förtviflade ansträngningar att undkomma den långa hvita tass, som med hvassa utspända klor sträktes genom gallret långt in i buren.

Blommorna darra vid burens häftiga svängning, akacian sluter bladen, liksom ville den slippa vara med om

det, som nu skulle ske, kaktusen sticker sina hvassa nålar i kattans bakben, som stödja sig mot kanten af dess kruka — förgäfves — redan gripa klorna mordiskt och obarmhärtigt om den fina vingen, kattan gör ett ryck för att bättre nå, krukan krasar mot fatet och vickar till; kaktusen gifver i fallet den roflystna ett hvast rapp och — bom — där ligger den på golfvet; förskräkt släpper kattan sitt tag, skuttar ned från bordet och tar till flykten in i nästa rum.

När husets folk kom in, satt pippi åter i sin ring, men tyst och skälfvande, och en hel mängd gulhvita fjädrar lågo nedanför buren. Och heliotropens gråblå klasar böjde sig ned emot dess fina galler och doftade af alla krafter, och pingstliljorna utanför nickade med de stjärnformiga hufvudena.

Kattan låg i soffan i nästa rum; hon låtsade, som om hon sofvit länge, sträkte litet på sig, halfplirade med ögonen och försökte se menlös ut.

Men på golfvet låg den stora kaktusen, krossad, bruten, fallen på sin post, och ut öfver de hvita furuplankorna lyste de mörkröda blommorna som stora blodfläckar.

OLA.

Det var för tjugo år sedan, innan någon järnväg ännu skar Söderslätt.

På vägen till Malmö fans det strax invid landsvägen, och just där denna grenar ut sig åt väster, en stor krog.

Den stenlagda gården var nästan jämt full af hästar och vagnar, ty det var ett välkändt rasteställe.

För dem, som kommo sydligast från slätten, låg det ungefär midtvägs till staden, och farsgubbarne underläto aldrig att svänga in på gården, binda hästarne vid någon ring i muren och gå in i den stora ljusa krogstugan för att få sig en half bier.

Krogen låg för öfrigt i utkanten af byn, som mest bestod af ståtliga, nybygda gårdar. Det var ej någon kyrkby, och det fans ej häller någon bygata och inga husmanshus; stora, granna bondgårdar var det altsamman. De voro omgifna af stora trädgårdar, inhägnade med höga jämnklipta och täta hagtornshäckar, och på ett ställe, där två gårdar lågo midt emot hvarandra på hvar sin sida om vägen, nådde de höga almarnes löfvärk nästan i hop, och här var vägen aldrig torr; midt om sommaren var det fuktigt under almarne och svalt skuggigt.

Mången föredrog att rasta här i stället för på den stekheta kroggården.

Till dessa hörde också prostens. Det vill säga, ej

alltid. I bland svängde den stora tunga prestkareten, hvars vagnskorg gungade på stången, grå af dam och med en stor fodersäck fastsurrad bakpå, upp till krogens höga stentrappa, och den tjocke krögaren, som hade en solkig handduk bunden om lifvet, kom då ut med en bricka med en flaska bier och glas. Och då prosten inne i vagnen druckit, fick kusken, som rak och stram satt på sin kuskbock i livré med silfverknappar och galonerad mössa, ett stort glas till slut af den skummande bruna drycken, medan hästarne med foderpåsen om halsen mumsade på den medförda hafren.

Men när det var prestbonden, som körde, Ola själf, nyrakad och rödlätt, i blå kapschongskappa, då rullade alltid vagnen förbi och bort under almarne. Och Ola band hästarne i den ena gårdens hvita rutstaket och försäkrade prosten, att hans ök voro de snällaste kräk, man kunde åka efter, »di ble' inte en gång rädda forr Villie mölla», och prosten kunde vara alldeles lugn, medan han gick efter bieret; han skulle strax komma tillbaka. Därpå gaf han hästarne hvar sitt stora stycke groft bröd, klappade den ena på halsen och sade: »statt nu me' ro!», hvarpå han aflägsnade sig säfligt. —

Och den slafsiga pigan från krogen kom ut med bieret på brickan, och prosten drack, men ingen Ola kom tillbaka. Och långt efter det pigan i sina träskor åter klifvit tillbaka öfver den här under almarne leriga vägen, satt prosten ännu väntande i vagnen, nästan otålig och småmuttrande för sig själf. Han visste godt, hvar Ola höll hus. Han hade ej kunnat underlåta att märka, att så fort det var fråga om stads-äckor, lät Ola aldrig sin dräng köra, utan var själf kusk, samt att han hade en särskild förkärlek att rasta här under almarne midt framför porten till den vackra gården till vänster, där Storgårds-

Anders bodde, hvars dotter Marna prosten ofta sett på gillen inom sitt pastorat, där de hade slägt.

Prosten hade också sett, att Ola under rasten brukade göra en liten afstickare dit in, och ibland, som nu, kunde han låta bra länge vänta på sig.

Storgårds-Anders, som han kallades — han hette äljes Anders Jönsson — var en af slättens rikaste åboar. Hans gård var nybygd; boningshuset var hvitrappadt och på nymodigt vis täkt med gult tegeltak; det vände gafveln, framför hvilken de höga almarne stodo, ut åt vägen, och genom porten på den röda stallängan af tegel såg man in på den stora stenlagda gården med träpump och en rad bikupor utanför boningsfönstren. — Utanför stallängan åt vägen var en hög hvitrappad stenmur, inom hvilken grisarne gingo och rotade i gödselstacken, och vid sidan af gården fans en hästhage af höga almar och askar, i hvilka bodde så många råkor, att det blef alldeles svart i luften, när de flögo upp.

Storgårds-Anders var mäkta myndig. När han, bred och rödmosig, kom åkande i sin stora liggfjädersvagn efter sina väl ryktade, glänsande ungfålar, var det med en nästan omärklig nick han hälsade de mötande. Han skröt jämt öfver sina många hästar och sin fina dotter, som varit två månader i Malmö och lärt både spela klaver och sy på stramalj.

Marna själf var inte mindre stel i nacken. Hon satt gärna och klinkade på klaveret, då gafvelfönstret stod öppet åt vägen, och ansåg sig alt för fin och rik för att lägga hand vid inom huset förefallande sysslor, ty hon hade både broderat storrosiga soffkuddar och arbetat spjällsnören, hvilket alt gärna visades för besökande.

Hon hade bytt ut den klädsamma hufvudduken mot

en hatt med en stor röd blomma i, och hon begagnade parasoll, bara hon gick öfver till nabons. Håret, som genom sin ännu litet blackgula färg bar spår af att förut ha blifvit behandladt med dricka, hade hon löst i nät, i stället för att, som de andra åbo-döttrarna, bära det uppfäst i »korg» i nacken. För öfrigt var hon rätt täck med ett friskt, rundlagdt ansigte och ett par vackra blå ögon, som dock oftast hade ett kallt och afvisande uttryck.

Det var henne, som Ola i all tysthet egnade varm kärlek och djup beundran. Men, som sagdt, i all tysthet. De voro ock sysslingar; Ola var mycket stolt öfver slägtskapen, men tordes ännu ej uppträda öppet som friare.

Så mycket mindre voro emellertid Anders Jönsson och hans stolta dotter trakterade af att räkna slägt med »en liden prestabone», och man påstod, att Marna dref ett »forfaseligt spektackel» med Ola, som tog alt för kontant och sken af belåtenhet. —

Men prosten, hvars tålamod nu var på upphällningen, stack hufvudet ut genom fönstret, kastade en blick bort till den hvita gafveln och smälde med fingrarne på snusdosan.

»Hm, hm», muttrade han för sig själf, »inte ä' de' där något för honom. Min kära Ola borde vara klokare än som så!» —

En gång hade han också försigtigt velat varna honom och fört talet in på Marnas dryghet och menat, att hon endast fikade efter att bli »fru»; men då hade Ola, medan han småslugt nickade ett par gånger och med piskan förde upp hästens svansrem, som glidit ned, förklarat, att »Marna, hon va' en rektet stränk tös, hon va' gonn den kjönneste grebba, som fans på sönnerslätt, och hon kunne nock va' mill å sej, bara en försto' sej på å vara schangtil», och så kom prosten sig inte för att säga något vidare den gången.

Ola var en trettioårs man, hade sitt lilla hemman, d. v. s. annexhemmanet, på lifstid och stod sig godt. Han var ogift och hade sin gamla mor hos sig. Han var en bottenärlig natur, något trög, med en tillsats af godmodig slättboslughet; han hvarken spelade eller drack, men hade dock en svaghet, nämligen för vackra flickor, och oaktadt sin tysta kärlek till den fina Marna hade han, påstod man, haft åtskilliga äfventyr.

Det arrende, han hade att lämna till prestgården, var på grund af ännu gällande kontrakt med prestens företrädare i det hela obetydligt: en half gris till jul, en half gris till påsk, en gås till Mårtensafton, vissa »äckor» om året samt dessutom ett lass hafssand i månaden. Han kom för det mesta själf körande därmed, och det blef alltid en viss rörelse i pigkammaren, då Ola i sin blå kapschongskappa på sitt sandlass svängde in om grindarne.

Ty när han burit den hvita sanden in i sandboden, bjöds han alltid in i pigkammaren för att trakteras. Och då vankades det alltid en del roligheter.

»Tack för sist; hur står det te' me' hälsan å kärleken?», kunde Ola i bland fråga, då han kom in.

»Tack själf; hälsan ä' galant, och kärleken kan han fråga Storgårds-Marna om», skrattade då köksan småslugt; hon var den rappaste till att svara.

Men det var dock isynnerhet en flicka, husjungfrun i prestgården, som han stod väl med. Det var en liten knubbig rulta, med ett vackert, ehuru något kallt ansigte, med stora blå lugna ögon, som dock, när hon serverade Ola kaffe och skorpor, kunde både lysa och le.

Folk i byn hade skvallrat för prostens, att Ola och Lena, så hette flickan, sent om aftnarne hade sina möten i prestgårdsparken, men Lena hade gråtit och bedyrat, att detta var bara osanning och nedrighet, och att hon

bara en enda gång händelsevis mött honom på markvägen.

För öfrigt hade prosten tykt, att det just kunde vara ett passande parti, ty Lena var en ovanligt rapp och dugtig flicka och skulle nog sköta sig bra som kvinna i den lilla snygga gården, som låg på backen helt nära landsvägen.

När man klef öfver pilvallen, som gick rundt om prestgårdsträdgården, var man strax ute på markvägen, som förde mellan frodiga sädesfält, gula rapsland och täta klöfverstycken ned till en stor, något sank äng, vidare öfver den ringlande ån upp till landsvägen, just midt framför prestbondens.

Det var en gammal fyrkantig kringbygd gård, och särskildt boningshuset, som var en korsvärkslänga, var lågt och litet ruckligt; men framför det fans en hage med knotiga gamla äpleträd, och utanför den stora porten växte en yfvig hyllebuske, som gaf stället ett hemtrefligt utseende.

Det var liflig färdsel på vägen, och det var trefligt att stå i porten och se utåt. Ola brukade också göra det ibland, när han hade ledigt, ehuru det kom sällan på, ty han var en driftig och arbetsam man.

Men då stod han alltid med tummarne inom ärmhålen på västen och hvisslade för sig själf och småstampade takten med sin träsko, medan han stod och såg sig om.

Gården låg så bra till här uppe på backen, omgifven af de välskötta åkrarne; bakom pilegärdet, något söder om gården, lågo tre ättehögar i rad alldeles intill hvarandra, den ena litet mindre än den andra och med en stor sten midt öfverst.

Det kunde vara holians så trefligt att om söndagseftermiddagar ligga å dra' sig i gröngräset, innan fåren betat bort det, och ha' Marna fin och grann bredvid sig

där uppe med solparasoll — och Ola spottade ett långt stycke mellan tänderna.

Därpå fortfor han att hvissla och se bort öfver ängarna och fälten, som voro afdelade i gärden och rutor medels pilvallar — pilarne, som stypplats om våren och sågo litet stubbade ut, hade nu skjutit nya ljusgröna grenar i vädret —, tvärs öfver bort till prestgården, som nästan doldes af den lummiga trädgården; kyrktornet stack upp mellan de höga, spetsiga popplarne i prostens park, och i söder glittrade hafvet vid synranden; när det var riktigt klar luft, hägrade Möens klint skarpt och tydligt, och han tänkte, att om det varit vid höstetiden, så hade detta varit ett godt tecken, ty då hade man att vänta torrväder, och då kunde det kanske blifva fråga om en Malmö-äcka; Ola visste, att prosten gärna reste in med päron till sin påg, som gick i Malmö skola.

Och Olas breda, bruna anlete sken nöjdt i solen; han hvisslade en drill och följde kisande med blicken röken från en ångare, som gled förbi långt ute; den som visste, hvart den skulle hän! Förmodligen ända till Köpenhamn! — Dit reste Jeppa Lars i den stora möllegården noran om byn hvart eviga år på våren för att köpa tulipanlökar; — Ola hade dessutom ibland i Malmö varit nere vid hamnen, då öresundsbåtarne kommit och gått; han hade aldrig rest på ångbåt, men kunde icke tänka sig en högre lycka, än att en gång resa till Köpenhamn med Marna; att få gå på gatorna där med en så fin tös som hon — han tordes knapt tänka tanken till slut. »Det får du nock bida dej i nesan etter, Ola», mumlade han, svängde sig om på träskohälen och gick långsamt bort öfver gården till stallet, där han började borsta och rykta hästarne, medan han smågnolade för sig själf:

»Gif mig en enda liten köss,
var inte rädd att någon löss,
falalialej, falalialej,
fallalia, lalialej».

I Olas själ hade ej det ringaste tvifvel uppstått om, att hans kärlek i grund och botten vore besvarad. För Storgårds-Anders spefulla hånsord öfver hans lilla »prestbonagård» var han döf liksom för Marnas ofta snäfva och snäsiga sätt att emottaga hans trohjärtade, något tafatta hyllning. — Det var ju gifvet, att en så'n tös som hon skulle göra sig litet kostbar, men »strunt i det», menade Ola, »det ger sej nock me' tiden».

Och alla de andra unga karlarnes försök att göra Ola svartsjuk studsade af mot hans orubbligt trygga lugn och godmodiga tillförsigt. En gång på ett fastlagsgille, då byns ungdom slagit katten ur tunnan och Ola blifvit »kattakung», hade de gjort honom uppmärksam på, huru Marna, som, ehuru utsocknes, äfven var inbjuden, var upptagen af en dragonsergeant, som varit med i leken.

Men Ola hade helt föraktligt bligat bort på rivalen och trankilt svarat: »Ah, va' de' också en massérbock!»

Men senare på kvällen, då Ola emot sin vana fått litet för mycket till bästa, hade han gått bort till Marna, slagit på fickan och sagt, i det han till hälften illmarigt, till hälften ömt plirat på henne, att han »ja gonn hadde 8,000 daler utlänta, å en så'n kri'smanskar' va' det inte värdt å titta etter mer än etter en hong». — Men då hade Marna, röd af harm, bedt honom låta bli »å schekanera henne, for schersanten var ändå den enda i sällskapet, som var schangtil».

Och när Ola nästa gång skjutsat prosten till Malmö och gjort sitt vanliga rast-besök, hade Marna inte en gång kommit in och hälsat på honom. —

Men nu tykte prosten, att det sannerligen gick för långt; han öppnade vagnsdörren för att klifva ur och själf leta rätt på sin afvikne Ola, men vägen var smutsig här i skuggan och prostens lädergaloscher nyblankade till stadsresan, och han nöjde sig med att halfhögt ropa: »Ola, Ola!» — — — »Sakramentskade lymmel», mumlade han för sig själf, i det han åter satte sig upp i hörnet, så att kareten gungade, »ska' inte jag läsa lagen för honom — att låta mig sitta här och vänta, för det han gått och förgapat sig i en så'n där halfmamsell, som ändå inte vill veta af honom.» — Och prosten snusade häftigt och stötte med sin käpp ett par gånger otåligt i vagnsgolfvet. —

En gång, då han på en promenad varit nedåt markvägen för att se på ägorna, hade han fått se Ola gå och sprida gödsel borta på trädan; då hade han gått in till gumman, Olas mor, för att tala med henne om Marna och säga, att Ola vore för god att göra sig till narr för en sådan flicka. Men då hade gumman gråtit litet, snutit sig i den ena förklädessnibben och sedan med den andra torkat kaffekoppen, som hon satte fram för prosten, och sagt, att »Ola nock va' kar te' å få hvicken tös, han ville ha, och for resten va' di liasom litt kosiner».

Och Ola hade fortfarit som förut att vara kusk på malmöresorna; men prestgårds-Lena hade börjat bli helt snäf emot honom, och intresset för honom i pigkammaren hade mycket svalnat.

Men när prosten en gång på ett stort gille vändt sig till Marna och börjat tala med henne om hennes kusin, den hygglige Ola, hade hon förnärmad knykt på nacken och svarat kallt: »Ola — ih! Nej, va' det likt nå't; — det ä' då rent inte passeligt.»

Och prosten satt där och väntade i vagnen, stötte med käppen i golfvet, snusade och småmuttrade.

Nå ändtligen, där kom då Ola! Prosten spände blicken i honom, färdig att gifva »lymmeln» en ordentlig dufning. Men Olas hederliga kaffebruna ögon glänste, och han såg så nyter och förnöjd ut, att prosten ej kom sig för att förehålla honom, hvarken det otillbörliga uti att låta sin prest sitta utanför i vagnen och vänta, medan han skötte sin kärleks-affär, eller dennas hopplösa beskaffenhet.

Men när den tunga prestkareten, med kuren grå af dam och med fodersäcken där bak, åter knekade åstad på den breda landsvägen med pilträd vid sidorna, vände Ola sig om ett par gånger och kastade en lång blick tillbaka öfver kuren.

SÖDERSLÄTT.

Det var redan långt lidet på våren; man var inne i slutet af April. Knopparne på promenadernas stora kastanjer glänste klibbiga i solen, och kransar och duskar af violer voro till salu på torget. Lärkorna sjöngo om hvarandra i den skarpblå vårluften; på de bullrande gatorna i Lund kunde man visserligen ej höra dem, men gick man, hälst en morgonstund, Storgatan utför, ned genom förstaden, förbi »vallen» — den sista gamla lämningen af krigiska tider, nu förvandlad till en vacker, skuggig promenadplats — utåt den breda malmölandsvägen, tills man kom till Höjebro, *då* fick man höra dem.

Långt ute öfver fälten, där rågen stod grön, var luften full af drillar, och långt upp öfver de fuktiga ängarne i Höjeås dalsänka kvittrade och kvirrade det. Man kunde ej upptäcka, hvarifrån alt ljudet kom, från fälten, från ängarne, från luften: ur tusen små fogelstrupar, — och rakt öfver en, så högt, att man fick ondt i nacken af att se dit upp, hvilade en lärka på vingarne och öfverröstade klart och skarpt hela fogelkören ute på den solglittrande, morgonfriska slätten.

På bron stod en ung flicka; lockad af den vackra, soliga morgonen, hade hon promenerat ända hit ned

för att, som hon tykte, riktigt få känna, att våren var kommen.

Hon lutade sig mot broräcket och slöt ögonen, lyssnande till porlet och kvittret rundt omkring.

Det rann i alla diken, och vattnet i ån hade brådt att skynda mot hafvet; det bubblade och småforsade kring brons stenpelare liksom i ifver att komma fram. Från Råby räddningsinstitut hördes orgeltoner och salmsång: morgonsalmen där inne, sjungen af höga gossröster, blandades med vårtonerna här ute.

Solen stack, fast det var tidigt på dagen, och det var alldeles lugnt. — En gumma med korg på armen kom vägen fram och hade brådt att komma in till staden; träskorna slamrade mot den makadamiserade vägen.

»Tittar lilla fröken efter fisk i ån?», frågade hon, i det hon gick förbi den unga flickan, som spratt till, där hon stod, lyssnande till vårsorlet.

— På åkrarne rådde brådska; man var ännu i färd med att så, och stark lukt af fuktig jord steg upp från de färska fårorna; pilarnes grenar voro röda och buro gula hängen; Uppåkra kyrka afstack skarpt mot synranden, och längre bort höjde sig Romeleklint, dimmigt och blått. Bakom sig hade hon staden; domkyrkans tvänne lätta och luftiga torn syntes öfver alla husen; i väster glimmade Sundets smala blå strimma, och hon kunde till och med urskilja röken från Malmö fabriksskorstenar.

Det var rörligt och spirande lif öfver alt; den unga flickan insöp den friska, af dunster från äng och åker kryddade vårluften lika begärligt, som hon fordom om vintrarne på landet åt nyfallen snö eller knaprade på skrå-is. Hon knäpte upp vårjackan för att få rum att andas, hon kände ett öfverdådigt begär efter något riktigt muntert — och nu skulle hon också snart få dansa.

Ty om några dagar skulle det bli bal, musikalisk soaré med dans på akademiska föreningen. Och på den skulle hon naturligtvis gå; hon hade enkom för den skaffat sig ett par förtjusande strumpor, ljusröda silkesstrumpor, och nya hvita sidenskor från Köpenhamn! Jo, det skulle bli stiligt!

Men hvad det ändå kändes skönt att andas djupt och låta solen steka sig. — Hon slog ned sin parasoll och vände ansigtet rakt åt solskenet. — Om våren kunde hon aldrig riktigt förlika sig med staden och gatorna. Det vaknade då en halft vemodig längtan i hennes sinne, längtan efter den groende slätten nere vid hafvet, där hon förut bott, och hon gick ofta tidigt om morgnarne, som nu, ner till ån; hon tykte, att hon kom sin egen kära Söderslätt närmre, och när vattnet porlade kring brostolparne, och hon, som nu, slöt ögonen, tänkte hon sig nere vid östersjöstranden, där ljungen grönskade och där solen värmde den hvita sanden med de många små trefliga svarta musselskalen, som hon fordom brukat samla och leka med.

Då hennes far, som varit auditör vid södra skåningarne, lefde, hade de bott nere på Söderslätt, där de hade en större egendom. I alla hennes barndoms- och första ungdomsintryck inväfde sig slättens skiftande stämningar; hon kände så väl denna slätt från alla dess olika sidor, den var henne kär, hon rent af beundrade den och hade utkämpat mången dust med sina mera romantiskt anlagda grann-väninnor, som gäckades öfver, att man kunde finna något »skönt» i en ko i ett landsvägsdike eller i ett prosaiskt klöfverstycke; det skulle bevars nödvändigt fordras en skog, en sjö — gärna ett vattenfall också — men framför alt en liten röd stuga, för att ett landskap skulle vara »skönt».

Och detta, fast de aldrig varit utom Skåne och endast sett sådant på taflor och i planschverk!

Men hon för sin del sade, att hon gärna satt på dikesrenen och såg på, hur kon stod i det friska gräset, som nådde den ända upp till knäna, och långsamt mellan sina breda käkar söndermalde de ranka »drängskjortorna», de saftiga »kablorna» och de frodiga bladvipporna; och klöfverblommor, brukade hon säga, var det bästa hon visste; det var ett af hennes nöjen att gå ut i klöfverstycket, när det blommade, plocka famnen full med de största och rödaste blombollarne, lägga sig raklång på en af de bara fläckar, som stundom finnas äfven i det frodigaste klöfverfält, så att ingen kunde se henne från vägen, stirra upp mot den blå luften och långsamt suga på de söta blommorna. — Det skulle visst inte varit så otrefligt att vara ko, tykte hon, åtminstone om sommaren.

För öfrigt var hon en riktig yrhätta och sin fars kelgris; intet nekades henne, hon fick sin allra minsta önskan uppfyld och växte upp så glad och fri som en ärla, ehuru ej så litet bortskämd.

Sedan hon gått och läst och blifvit vuxen, hade hemmet blifvit det muntraste i hela trakten, i synnerhet om jularne och somrarne, då ortens studenter kommo hem från Lund.

I dans och lek och krocketspel var hon alltid den främsta. Det var en fröjd att se henne, när hon med foten på krocketkulan och klubban höjd till ett kraftigt slag, stod i begrepp att slunga sin motståndares kula tvärs öfver den af tusenskönor öfversållade planen.

Hon var liten och spenslig, mycket smärt och med mycket små fötter, öfver hvilka hon var synnerligen stolt, hvarför hon hälst bar korta klädningar. Hon hade brunt burrigt hår, som hälst ville hänga fritt kring hals och

nacke; stora mörkblå ögon, som ibland kunde bli nästan svarta, och då voro underbart drömmande vackra, ibland åter kunde glänsa af munterhet och lust att gäckas med alt och alla. Hennes hy var något mörk och blek, utom då en eller annan kropps- eller själsrörelse gaf hennes kinder en rodnad så fin och skär som strandnäjlikans. Hon hade ett musikaliskt lågt litet skratt, liksom fyldt af dämpad glädje, alldeles som en fogels täcka kvitter. Därtill var hon fyndig och munvig, aldrig svarslös och omöjlig att bringa ur koncepterna; hela hennes väsen strålade af godlynt skälmaktighet.

Detta i förening med hennes böjelse för sannskyldigt och osminkadt koketteri gjorde henne alldeles oemotståndlig, och alla ortens ungherrar, från landthandlanden nere i läget, i hvars lilla med fiskare- och sjömanseffekter fylda bod hon brukade köpa bröstsocker, då hon promenerade vid stranden, till pastors-adjunkten i socknen och studenterna i familjens umgänge — alla funno de henne vara »en komplett liten satunge».

Ingen hade som hon kunnat anföra »springdansen», och då hon med sin fina, klara stämma på oefterhärmlig skånsk dialekt muntert sjöng:

»Ja' tror di ä' galna,
Ja' tror di ä' galna!
Våra getter å våra gedabocka' bida barken åf trä'!» —

och i spetsen för ungdomsskaran rusade genom hela huset ända in till de gamle herrarne, som rökte långpipa och drucko toddy i auditörens rum, och nigande stannade framför prosten själf, då kunde icke ens denne låta bli att följa med.

Men dansen och leken hade tagit slut; klöfverfältens röda bollar hade afmäjats, och på krocketplanen hade alla

blommor vissnat, då hennes far en höst insjuknade och dog och hennes mor som en förmögen enka flyttade med henne till staden.

I början hade sorgen och skilsmässan varit svåra; men hennes spänstiga lynne fann sig snart tillrätta med de nya förhållandena.

Täck, munvig och därtill med en förmögenhet, hvars höga runda summa var i hvar mans mun, fick hon inom kort ord om sig att vara en fullständig studenttjuserska, om hvilken sades, att hon tände fyr och flamma i studenterna afdelnings- och nationsvis, eftersom hon var bjuden på deras terminsspektakel med ofta efterföljande bal.

Då hon visade sig ute, elegant och med en smakfull extravagans i sin klädsel, drog hon blickarne åt sig. Då hon vandrade Storgatan upp, kunde det hända, att en och annan bokhållare i någon butik sprang från sina kunder ut på trappan för att titta efter henne, sedermera ursäktande sig med, att »sådant såg man inte alla dagar»; och herrarne på boklådan sträkte sig på tå för att öfver böckerna i fönstren få se en skymt af henne.

Hon var alltid i spetsen, då det gälde att vara riktigt modärn; särskildt nöje skänkte det henne att ikläda sig en tournyr af i universitets-staden ännu ovanliga dimensioner; »den var så präktig att samla upp gaminuttryck med», brukade hon säga, och ofta kom hon hem och hade roligheter att berätta om, hvad hon uppsnappat om sig af gatpojkarne. För öfrigt var hon mycket svag för alt, som var »stiligt», och hennes af naturen krusiga hår brändes och friserades dagligen till en kokett burr i pannan.

Hon hade nästan blifvit till en myt i staden, liksom många nykomlingar före henne.

På föreningen och stadshuset talade man ej sällan vid småborden om fröken Gerda R.; man diskuterade, om värkligen hennes förmögenhet kunde gå upp till den kända runda summan.

När en gång ett par unga medicine kandidater med åtminstone ett par växlar i hvarje af stadens enskilda banker slogo vad härom, utbrast en gammal välkänd medikofilare, som länge varit »doktor» på lasarettet, i det han tömde sitt punschglas och satte det hårdt från sig på bordet:

»Läcker är hon och ser så förbannadt rar ut, att hon är för god att stå som trassent på herrarnes papper!» —

Ett af hennes nöjen var att emellanåt gå på föreläsningarna, hvilket börjat bli på modet bland stadens damer. Ett par gånger förmådde hon en väninna att gå med sig för att åhöra till och med professorn i teoretisk filosofi. Hon ansåg detta vara rent af en skyldighet; hon räknade nämligen åtskilliga filosofie doktorer till sin stab, och — slagfärdig som hon alltid var — plågade det henne att ej kunna drabba samman med dem på hvad hon trodde vara deras egentliga mark.

En följd häraf blef, att professorn en och annan gång öfverraskades af ett ovanligt talrikt auditorium.

Hon fann det präktigt att sedan kunna svänga sig med filosofiska tärmer; särskildt tykte hon, att »jaget» och »icke-jaget» samt »jaget som sätter sig» och det, »som sätter utom sig ett delbart icke-jag», voro sådana trefligt kuriösa ting.

I synnerhet voro de utmärkta att använda i en skämtsam balkonversation. Och nu skulle hon också snart få dansa!

Och baldagen kom. —

Baltillredelserna intresserade henne alltid mycket. Hon gick i en sådan behaglig spänning, tykte hon, och flera timmar i förväg började hon att kläda sig; det bästa af altsamman var de ljusröda strumporna från Köpenhamn och de hvita skorna med mycket spetsiga klackar. Hon kunde ej låta bli att taga sig en svängom på golfvet, då hon fått dem på; och sedan roade hon sig med att i sin fina broderade underkjol vandra upp och ned i den stora salongen, öfvande sig framför trymån att riktigt graciöst föra solfjädern.

Det mest spännande var ändå att få klädningen öfver det friseråde uppburrade håret med de ljusröda mossrosknopparne instuckna vid sidan af den vackra hårknuten högt uppe i nacken. Hon vågade knapt riktigt andas och alls inte sätta sig, innan vagnen kom. Hon tykte äfven om den egendomliga känslan liksom af en elektrisk stöt genom hela sin kropp, då vagnen dunsande rullade öfver den breda rännstenen till Tegnérsplatsen förbi statyn, upp framför trappan till akademiska föreningen, där det lyste ur alla fönster, till och med i de fyrkantiga tornen, där studenter bodde.

Hon hade ofta varit på bal, var alltid mycket fjäsad och — liksom nu — ständigt medelpunkten i en ring af de för munvighet mest kände ungherrarne.

Hon var förtjust i dans, hon dansade kvällen i ända rent af med passion; hon visste intet roligare än att, förd af en kraftig arm, lätt flyga fram öfver salens glatta golf, fullt medveten om, att många blickar beundrande följde henne, och i den behagliga känslan af, att klädningslifvet smög sig smidigt och tätt kring hennes smala lif.

Det inte minst angenäma var dock att komma hem igen, få af sig hela stassen, de fina strumporna med, krypa ned i sin egen lilla hvita bädd och sträcka ut sig på de

skönt svala lakanen. — Länge efter brusade ännu balsorlet och dansmusiken för hennes öron i ett entonigt surrande. Men genom detta skuro sig oupphörligt replikerna från den långa och ihärdiga dispyten, som hon haft med en värmländing och en f. d. upsaliensare af Stockholms nation om sin Söderslätt, som de påstått vara en den fulaste pannkaka, och folket — klumpigt, trögt och känslolöst. Hon hade stampat i golfvet med sin lilla sidensko och haft mycket svårare att reda sig än i diskussionen om »jaget» och »icke-jaget». — Ty bara hon kunnat hålla sig riktigt lugn, så skulle de nog fått för sina evinnerliga skogar och skrytet med timmerflottarne i älfvarne och »landet det härliga, rika, badadt af mälar- och östersjövåg». —

Upsaliensaren hade till och med till sist sagt: »men det här, här nere, det är ju inte natur». — Bara hon inte blifvit så ond!

Och därmed hade hon till sist somnat. —

Men inom kort blef det rörelse på gården. Det sjöngs: »alt lägger för din fot jag ned». — — —

Det dröjde dock länge, innan det tändes. Sången måtte ha inväft sig i hennes drömmar på ett sätt, som gjorde det svårt för henne att bli riktigt vaken. Sångarne utanför började redan bli otåliga öfver att ej se tecken till lif bakom gardinen och stämde därför plötsligt och starkt upp:

»Hvad blixt ur sköldmöns blickar!» — —

Nu spratt hon upp, men ljus och stickor hittade hon ej. Hon fick dunka både länge och väl i väggen till husets piga, Brita, en groflemmad, stor och bred söderslättsflicka, innan denna kom med ljuset och ställde det på bordet, medan hon, Brita, placerade sig själf mellan

detta och fönstret, så att hennes skugga med ofantliga former föll just på rullgardinen.

Sången tystnade åter, och det lät, som om man hade sökt kväfva ett skratt utanför. Men, tänkte Gerda, det var nog misstag, ty nu började de just sjunga hennes älsklingssång:

»Ren mörkt det är i kvällen — —.»

Alt gick väl och lyckligt, till dess Brita, just i förste basens solo, med en väldig gäspning sträkte båda armarna öfver hufvudet, så att skuggan på gardinen blef kolossal —

»Må Herren nådig,
må Herren nådig
dig gifva roo — ho — ho — ha — ha — ha — åhå — hå —»

Sången upplöstes i ett skallande skratt, sångarne störtade på porten, och Brita, som ej anade, att just hon var den oskyldiga orsaken till afbrottet, släkte ljuset och gick med den förklaringen, att »de' va' då nåna redia sköjare».

Detta hade i det hela taget roat den hyllade ofantligt; hon berättade det skrattande för sina väninnor; men så fick hon höra, huru hennes upsaliensare, som stält till serenaden, sagt, att Britas breda gäspande figur just varit en lämplig bild af hennes frökens afgudade skånska slätt, som denna nog vid tillfälle skulle få mera klar för sig.

Då blef hon ond och gick ned på vallen, där hon kunde se ut öfver åkrar och gårdar, se ända bort till Malmö, och där det blåste så friskt och svalt, där spireabuskarnes ljusa blad doftade vår på långt håll, och där smågossarne från folkskolan tätt invid spelade topp på den släta gången. Hon kunde inte låta bli att låna en piska och en topp af en liten barfotad en, lindade snärten om toppen och spelade på, som hon så ofta gjort hemma på bygatan, klatsch, klatsch, hela gången fram, bort till yttersta ändan

af promenaden, där hon plötsligt stannade med piskan i ena handen, lyft till slag, klädningen uppdragen med den andra, midt framför en flock unga herrar, som, leende och hälsande, vredo af från gatan in i promenaden. Blodröd af förlägenhet, kastade hon piskan från sig och gick direkt hem.

Men när syrénbuskarne i rik blomprakt svälde ut öfver stadens plank och fylde gatorna med sin starka vällukt, då gullregnet i trädgårdarne lät sina hängen lysa, då snöbollarne pöste på de fina trädkronorna och de röda hagtornsblommorna lockade svärmar af bin, då packade hon sin koffert för att resa ned och se, hur det såg ut i den gamla hembygden, dit en af hennes forna grannvänninnor bjudit henne att tillbringa sommaren.

Och där ämnade hon slå sig ned en rundlig tid; det kunde vara lika bra som någon badresa, tykte hon — och mycket ovanligare.

En hel del af hennes väninnor och uppvaktande kavaljerer i staden följde henne till tåget. Mössor svängdes, och näsdukar viftade. Tåget brusade af mot Trelleborg, och så länge man kunde se en skymt af henne, stod hon i kupéfönstret, belyst af eftermiddagssolen, leende och nickande och vinkande med den lilla hvita näsduken.

Men när de andra gingo tillbaka hem, kommo de öfverens om, att hela staden, alla gator sågo så grådaskiga och ledsamma ut.

De sade, att det var, som om solskenet följt med ut till ängar och hagar på Söderslätt.

* * *

Sådana ängar, som på långa sträckor följa den sandvall, hvilken utgör Söderslätts naturliga värn mot hafvet, fins det inte maken till. — Stora, vida, sanka, äga de otaliga skiftande behag och detta vid alla årets tider.

Genomfårade af små bäckar och åar, som slingrat och ringlat sig fram genom bördiga åkrar och små inbjudande dalkjusor med yfviga hagtornsbuskar på friskt gröna sluttningar, ligga de om vintern öfversvämmade och bilda under barfrost den präktigaste skridskobana. Då äro de samlingsplatsen för bygdens ungdom i vid omkrets. Och som en storm susar skaran fram! Hälst om kvällarne, sedan mörkret inbrutit. Tjärbålen på isen kalla folket i de närmaste socknarne på benen, och från backar och ättehögar följer man det muntra tåget, hvars facklor snabt ila fram som små irrbloss i fjärran.

Och bakom vallen, den af det själft bygda sandvallen, bullrar hafvet. — Hafvet — det låter ej binda sig, det går ständigt fritt, och kommer det några bistra nätter och lägger ett istäcke därpå, så dröjer det inte många dagar, innan det åter bryter det itu och vräker det undan.

Istäcke — det passar bättre för den sumpiga ängen där uppe på land. Men för marssolen försvinner isen äfven här; vattnet rinner bort, det porlar och bubblar mellan

tufvorna i kärret, gräset spirar och grodorna lägga ägg i de små kvarblifvande vattenpölarne.

I aprilkvällens skumrask höras från ängarne tofsvipornas skri, och ut i maj, då gullvifvor och ängbollar, jungfru-Marie-händer och blåmaj fylla luften med det finaste ängsdoft, syns en och annan långnäbbad stork med röda ben gå här och klappra. Det är storkhärens längst mot norr framskjutna utpost, som gärna håller till godo med en liten välmående skånsk grodunge, innan han åter styr kosan till sitt rätta land, Danmarks fagra öar med vänliga byar mellan gröna bokdungar, där hufvudstyrkan har sitt hem.

Och ut på högsommaren, i början af augusti, uppstiger det om kvällarne — hälst om dagen varit varm — täta hvita dimmor. Det är »Albecka-frun», eller någon annan mytisk personlighet, som håller på att brygga, säger man.

Dimmorna breda sig, hvad kvällen lider, mer och mer öfver slätten; tysta, hemlighetsfulla, insvepa de i en lätt slöja af fint vattenstänk alla byar och gårdar, och pilarnes blad hänga slaka.

Och ute öfver hafvet uppstiga äfven hvita, lätta töcken, till en början helt genomskinliga och luftiga, men snart alt tätare och tätare. De möta de hemvändande fiskarebåtarne och omhölja dem liksom med en förtrollning, — de kunna ej komma vidare; denna fjunlätta hafsånga håller dem starkare fängslade än en ankarketting.

Och ångbåtarne långt ute mötas af samma dimhölje; kaptenen på skansen mumlar en ed, lyktor sättas upp i för och på stortopp, mistluren ljuder, — från stora ångare och små fiskarebåtar svarar lur på lur, — hela natten ljuda de varnande genom töcknet och bära bud

långt upp på land, till fiskarstugor och fisklägen, att ute på hafvet är dimman tät.

Men vid soluppgången kommer gärna en lätt bris, dimmorna börja röra på sig, de liksom lyfta på vingarne och sväfva bort, sväfva högt upp, tills de endast synas som små hvita bomullsflockar i den blå luften.

Då blir det vackert väder, säger man på slätten.

Men i gräs och blommor glittrar och gnistrar det af kvarglömda daggpärlor. Och i fisklägenas små trånga gator hänga de till torkning afsedda flundrorna alldeles våta.

* * *

En sådan morgon efter en sådan natt, då mistlurens ljud ofta väkt henne ur sömnen, steg hon tidigt upp för att ensam gå ned till stranden.

Under den lilla hvita kapotthatten, som gick upp i en spets i pannan, framstack hennes burriga, med griffel omsorgsfullt krusade hår öfver det fina ansigtet med de stora ögonen; hyn var ännu mörkare än äljes, solbränd som den blifvit under hennes vistande på landet.

Den svarta tricotjackan med den röda, infälda västen slöt tätt åt den fasta figuren, och den korta mörkröda kjolen lät tydligt se hennes små fötter i mörkröda strumpor och högklackiga skor. Hon höll sin brokiga kinesiska parasoll för ansigtet och trippade raskt sjövägen fram.

Den hvita strandmalen var ännu våt, men under hvarje pilträd var en stor torr fläck.

Ljungen stod i full blomma, och hela stranden lyste röd och hvit — af sand och fina ljungblommor.

Vattnet glittrade krusigt och klart i solskenet. Ett stycke ut i bugten låg en liten skonert för ankar.

Vid bryggan, där badhuset låg, var brådska och rö-

relse. Man lastade stenkol. Båtar roddes fram och tillbaka mellan skeppet och bron, och sotiga män, med byxorna uppkaflade högt ofvan knäna, skyfflade kolen upp i stora högar längst ute på bryggan.

Och hon, som gått dit för att bada! Det brukade spänna hennes närver att hoppa ned i det morgonkalla klara vattnet; hon tykte om det. Hon blef så behagligt matt efter det. Hon tykte om den känsla af välbefinnande, som hon förnam i hela sin kropp, då hon sedan sträkte ut sig uppe på strandvallen i en liten klyfta mellan ljungen, där solen värmde den hvita sanden, så att hon kände det genom kläderna. — Nej, badet fick hon försaka, det var gifvet.

Men att ha gått alldeles förgäfves? — Det ville hon inte.

Ett stycke från bryggan låg en liten båt till hälften uppdragen ur vattnet.

Att segla ut — eller åtminstone ro? Långt ut öfver detta haf, som glimmade likt silfverfjäll och bländade hennes ögon! Åh! —

Men båten luktade så starkt af tjära — den var visst nytjärad, och dessutom sågo årorna så tunga och klossiga ut; hon kunde visst inte ensam ro den, och alla karlarne voro sysselsatta med kollastningen.

En smula missmodig satte hon sig på sanden.

Så klart vattnet var; hvarje sten syntes nere på bottnen; de glimmade, som voro de förgylda, äfven de; stim af små hornstagg kilade mellan den gröna hafstången, och krusiga snäckskal lågo kringspridda på stranden och lyste hvita.

Se, där kom en fjäril; en stor gul fjäril; han kom från ängarne där uppe bakom strandvallen eller från dikesrenen, där vildrosbusken ännu blommade.

Han fladdrade ut öfver vattnet — sänkte sig ned,

höjde sig — flög bort åt udden där långt borta, som i öster begränsar denna lilla bugt af Skånes sydkust. Där växer en liten skog, den sydligaste i Sverge; gröna bokar inbjuda till vänlig svalka, och i utkanten, på den flacka sandsträckan nere vid hafvet, ligger en rad af fiskarstugor.

En promenad längs stranden denna glittrande augustimorgon?

— Hon reste sig, skakade sanden af sin röda kjol, borstade af armbågen och gick långsamt mot det väderstreck, åt hvilket fjäriln flugit.

De högklackiga skorna kommo henne att oupphörligt snafva öfver den af hafvet rundslipade rullstenen, som låg uppvräkt längs stranden. De djupa spår, som hennes fötter här och där bildade i den hvita, fasta sanden, fyldes så småningom med vatten; snart fick hon hoppa från sten till sten, snart vika åt sidan upp i den höga, strida ljungen och strandhafren, som genom strumpan stack henne på det fina smalbenet.

Solen steg, och det blef varmt. — Att taga af strumpor och skor, vada långt ut i vattnet, klifva upp på en af de stora stenar, som lågo kringströdda i den låga, grunda bugten, och sitta där och plaska med fötterna i småkrusiga, vänliga vågor, det skulle svalka skönt och vara så roligt! — När hon inte fick bada, så — — hon såg sig omkring, ingen människa kunde se henne, stranden var ödslig ända från kolbryggan och bort till läget. Hon lade bort parasollen, tog af strumpor och skor, drog med båda händerna klädningen högt upp och vadade långsamt ut, försigtigt undvikande de klara, genomskinliga sjöstjärnorna, som utbredde sina slemmiga kroppar.

Stenen var brännhet af solen, men vattnet var uppkryande friskt.

»Här sätter sig minsann jaget», sade hon för sig själf,

skrattande till, lågt, dämpadt vid tanken på, hvad man skulle sagt hemma i Lund, om man sett henne så här, och klef upp på stenen, utan att bry sig om, att kjolen blef våt i kanten.

Hon plaskade med de hvita fötterna, så att vattnet stänkte upp på henne och glänste i solen. — Här lopp hon åtminstone ej fara, att otäcka svarta iglar skulle suga sig fast vid hennes skinn, som de gjort borta i den lilla dammen, som bildades af ån under landsvägsbryggan nära hennes forna hem, och hvari hon haft sin stora förnöjelse af att klifva omkring i gytjan med bybarnen och så fort en vagn hördes rulla på afstånd, flykta in under den höga bron. —

Det klara vattnet, som krusade sig framför stenen, gjorde henne törstig, och törsten förvärrades genom omöjligheten att läska sig med en enda droppe.

De från hafsytan återkastade solstrålarne kommo hennes ögon att svida; fjäriln, som utpekade vägen för henne, var för länge sedan försvunnen. Säkert förfriskade den sig i någon liten blekröd strandnäjlika uppe på hafsvallen.

Hon vände på hufvudet och tittade bakom sig. Där, i skuggan bakom stenen, var vattnet mörkt och alldeles klart. Man kunde ledigt spegla sig i det. Hon drog upp fötterna, satte sig litet högre upp på stenen, vände sig om till hälften, tittade ned, log belåtet åt sitt eget ansigte, som sakta, liksom med lätt oro, rörde sig i spegelvattnet, alt eftersom dyningen kom och sjönk, och hon kunde ej låta bli att med ena handen ordna de små lockarne i pannan, som hade rätats ut under promenaden och af vattenstänket.

Egentligen borde hon gå ända bort till läget. Hon hade inte som värst långt igen. — Ett litet stycke från det

samma, på denna sidan, låg ett litet snygt hus, alldeles ensamt för sig självt; fönstren glänste i solen och förstugudörren stod öppen: rundt om kring var ett grönmåladt staket med hvita knappar. Bakom huset skyddade skogen för nordostvinden.

Där bodde ju Ingrid, Sy-Ingrid — det var hennes stuga! Och hon, som icke på hela sommaren, nej, icke på flera år varit där!

Nu måste hon gå dit; det var nödvändigt; — hon kom plötsligt att längta efter Sy-Ingrid, gled ned från stenen och vadade i land. —

Sy-Ingrid hade en gång varit stu'piga i hennes hem, då hennes far lefde. Ingrid var mycket ung, då hon kom i huset, och under tio år hade hon snarare varit en familjemedlem än en tjänarinna. »Herrskapet» kände sig helt stolt öfver henne, när hon, fin och smidig, med hvitt, nystärkt förkläde stod på den höga stentrappan för att hjälpa ankommande gäster ur vagnen, och dessa å sin sida tykte, att något fattades, om ej Ingrid med sitt till ordspråk vordna leende tog emot dem.

Ingrid var den vackraste flickan i byn; allra vackrast var hon, då hon satt i kyrkan med en tunn linongsduk öfver hufvudet och sjöng salmen så högt och klart, att den skar igenom församlingens släpande sång; och ehuru pigor i allmänhet ej voro inbjudna på de unge åbosönernas dansbjudningar, voro dock auditörens och prestgårdens pigor självskrifna. Deras »sociala ställning» var en pinne högre än vanliga bondpigors.

Och alltid var Ingrid den vackraste; lätt och smärt svängde hon i dansen, det ljusbruna håret krusade sig vid tinningarne, ögonen glänste blåa som hafvet en klar augustidag, och när hon skrattade, lyste en rad hvita tänder. Den korta gridelina sitskjolen lät se ett par

nätta fötter i skor och hvita strumpor. — Det var icke utan, att kyrkvaktarens son, den långe Jöns skräddare, som varit i Malmö och lärt, tittade efter den prydliga Ingrid och gärna ville vara käraste med henne. Men Ingrid bara skrattade åt hans roliga fasoner och glatta hår, som starkt doftade af vaniljpomada.

Hon hade sina försänkningar annanstädes. Hon hade lofvat sin tro åt en ung fiskare där nere från läget, och honom hade hon nog i tankarne, fast hon muntert svängde om med gårdssönerna uppe i byn.

Ty i deras lag kom Nils Styre icke; det var en skarp gränsskilnad mellan dem, som under mörka höstnätter eller rosiga sommarmorgnar togo sin silfverglänsande fångst ur det oroligt växlande hafvet, och dem, som några famnar från fiskläges fattiga potatistäppor togo sin rika skörd ur Skånes feta, leriga jord. Lägets unge fiskare, hur ranka och ståtliga de än äro, gå ej på gillen tillsammans med socknarnes rika, ofta något dryga och tunga hemmansägaresöner.

Men Nils Styre hade redan lämnat fiskaryrket; hans håg stod åt att få sin egen skuta, att kunna bjuda Ingrid, som blifvit så väl van hos auditörens, en bättre lott än en vanlig fiskarhustrus, hvars hy brynes af vinden, och hvars rygg i förtid krökes under de tunga korgarne, fylda med den blanka fisk, som mannen under natten dragit upp ur djupet, och som hon tidigt om morgonen får bära omkring i byarne. Och Ingrids händer voro alt för slängda i fina arbeten, söm och dylikt, för att dagar i ända stå ut med att rensa den till torkning afsedda fisken.

De skulle ha sin egen lilla stuga ett stycke från läget; i denna skulle hon ha en symaskin vid fönstret, hon skulle sy kläder, och det var intet tvifvel om, att hon ej skulle förtjäna bra. Och på väggen skulle hon, som an-

dra skepparhustrur, ha en tafla af skeppet, som han styrde, och när hon såg på det, skulle hon liksom tycka, att han vore henne närmare, fast han seglade långt ute på främmande haf. — Och när han kom hem, skulle han ha med sig något riktigt grant, en vacker hufvudduk af hvitt silke — Ingrid såg så bra ut i hvit duk — och ett par riktigt präktiga porslinshundar att stå på byrån, alldeles som hos kapten Stares i Trelleborg.

Och många år dröjde det ej, innan Nils tog sin styrmansexamen. En kväll fram åt våren kom han gående från Malmö; han var klädd i splitternya sjömanskläder och hade en himmelsblå halsduk löst knuten kring halsen.

Han blef bjuden kvar hos auditörens, och stolt visade han sitt styrmansbetyg. Nu skulle han göra sin första resa med briggen »Carolina», och för sin lön kunde han sedan sätta i ordning deras lilla hus nere vid stranden. Och för sina sammansparda styfrar kunde Ingrid själf köpa symaskin. Auditörens hade lofvat hjälpa till med bohaget; på väggen rundt omkring den lilla spegeln med kulört glasram skulle hänga porträtt af auditören, frun och fröken Gerda, och öfver Ingrids byrå det stora skeppet med rigg och rår, strykande fram i full storm med spända segel på ett buteljgrönt haf med regelbundet spetsiga böljetoppar, hvardera med en liten hvit färgklick öfverst, altsamman utfördt af en konstnär från Trelleborg.

»Och ett år går fort», hade Nils sagt; »så kommer jag hem igen och hämtar min kvinna».

Och året gick, och stugan köptes och ansades upp, och bröllopet stod hos auditörens, och fröken Gerda själf, som Ingrid tvättat, kammat och klädt, då hon var helt liten, var brudtärna, och auditören höll ett tal till den familjen kär vordna tjänarinnan, som grät och var täckare än någonsin i sin hvita brudslöja.

Och tiden led, och auditören dog, och Ingrid kom upp och lade en blomsterbukett på hans hvita liktäcke, och frun och fröken flyttade till staden. Och den senare hade sedan dess ej varit vid läget eller i Ingrids stuga.

Hon nästan frös, där hon gick uppför sandvallen, af att ha suttit så länge och plaskat i vattnet och vandrade raskt bort emot huset. Hon tänkte, att hon nog skulle få höra Ingrid sjunga och tralla där inne, men ingen sång mötte henne, då hon öppnade den lilla spjälgrinden och gick genom hagen, där blommande gul senap, litet krasse och ett vallmostånd med dubbla röda och hvita blommor stodo i ett hörn. På halmtaket växte taklök, och i fönstret såg hon en skymt af Ingrid, som satt och sydde vid sin maskin utan att se upp.

Hon öppnade dörren och stack in hufvudet, smög leende fram bakom Ingrid, tog henne med båda händerna för ögonen och sade med ett litet skratt: »Gissa, hvem det är!»

Men Ingrid reste sig hastigt, såg öfverraskad på henne och utbrast: »Nä', men ä' det inte fröken Gerda själf! Och kommer och hälsar på gamla Ingri —» och den forna tjänarinnans ögon blefvo fuktiga.

»Nej, hvad fröken Gerda blifvit stor och fin», fortfor hon, men rösten darrade litet, hon torkade hastigt bort dammet från en stol och bad henne sitta.

Hvad det var skönt att hvila ut där inne i den lilla nätta kammaren efter den tidiga och långa promenaden.

Där inne var sig likt; solen sken in genom klara fönsterrutor rakt på det stora skeppet och porträtten på den hvitkalkade väggen och på den brunröda byråns båda hvita porslinshundar med hängande bruna öron. — Ingrid gick ut efter en skål morgonmjölk och bjöd sin gäst, som

drack den i botten utan att taga den från läpparne ett ögonblick.

Ah — det var läskande, det var skönare än det blåa hafsvattnet där ute; hon tykte mycket om nymjölkad mjölk; den var så mjuk att dricka, och hon lät sin lilla röda tungspets fara öfver läpparne, i det hon andades djupt, satte skålen från sig på bordet, lutade sig tillbaka mot träryggstödet och sträkte ut fötterna på det sandade golfvet.

Och så började hon tala om gamla tider, då hon satt på köksbordet, medan Ingrid snörade af henne kängorna, som hon sprungit med på den leriga bygatan; om Ingrids bröllop, flyttningen till staden, och om hur hon hade det där, om hur roligt det var att åter ha kommit ned till de gamla ställena och nu att sitta här i Ingrids stuga; hon frågade efter Nils, och hur det gick för dem, och hvarför Ingrid aldrig kommit in till staden.

Och Ingrid berättade för henne om de lyckliga dagar, då Nils, hurtig och glad, varit hemma hos henne; men hur han ändå aldrig hade någon riktig ro på sig utan ständigt längtade ut till sjös; om tunga, mörka vinterdagar, då stormen rasat öfver slätten och hafvet dånat utanför hennes fönster.

Om hur hon sydde kläder, då han var borta, och hade fäjadt och fint, då han väntades hem.

Sista turen hade varit lång; han hade varit ända i Spanien, och det låg inte i närmsta granngård, det visste Ingrid godt. Han hade skrifvit, att han skulle komma hem alldeles lagom till julafton. Nya gardiner hade hon hängt upp för de båda små fönstren och satt nytt öfverdrag på soffan. Hon hade bakat riktigt julbak, både kryddbröd och klenor, och grisen ute i stian hade fått släppa lifvet till.

Så blef det julafton.

Hon hade haft så brådt med det sista af julstöket och till slut strött ny sand öfver det renskurade golfvet: nu kunde han rätt få komma, när det skulle vara —

Här tystnade Ingrid och sväljde ett par gånger.

Den unga flickan hade satt sig upprätt på stolen, hon var fullt med i berättelsen, hennes ögon hade blifvit alldeles svarta.

»Nå Ingrid, sedan, sedan», sade hon lågt och mycket ifrigt, när denna tystnade.

— Och Ingrid berättade om, hur hon stått vid fönstret, länge, länge och sett och sett utåt vägen. Det hade småyrat och redan börjat skymma; i bondgårdarne längre uppåt land hade hon sett ljusen börja skymta; från byarne hörde hon, huru det ringdes i kyrkklockorna till heligafton. Skulle han då inte komma snart? Så att också de kunde få tända två ljus och den vackra lampan, de fått af fru auditörskan i lysningsgåfva. — Borta på vägen hade hon sett någon komma — det var nog han! Men så hade hon tykt, att Nils skulle vara längre; men det var väl bara, som snön var villsam. Jo, visst var det han — han vek af dit! — Hon hade sprungit mot dörren, öppnat — men det hade inte varit han. Det var prostens dräng med ett bref, som kommit i prostens väska. — Hjärtat hade stannat i bröstet på henne, och med möda fick hon ljuset tändt och kuvertet upp. — — Benen hade riktigt svikit henne — alt hade gått rundt för henne — hon hade måst sätta sig: svår storm — stod det i brefvet — drunknad, bortsköljd af en våg, just som han skulle surra rodret; — dugtig karl, bra karl — hans innestående lön och kläder skulle komma — —

Drängen, som hade stannat för att få veta innehållet

af brefvet, hade gått tillbaka till prestgården för att se granen tändas.

Men i hennes stuga hade minsann inte ljusen lyst *den* julaftonen — —

Det blef tyst i rummet, blott flugorna knäpte emot trätaket; tårarne tillrade ner för Gerdas kinder, utan att hon märkte det; hon såg ut genom fönstret på hafvet, som glittrade vänligt i solen, vände sedan ögonen mot stormtaflan på väggen och ryste lätt till. Hon reste sig upp, gick bort till symaskinen och trampade ett tag på den, så att hjulet snurrade omkring.

»Hör, Ingrid, kunde du nu inte flytta in till oss i staden; du kunde ju sy där som här, och så — jag tycker, det skulle vara så förfärligt att bo här ute och alltid se det», — sade hon med en rörelse med hufvudet åt hafvet.

»Tack, fröken Gerda, det kan jag inte. Jag vill bo i stugan här och ha det så, som Nils stält det åt mig; så kan jag ibland tänka, att han inte är borta, utan bara ute på långresa — och det är han ju också», tillade Ingrid, medan det vemodigt rykte kring hennes läppar.

»Och ofta om nätterna», fortfor hon långsamt, medan hon med handen torkade sig i ögonen, »ofta om nätterna, när misten ligger tät och lurarne låta, eller när stormen slår hafsstänk ända upp till min dörr, då tänker jag på honom, som hafvet tog, och då ber jag till Gud för alla dem, som segla där ute». — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

När hon gick, stod Ingrid i dörren och såg efter henne; hon såg sig om ett par gånger, vinkade med parasollen och gick längs strandvallen raskt hemåt.

Hon ville ej följa stranden, hafvet skrämde henne; hon kunde ej låta bli att tänka på denna förfärliga julkväll, då klockorna ringde, snön yrde öfver slätten, och dödsbudet kom till den väntande kvinnan, hennes kära Ingrid, i den ensamma stugan. — Hon riktigt frös, fast solen brände varmt i middagsstunden.

Hon vek af och gick tvärs öfver ängarne, hoppande från tufva till tufva, där det ännu var fuktigt, och alt emellanåt böjde hon sig ned och plockade fina strån af dallrande darrgräs, som hon ville taga med sig hem till staden som ett minne från ängen och solskenet här ute. Och det skulle äfven påminna henne om, att hon borde låta Ingrid veta, att det fans någon som tänkte på henne, då nästa dystra julafton kom.

* * *

Och så var det gamla Sofia, hon skulle hälsa på. Henne hade hon mer än en gång under sommaren tänkt på. Ett stycke upp på backen väster om byn, alldeles i utkanten, låg den lilla stugan. Liten och sned, med sin enda lutande skorsten, afstack den skarpt mot synkretsen, som begränsades af den långsluttande backens rundade kant. Solen hade bränt de små blyinfattade rutorna, så att de skiftade i brokiga färger och i fönsterkarmen där inne stod krusmyntan, prässad tätt intill glaset, liksom ville den uppsuga hvarje skymt, den kunde få, af ljuset där ute. —

För att komma till stugan måste man gå öfver en stenlagd bro och genom en lucka med järnklinka i samt en liten täppa, där det sommartiden brukade växa några hvitkålshufvuden, potatis, charlottenlök med höga stänglar och två georginer med högröda knoppar.

Där hade gamla Sofia bott i många herrans år. Hvad Gerda mindes henne väl och alt i hennes stuga!

Vid den svarta fyrkantiga järnugnen med S:t Göran och draken på, som eldades ute i det lilla köket, brukade hon alltid sitta i en gammal rakryggig länstol och spinna lin. Hon var liten och torr; det uppstrukna håret syntes knapt under den stora blå duken, som knöts i nacken. På gammaldags vis gick hon klädd i mörkgrön stickad »spete-

tröja», kort svart kjol af fyrskaftadt vadmal och stort randigt skättefallsförkläde. Hennes ansigte var litet och rynkigt, och hela gestalten gaf intryck af att ständigt skrumpna i hop — vare sig till följd af åren eller af det ständiga sittandet i den varma spiselvrån. Med undantag af detta tyktes åren för öfrigt glida henne och hennes stuga spårlöst förbi; kanske kom det en och annan rynka till i ansigtet, men de voro svåra att se; det fans så många där förut.

De vänliga blå ögonen voro alltid lika lifliga och klara, draget kring munnen var blidt och berättade om ro i sinnet och ro i stugan och förnöjsamhet med hela världen. Och hvad skulle hon väl sörja öfver, brukade hon ibland säga. Fick hon inte sitta i stugan till döddar? Och hade hon inte tillräckligt till kaffe och socker och litet ljus, om hon bara finge förbli så frisk, att hon kunde spinna linet till mor Nils Jöns; ty hon fick en hel plåt — 16 skilling — marken, och då kunde hon alltid få en styfver öfver till litet snus.

Potatis och kål hade hon i sin täppa, och ännu så länge kunde hon gräfva i den själf, och en liten tår mjölk fick hon ibland af mor Nils Jöns, då hon lämnade det spunna linet.

Det hade varit ett af Gerdas största nöjen som barn, att ibland om vinterkvällarne titta in till Sofia och höra den gamla berätta händelserna i sitt enkla lif.

I skymningen brukade hon sätta åstad öfver den leriga bygatan, med trätofflor utanpå kängorna, förbi Sven skomakares, från hvars förstuga alltid en blandad lukt af torfrök, läder och tran välte fram, in öfver stenbron i den lilla täppan, och ej väl hörde gamla Sofia hennes klapprande steg mot stenarne, förr än hon öppnade de båda halfdörrarne, så att ljuset från stugan skar en strimma i

dunklet utanför. Och »go' kväll Sofia! Här kommer jag med hvetebullar, berätta nu om Tarras!» var den stående hälsningen, hvarvid den gamla belåtet och förnöjdt småskrattade.

Till gengäld för bullarne framtogs alltid ur det lilla målade väggskåpet, med stora röda tulpaner på blå botten och med bokstäfverna S. A. D. i jätteformat, en eller annan läckerhet, någon troligen för detta ändamål sparad kaka från sista linaflämnandet hos mor Nils Jöns.

»Barnamagar ä' som stöflakragar», säger ett gammalt ordspråk, och visst är, att hvarken åldern eller torfsmaken i gamla Sofias traktat kunde förminska den aptit, med hvilken den förtärdes af gästen.

Hon hade haft sin egen lilla plats i Sofias stuga: den väggfasta bänken midt emot det blåmålade stora klockfodralet med moraklockan, tätt intill fönstret med sin krusmynta och med »almanacka för Lunds horisont, pris 14 öre», hängande på fönsterposten. Framför bänken stod ett klumpigt omåladt träbord: där låg gamla Sofias bibel med mässingsknäppen och mycket stora bokstäfver, och ofvanpå denna lågo de stora runda glasögonen i tjocka mässingsbågar. Ofvanför bänken hängde på den rappade väggen ett träsnitt, föreställande den breda och den smala vägen.

Med ångestfullt deltagande hade Gerda ofta med blicken följt den stora skaran på den breda landsvägen bort till afgrunden, där stora spetsiga lågor flammade rätt upp.

Synnerligt roligt hade det alltid varit att få värma de små rödfrusna fingrarne på den stora runda stenen, som för detta ändamål låg ofvan på ugnen bredvid den lilla kaffepannan af koppar.

Och så hade Sofia åter satt sig till sin spinnrock, och hjulet surrade och klockan knäpte, som den knäpt i många år, och en behaglig varm lukt af brinnande torf

fylde kammaren. Och åter och åter hade den gamla berättat om, hur omyndigt liten Gerda varit, då hennes far, auditören, köpt egendomen och flyttat dit, och hon som ett litet skrikande bylte burits ur vagnen: »så liten som så», hade gamla Sofia skrattande brukat säga, i det hon höll händerna ett litet stycke från hvarandra.

Men det roligaste hade ändå varit, då gamla Sofia berättade om sin barndom ute på Skanörs ljung, där hennes far varit fäherde eller »höre», som hon sade; om kung Ralf, som nattetid i vredesmod brukade åka genom Skanörs gator, så att folket vaknade och barnen i förskräckelsen kröpo under täcket; om Falsterbo kyrka, som var uppbygd före syndafloden, och vid hvars västra port det låg en märkvärdig sten med många inhuggna tecken; den som vore sjuk och badade den sjuka kroppsdelen i det regnvatten, som samlades i stenens fördjupningar, blefve botad, och midsommarafton hade det i gamla tiden kommit folk dit från alla de socknar, som gränsade till ljungen.

Men mest hade Sofia haft att berätta om Tarras, den ryske fången, som var så rent orimligt stark. Från arbetet på Malmö fästningsvallar hade han kommit ut i tjänst på prestgården, hvars gäss han vallat på ljungen. Han hade burit henne på armen många gånger, och hon hade inte varit rädd, fast han brukat hoppa öfver pilvallen med henne.

Hon kom ihåg, huru han en gång kom hem från åkern bärande på en stor »hästrifva», som han af prostens dräng, Hans Persson, fått befallning att hämta, ehuru meningen var, att han skulle taga häst och vagn därtill. Men då var Tarras inte god, kan en tro; han gick rakt in till prosten, fick honom ut på gården, pekade på hästrifvan och sade: »Tarras bära långt, långt, satans Hans Persson».

Men han gonade sig snart igen, då misstaget förklarades.

I »gatkärret», dammen utanför prestgårdsträdgården, där hästarne vattnades och pilarne hängde långt ut öfver gräskanten, brukade Tarras ofta bada, och då satt prostens lille son och red »möllesäck» på hans breda rygg. Ja, gamla Sofia kom godt i håg'et; hon mindes, så klart som det varit i går, hur bedröfvad han var, då han skulle återvända till fäderneslandet och lämna hemmet på den skånska slätten, där han blifvit bemött med aldrig förr anad vänlighet. — Å-hå, ja, ja. —

Sofia hade vuxit upp, blifvit gift med en soldat; de hade flyttat hit till byn och hyrt denna lilla stuga mot dagsvärke till gården; så hade det en gång kommit order, att han med en afdelning soldater skulle upp att rifva ned Bohus' fästning, som »ska' ligga nånstans fasliga långt bort, henne i andra ändan af landet». Och där hade han dött. Hon hade blifvit kallad upp till prestens och fått veta, att hon aldrig mera skulle få se sin Lars. Men det fick hon nog ändå; hvargång hon satt i kyrkan och hörde de »välsignede guss-oren» och såg på altartaflan, där vår Herre stod på förklarelsens bärg i röda och hvita lysande kläder och skinande blå himmel bakom sig, då tykte hon, att hon kunde se rakt in i himlen och se, hur godt Lars han nu hade det, och hon tykte, att de år, som gått, se'n han ung och rask drog bort från henne, voro ett intet, och att de kommande nog skulle bli ännu lättare: »vår Herre löser snart opp för mig med».

En vinterkväll hade Gerda förtjust kommit springande till Sofias stuga för att berätta, att hon fått en bok, där det stod att läsa både om »tornhög» i västerleden borta i Hammarlöf, ättekullen med hagtornsträdet nere vid ån, där den lille gossen blifvit bärgtagen, och om »bondhög»,

kullen vid vägen till Tomarp, som julafton står på gullfötter, om kung Ralf och om Tarras.

Det var Nicolovii skildringar från Skytts härad, denna bok, som för hvarje skåning från Söderslätt säkerligen alltid skall bli kär.

Och så hade det varit Gerdas tur att ur boken läsa för den gamla, som med många afbrott här och där ifylde bokens berättelse.

* * *

Flera år hade gått, sedan Gerda sist stod vid denna lilla grind. Då var det en kulen oktoberdag, med dimma utöfver den vida slätten, dropp från takskägg och halmstackar, tryckande tungt. Det var, då hennes far var död; hon skulle flytta, säga farväl till hembygden och till gamla Sofia också.

Nu var det i slutet af högsommaren; potatisfanet bar frukt, och georginerna hade stora röda blommor. Gamla Sofia lefde, det såg hon på täppan. Men ingen öppnade nu de stängda halfdörrarne; och den fryntliga röstens vanliga: »det var då för nöjsamt», hördes ej. —

Hon gick sakta in.

I den stora sängen, ofvan hvilken ett handtag, lindadt med brokiga band, nedhängde från taket, låg gamla Sofia, torrare och mera hopskrumpen än någonsin. En grannkvinna, som i detsamma kom in, berättade, att hon blifvit lam och nu legat länge utan att ens kunna röra sig i sängen. — Klockan hade stannat, men i fönstret stod ännu krusmyntan, tvinande och dammig, prässad tätt intill rutan.

Den unga flickan smög sig fram till sängen, där den gamla låg med slutna ögon, lade handen lätt på det bro-

kiga väfda täcket och sade med låg, smekande röst: »goddag Sofia — nu får jag väl inte mer höra om Tarras!»

Ett ryck for genom den gamlas tunna händer, hon slog upp ögonen, stirrade en sekund på det vackra ansigtet med de vänliga ögonen som böjde sig fram öfver henne, satte sig därpå utan hjälp rätt upp i sängen, utsträkte de darrande händerna och snyftade:

»Så liten som så, så liten som så!»

Och därmed sjönk hon maktlös tillbaka. Hon kunde dock med blicken visa bort till det gamla väggskåpet.

Där bland gamla sockerbitar och en snusstrut låg en stor hvit kaka med en röd socker-ros. Länge, länge hade den legat där och väntat på den lilla gästen, som aldrig kom. Nu ändtligen kom den till heders. En skymt af det forna blida leendet syntes i de nu matta ögonen, och ett skimmer af belåtenhet for öfver de hopfallna dragen, då Gerda bet ett stycke af den torfrökiga kakan, såg på henne med sina fuktiga ögon och sakta strök med handen ett par gånger öfver täcket till afsked.

»Nu löser vår Herre snart opp för mig med», sade gamla Sofia och såg mildt, så mildt och stort på de forna vinterkvällarnes glada sällskap.

* * *

Då rågen var inkörd, och vårsäden stod i långa traf-var, mer eller mindre starkt gula, och det enda, som ännu stod på rot ute på marken, var åkerärterna och den sista klöfverskörden, och studenterna börjat återkomma till Lund, då packade hon ånyo sin koffert, lämnade slätten och reste hem.

Med sig hade hon som minne darrgräset från strandängarne och halfva sockerkakan från gamla Sofias skåp;

dem skulle hon nog gömma, tänkte hon, där hon satt på tåget, som förde henne tillbaka till Lund, men inte skulle de komma bland hennes balsouvenirer, de fadda kotiljongsdekorationerna — fast det visst skulle bli roligt att dansa igen. — Nu skulle hon, föresatte hon sig, riktigt berätta både för värmländingar med skog och älfvar och för »nerrullade upsaliensare» med stockholmsoperor och hasselbacksmiddagar, huru det på slätten fans både natur och folk, och de som dugde ändå.
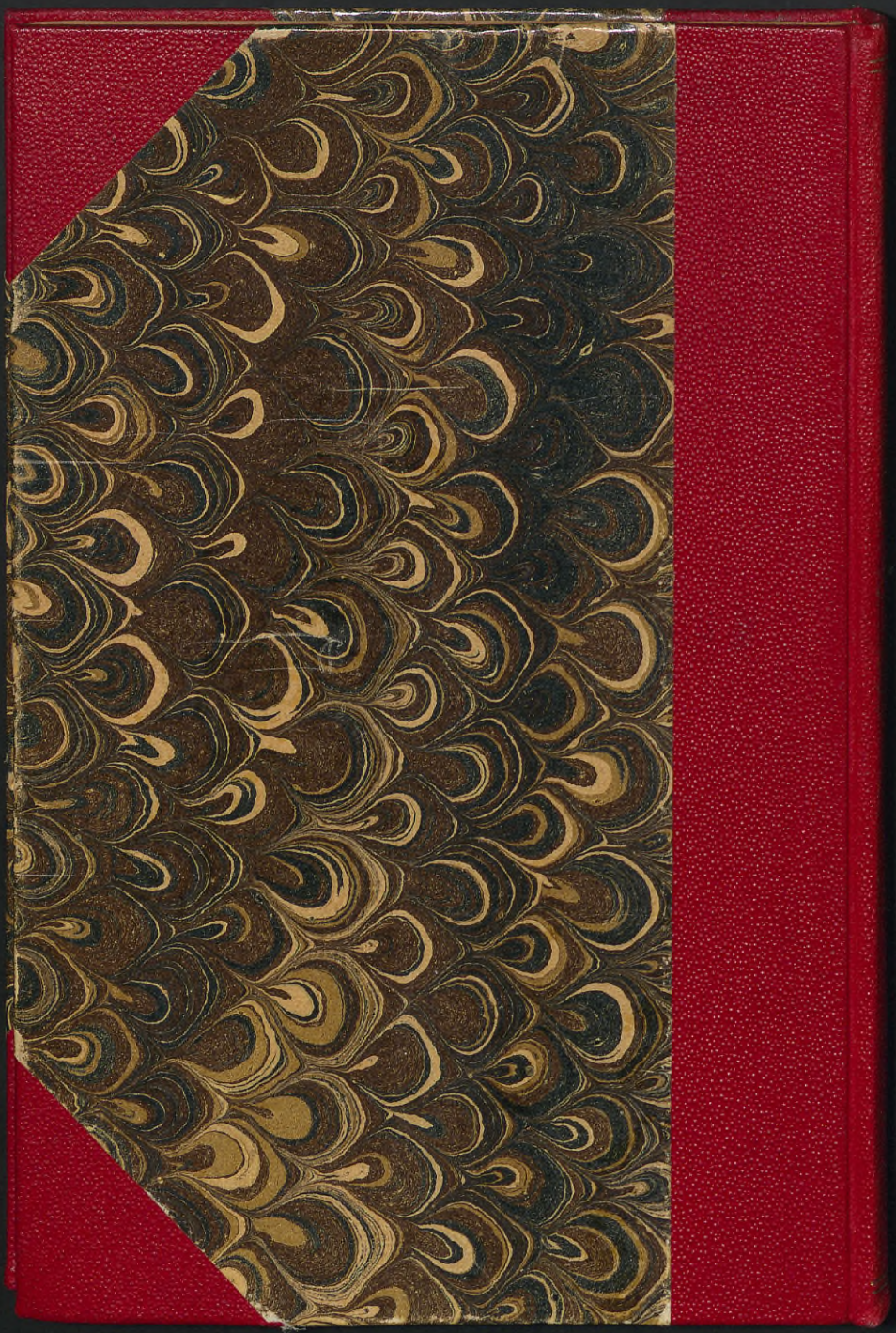
6000207184
Göteborgs universitetsbibliotek